

(ప్ర)వేశం.

శ్రీ సీతారామానుజాయనమః.

శ్రీ వేంకటేశ గురుభ్యో నమః.

మొదటి రంగము.

(ప్రవేశం తదుపరి).

చాణ: (న[illegible]) [illegible] ఏమి కుటుంబమిదే మిటి? ఓయినను.

శత్రువు [illegible] ని యుపేక్షింపఁదగదు. ఆతని వద్ద

నామె: సిద్ధార్థకుఁడు మిత్రవాత్సల్యమున ~~[illegible]~~ నియుప బడినాఁడు. (ప్రకాశముగా)

ఔరా! మూఁడవవానికిఁ గూడ వినబడు లక్షింపుచున్నాను.

చారు: మొదటివాఁడు రాక్షసునకు రెండో ప్రాణమయ్యే. పాటలీ

పుత్రవాసి చందనదాసనే నగలవ్యాపారి. ఆతని యింట్లోనే రా

క్షసుఁడు తన భార్యను పుత్రుని వదలి వెళ్లిపోయాఁడు

చాణ: (తనలో) నిజముగా నతఁడు కడుమిత్రుఁడు. ~~[illegible]~~ రాక్షసుని

కసుఁడు తన భార్యను తన యింట్లో దాచెను. (ప్రకాశముగా)

వత్సా! చందనదాసునింట్లో రాక్షసుని భార్య యున్నదని

ఎట్లు తెలిసికొనఁగలిగితివి.

చారు: ఆర్యా! ఇదిగో ఉంగరము. దీనివలన మీకు తెలియగలదు

తెలుస్తుంది (ఉంగరము నిచ్చును)

చాణ: (ఉంగరమును చూచి తీసికొని దానిమీదనున్న రాక్షసుని పేరు

చదువును. సంతోషముతో (తనలో) రాక్షసుఁడే నా చేతి

కి చిక్కినట్లని చెప్పవలయును. (ప్రకాశము) భద్రా

[illegible]ంగరము [illegible] వెట్టి [illegible] వశేషముగా [illegible] వేశను.

జ: అన్నలు విందురుగారి. నగరములలో తిరుగు తెలియనోట

నికి దేవరవారిచే నియమింపబడ్డాను గదా. ఇతరులతో

పోయినప్పుడు వాళ్ళ కుటుంబ కాంగ్రెస [illegible] ఉండటం, [illegible]

యమపటా స్వాతంత్ర్యాని [illegible] వ్యక్తి [illegible]

చందనదాసు సంతకి వెళ్ళాను. [illegible]

పాటలకి మొదలుపెట్టాను.

బాలిక: తరువాత ఏమి జరిగినది?

జ:- ఏమన్నది [illegible] కలకత్తాలో నుండి [illegible] వగల

ఇదే [illegible] బాల్యసఖి [illegible]

నే [illegible]. వికసింపగా నాదగ్గ [illegible]

వెంటనే [illegible]

[illegible] సంపాదకమైన స్త్రీల [illegible]

[illegible] నుండి తెలిసింది.

ఆ తరువాత [illegible] నుండి [illegible]

[illegible] తెలుసుకొని [illegible] వస్తూ ఉన్నా [illegible]

[illegible]

[illegible] బయలు [illegible] తరువాత [illegible]

[illegible] నుండి [illegible]

[illegible]

(ప్రక్షిప్తాంశము)

భావ = ఇయ్యది తేటలేని యుత్తర భాగము. ఈ పూర్వ [illegible]

[illegible]ంచవలెను? (ఆ ల బంధ) ఆ [illegible] ఆసినది. [illegible]

వలెనని తెలిసికొని. ముల్లుగ, శ్రీస్వర [illegible] సైన్యము నందు (ఋ) [illegible]

నక్షత్రములైన [illegible] దుర్గుల రాజులు [illegible] (ఆల్ఫ్స్) వారు లోకాక్షను

నను సరించు [illegible] లని. కూడ మాలలవలన నెరింగితిని, వారి [illegible]

[illegible] కుల యాతాది ప్రంటసు బిత్తువర్గము,

మల యేశ్యలుండు మతి బలుడు సింహ

నాదుండు శాశ్వత మేదిని ప లిప్పుడు

రాజ్యుండు, శత్రుసైన్య పర్వ్జేది.

సింధు ధరాంతి సింధు పేరుండును.

పటు ఘోట కరాళ తపరిదృతుండు.

పారసీక విభుండు పంచముండై తడు

వేషనామంబున వెలగు నాడు.

వీర వేల్మిన్నయును నాడు పైదపతి

మందు అశ్వలంబా బుసర్గు, నిత్య గాన

నింకట దనబా బలా యుందు నిపుడి [illegible]

శత్రుగు ప్రంబ [illegible] శ్రీ [illegible] మ పవ [illegible] యుందు [illegible]

[illegible] బ పవ [illegible] మున వల్ల యా నుంకును [illegible]

(విచారించి) [illegible] [illegible]

అయనూడ [illegible]. (వా యుట నశిన యు [illegible]

[illegible]

[illegible]

(ప్రవేశించి)

శిష్య = ఆర్యా! ఆ వాటి యెందల,

బాణ = బిడ్డా! ప్రయత్న పూర్వకముగా వ్రాసిన యీ శ్లోకము.

యిన్ని యేండ్లు సుఖముగా నుండగా. కాని, నేనిప్పుడు యెంతకును

వ్రాసినట్లుగా చెప్పలేకుండ, నా యుత్సాహములన్నియు చల్లారినవి.

నిన్నటి రోజున యింతకు తెమ్మని సిద్ధ[illegible] నాకు

చెప్పినాను. నా శిష్యుడు యింతవరకు [illegible]ని యిచ్చినాడే.

చెప్పవలదని యీ సిద్ధార్థునకు నా మాట.

శిష్య = అట్లే. (అని వెడలిపోవును)

బాణ = (తనలో) బిడ్డ! మరల యీ పుస్తకమును బడినట్లు

(ఉత్తరకుమారుడు ప్రవేశించి)

సిద్ధ = శ్రీ పాదములకు నమస్కారము తండ్రిగారూ. ఇదే నేను

దాసునిచే వ్రాయబడ్డ తెలిసికొనినట్లున్నా,

బాణ = (లేచి చూచి) ఆహా! ఉత్తరము ఎంత యింపుగానున్నది.

(చదివి) సెభాషురా! పూర్వము దివిని యిమిడించితివి

సిద్ధ = ఆర్యా! ఈ ఉత్తరభాగము ముగింపవచ్చెడి. ఇంకేమిచే

యవలెను.

బాణ = సుపుత్రా! ఆత్మజనమను స్థాపించగలిగిన యీ వార్త

ముందే నిన్ను ఆశీర్వదించుచుంటిని

([illegible] నమస్కరించి) పూజ్యా! నేను గ్రహించబడ్డానా

(ప్రథమాంకము.

ఈ దాసుడార్యులకేమి చేయవలెనో ఆజ్ఞాపించండి.

చాణ = కలుండు వర్ధనస్థానమునకుఁ బోయి యచటి మాల
ములతోఁ గ్రొత్త మిత్రునయుంచి లోలఁ గలసినదిగాఁ గనుపిం
గ చేయవలయును. శ్రీ పిదప నీ సంకేతమును గ్రహించి వాండ్రు
భయముచే త[illegible] నియు నటించుకొనిరదగా. శకటదాసుని వద్ద
అంచి వర్ధనస్థానము నుండి తొలఁగించి రాక్షసుని దగ్గరకుఁ గొని
పొమ్ము. స్నేహితుని ప్రాణరక్షణమునకే సంతోషించి నయుల
నిచె ఐశ్వర్యదానమును గూడ గ్రహింపుము. కొంతకాలము నమ్మక
గా రాక్షసుని సేవింపుము. పదప, శత్రువులు సమీపించిన
దీ ప్రయోజనమును నివేదింపుము (చెవిలో నిట్లని చెప్పును

సిద్ధా = దేవరవారు చెప్పినట్లే

చాణ = శార్ఙ్గరవుఁడా!

(ప్రవేశించి)

శిష్యు = గురువర్యా! ఆజ్ఞాపింపుము.

చాణ = జీవసిద్ధి యను పేరుగలయీ బౌద్ధ సన్న్యాసి రాక్షసు
నికిఁ బ్రయోగింపఁబడి విషకన్య చేతఁ బర్వతకునిఁ జం
పెనని యతని నీ దోషమును బ్రకటించి నగరమునుండి వెడల
గొట్టవలసినదిగాఁ జంద్రగుప్తుఁడాజ్ఞాపించుచున్నాఁడని
నా మాటగాఁ గాలపాశిక దండపాశికులతోఁ జెప్పుము

ముద్రారాక్షసము.

శిష్యు: చిత్తమట్లే (నిష్క్రమించును).

చాణ: వత్సా! ఆగుము ఆగుము. మఱియొక సంగతి: శకట
దాసను లేఖకుండు రాక్షసప్రయుక్తుండై నిరంతరము మాకు
ద్రోహమునే యొనర్చుచున్నాండు. అతనిని గూడ
ద్రోహమును ప్రకటించి శూలము నెక్కించవలయును వాని
గృహజనమునంతయును కారాగారమున బంధింపవలయు
నని యుం జెప్పుము.

శిష్యు: ఆలాగే (నిష్క్రమింపబోవును)

చాణ: (చింతను నటించి తనలో) దురాత్ముండగు రాక్షసు
డిప్పుడైన గ్రహింపబడునా?

సిద్ధా: ఆర్య గ్రహింపబడెను.

చాణ: (సంతోషముతో తనలో) ఆహా! రాక్షసుండు పట్టు
బడెనట్లే. (ప్రకాశముగా) సుఖమున్నదా! గ్రహింపబడి
నదేమి?

సిద్ధా: గ్రహింపబడ్డది దేవరసందేశము. దాని కార్యసిద్ధికై
పోయెదను.

చాణ: (అంగుళీయక ముద్రతో గూడిన లేఖనిచ్చి) పొమ్ము
నీకుం గార్యసిద్ధి యగుంగాక.

సిద్ధా: చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

ప్రథమాంకము.

(ప్రవేశము)

శిష్యుడు : అన్నా! కాలపాశిక దండపాశికులు చంద్రగుప్తుని యాజ్ఞ ననుష్ఠించెదమని దేవరవారికి విన్నవింపు కొనుచున్నారు.

చాణ : మంచిది. మణికారశ్రేష్ఠియగు చందనదాసునిప్పుడు చూడఁగోరుచున్నాఁడను.

శిష్య : అట్లే (అని పోయి చందనదాసుతో (ప్రవేశించి)

శ్రేష్ఠిగారూ! యిటు రండు.

చందన : (తనలో).

తే. గీ. కరుణయను మంచితనమదెఱుఁగనట్టి.
క్రూరచాణక్యుఁ డిప్పుడు నన్గూర్చి పిలుచు.
నతఁడు నిర్దోషియైన వదలిపోవు.
ననఁగ నామాటె యపరాధి ననఁగనేల?

అందువలన నా యింట్లో ఉన్న ధనసేనాదులకు చెప్పాను! ఎప్పుడైనా చాణక్యుడు నా యిల్లు వెదకించటానికి వస్తే మీరు జాగరూకులై యమాత్యరాక్షసుని గృహజనాన్ని కనబడకుండా దాచివేయండి. నాకేమి జరుగవలసి ఉందో అది జరుగుతుంది"ని.

శిష్య : శ్రేష్ఠిగారూ! యిటు రండి

ముద్రారాక్షసము.

చందన = ఇదుగో వచ్చుచున్నాను: (ఇద్దరును ప్రవేశించుచున్నారు)

శిష్యు = (సమీపించి) ఆర్యా! వీడే శ్రేష్ఠి చందనదాసు.

చందన = ఆర్యులకు జయము జయమగుగాక.

చాణ = (చూచినట్లు నటించి) శ్రేష్ఠీ! స్వాగతము. ఇదే యాసనము కూర్చుండుము.

చందన = (నమస్కరించి) తగని ఉపచారము ప్రభువులచే చేయబడినదైన పరాభవముకంటె దుఃఖాన్ని కలిగిస్తుందని ఆర్యులకు తెలియకుండా ఉందా? కనుక ఇచట నాకు తగిన భూమి మీదే కూర్చుంటాను. సెలవీయండి.

చాణ = ఏమయ్యా! శ్రేష్ఠీ! ఇట్లనవలదు. మాకిట్లు చేయు నుపచారము నీకు తగినదే యగును. కావున నాసనముననే కూర్చుండుము.

చందన = (తనలో) ఈ దుష్టుడేదో నాయందపరాధమేదైనా తెలిసెనా యేమి? (ప్రకాశము) ఆర్యులాజ్ఞాపించినట్లే (అని కూర్చుండును)

చాణ = చందనదాసా. నీ వ్యాపారములయందు సమృద్ధిలాభములు బాగుగానున్నవా?

చందన = (తనలో) అత్యాదరము. ఏమి ఉపాయము. (ప్రకాశము) అవును. దేవరవారి యనుగ్రహం వల్ల నా వ్యాపారము బహుచక్కగానే సాగుచున్నది.

ప్రథమాంకము.

చాణ: చంద్రగుప్తుని దోషములు తొలగించి జనమును గడుపవలె యినరాజులవంటి సుజాతుల నుదలంచు తాను నట్లు చేయుటలేదు గదా.

చందన: (చెవులుమూసికొని) పాపం శమించును గాక. శరదా శశాంకుని వేతవలె చంద్రగుప్తుని చేత. జనమంతా ఆనందపడు[...]ంది.

చాణ: రెట్టియున బ్రో(శ్రీ)త్రైద జనులవలన రాజులు ప్రతి(శ్రీ)యమును గోరుదురు.

చందన: ~~నే~~ నేను. ఏమి: ఎంత యివ్వవలెనో ఆర్యులు ఆజ్ఞాపించండి.

చాణ: శ్రేష్ఠీ! ఇయ్యది చంద్రగుప్తుని రాజ్యముగాని నంద రాజ్యముగాదు. ద్రవ్యలుబ్ధుడైన నందునికే ద్రవ్య ప్రీతి గలిగించును. చంద్రగుప్తునికి మాత్రము మీరందరు సుఖముగానుండుటయే.

చందన: (సంతోషముతో) స్వామీ! (మనస్సు) పొంగుచున్నాను.

చాణ: సుఖముగానుండుట లేనట్లు సంశయింపనని చెప్పుము లగవలెను.

చందన: ప్రాజ్ఞులే చెప్పండి.

చాణ: సంక్షేపముగా చెప్పవలెనన. రాజునందు నవిరుద్ధముగా ప్రవర్తింపవలెను.

ముద్రారాక్షసము.

చందన: స్వామీ! రాజుగారియందే మందభాగ్యుడు విరుద్ధ
గావర్తిస్తున్నాడని తమకు తెలిసింది.

చాణ: శేటి! అటువంటి వాడవు నీవే.

చందన: (చెవులు మూసికొని) పాపం ~~శమించుగాక~~ పాలుగాను. పాలుపాలుగాను.
గడ్డిపోచ బలశక్తితో విరోధమేమిటి?

చాణ: విరోధమేమందువా? నీవిప్పుడు ... రాజానిష్టకారియైన
యమాత్య రాక్షసుని గృహజనమును నీ యింట్లో రక్షించుచున్నావట.

చందన: ప్రభూ! ఇది వట్టి అబద్ధము. తెలియనివాడెవడో తమ
కు చెప్పియుంటాడు.

చాణ: శ్రేష్ఠి! నీకేమియు భయము లేదు. పైనున్న పూర్వ
రాజ సంబంధులు. వారలిష్టపడకపోయినను వారి గృహస్థులు
లయుందు. తమవారిని మంచి పౌరుల ఇండ్లలో నుంచి
యుందురు. తరువాత వారిని రక్షించుటమాత్రము దోషమగు
నౌతునగును..

చందన: అయ్యా! అదియంతే. రాక్షస గృహజనము మొదట్లో మా యింట్లో
ఉన్నమాట నిజమే.

చాణ: మొదట నసలు లేదని చెప్పితివి. అబద్ధమంటివి. ఇప్పుడు
పూర్వమెప్పుడో యున్నదనుచున్నావు. రెండుమాటలు పర
స్పర విరోధముగానున్నవి.

చందన: నా ~~[illegible]~~ వాగ్వాదము అంతమాత్రమే ~~[illegible]~~ తెలియక
చెప్పితిను.

ప్రథమాంకము.

చాణ: ఏమయ్యా! శ్రేష్ఠీ! చంద్రగుప్తుఁడు రాజై యుండగా నీ

యీనాఁడు కప్పములు తోసియుఁబని చేయుదువు. రాక్ష

సుని గృహజనమును నాకప్పగింపుము. నీవు దాచివుంచుగా

కొందువు..

చందన: ఆర్యా! రాక్షస గృహజనం మాయింట్లో పూర్వం ఉన్న

మాట నిజ[illegible]న విన్నవించుకొంటున్నాను గదా.

చాణ: ఆయన నిప్పుడెక్కడికి వెళ్ళినది.

చందన: నేనెఱుగను.

చాణ: (నవ్వి) తెలియకుండు టెట్లు! శ్రేష్ఠీ!

నెత్తిమీఁదికి వచ్చియున్నది కష్టము. దానిఁ దొలఁగఁద్రో

యుటకు ఉపాయము లేనిది. మఱి యెవరేగూడ.

ఈ విష్ణుగుప్తుఁడు నందుని వలె. (సగము చెప్పి సిగ్గునటించి)

చంద్రగుప్తునమాత్యరాక్షసుఁడు నశింపఁజేయునని మాత్రము

తలంపఁబోకుము. చూడుము.

సీ.. నయశాలురగు వక్రనాసాది మంత్రులు
నందుని కాలంబునందుఁ దొల్లి
బలవంతుఁగావించి చల యుంచు లక్ష్మిని దన
స్థైర్యంబు నొందింపఁజాలరైరి.
ఆ దేవి యిప్పుడల చంద్రగుప్తుని
కరమును బట్టె తా నెవ్వరికొండ

ముద్రారాక్షసము.

విదళవకనిరతలగుము. విశ్వాసంబున నునెళ్ల
~~విశ్వంబు నాకు ... మీ వాదాంను.~~
~~... బున రించి యాల్లల బాండె~~
~~వెన్నెల వాటిక వెలుగు (జున్నవి.~~

నట్టు యామినం, వసాఖ్యాస మా ట్టు మండి.
చలువ తరిగెడి వెన్నెల (జదువు సుని.
జేద పద్మ పంక (ఋజాడెడి వేల వెలుగు
వే యుసే యంగ (కలుత్తాడియు కూరు ... (ది?,

ము త్తగ సౌంద్యకాంతి లసమంచి లతమీం (ఆని పూర్వపద్యమును

పాడువును)

చందన: (తనలో) ఇంతవరకూ వినబడాయిలే పలవాకులొసన

కూరివచ్చింది!

(తెరలో. (గలగలము)

బాగా: శార్ఙ్గరవుండా! ఏదియో వేగ తెలిసికొనుము.

శిష్యు: ఆట్లే (అని వేదండంబారియు మరలు ప్రవేశించి) ఆర్యా!

~~మహా~~ మహారాజు చంద్రగుప్తుని యాజ్ఞచే రాజద్రోహ

ద్రోహం నేరపరాధాముండ శకటదాసుని ... పురపౌరులు

నానగరము నుండి వెడలగొట్టబడుచున్నారు.

బాగా: ఓహో! ... చాణక్యనాకే! రాజద్రోహ ...నారదాల

కు ఫలము ననుభవించుడు. శ్రేష్ఠి చందనదాసా!

రాజసారి ... పోతవాలలయందు (దీనికే దండ

మొనరించునున్నాడు. అందువలన స్నేహితుడైన

ప్రథమాంకము.

నా పుత్రునిపై వలనమును చేయుదము. కౌశికముని గృహానకు

నొప్పింపుము. విచిత్రమైన రాజానుగ్రహమును వమానాల

ననుభవింపుము.

చందన = మంత్రిగారి గృహానకు నా యింట్లో లేదా.

([illegible] లోమరల (కలకలము)

నాశా = కార్కోటకుడా! ఆ సందడి యేమో తెలిసికొనుము

వెళ్లు:

శిష్యు: చిత్తము. (ధని కోలము మరణ (ప్రవేశించి) ఆచార్యా!

ఇతండు నగర రాజపుత్రుని యొక్క. తేజకుండు కనబడి దాసు

కొలుతనుపై యుండె తోసి వాని పొక్కబడు చున్నాడు.

నాశా = ఆవకర్త ఫలమునను బ్రతుకగాక. ఏమయ్యా!

మీ రాజర్షికుల మొదట రాజుగారి యొక్క కుమారదండనము

విధించినవాడు కౌశికుని భార్యను దాచిన నిమ్ము

నేమాత్రము సహింపడు. పరక్షేత్రములు పవిత్రం, వీ

భ్రాతృని చేతను రక్షింపుమనుము.

చందన = స్వామీ ఏమి యిట్లు నన్ను భయపెట్టుచున్నారు.

బలవేశ నా యింట్లో కౌశికుని గృహానకు నన్ను తీసుకప్పి

దంపతుల వేనే తీసుకపో చెల్లెలు ఒప్పగిస్తాను.

కించు: ఇంకా సులువే నేనే తీసుకుపో చెల్లెలు ఒప్పగిస్తాము.

నాగ: చందనదాసా. ఇది యేనా నీ నిర్ణయము.?

ముద్రారాక్షసము.

చందన :- తేను ఇదే నా నిశ్చయం.

చాణ :- (తనలో) చెప్పు చందనదాసా చెప్పు.

తే.గీ. పరులవర్ధింపనంతనే ప్రబలతరము
లక్ష్మీ లాభము లబ్బుచో లాలసితువా.
నిట్టి దుష్టరకమునరించునదే ధరణి.
నిజము శిబి చక్రవర్తి యునే [illegible] కద.

(ప్రకాశముగా) చందనదాసా! ఇదియేనా నీ నిశ్చయము?

చందన :- ఔను.

చాణ :- (కోపముతో) దురాత్మా! దుష్టవైశ్యుడా! రాజాజ్ఞ
పాలనము చవింతువు గావే.

చందన :- సంసిద్ధుడను. ఆర్యుల తమ ఆ దివాణానికి
గీవట్టుకే యుంటిని.

చాణ :- శార్ఙ్గరవుడా! శీఘ్రముగా నీ దుష్టవణిజుని దండింపు
మని కాలపాశ దండపాశికులకు నామాటగా చెప్పుము.
కాని నిలుచియున్నగాదు. ~~ఇతని~~ గృహ సర్వస్వమును పహరింపజేసి
ఈతని భార్యాపుత్రులతోడ బంధించి నేను చంద్రగుప్తునకు
చెప్పి వచ్చువరకు నీ నేలును జీవిత యుంచుదుని దుర్గపాలకులకు
చెప్పుము. మా ఆజ్ఞను మీరిన ప్రాణ
శిక్షాపాయము చెప్పుము. మాట్లాడేయుతని
పారిశ్రమైన దండనము విధింపుము.

శిష్య :- శ్రీపాదుల యాజ్ఞ ప్రకారము చేసెదను శ్రీపాద
గారూ ఇదుగో.

ప్రథమాంకము

[illegible]

చందన: అమ్మా! వచ్చినావా. (తనలో) అకటా! మిత్రురాలా

నీవే నాకే యుపాయము. అది దోషము వల్ల గాదు.

(~~[illegible]~~ శార్ఙ్గరవునితో వెడలిపోవును)

మాతా: (సంతోషముతో) ఓహ్హో! యువరాజ్ఞి ~~[illegible]~~

మనకైనన్ [illegible] ఎందువలన నగా:

తే.గీ. అతని పాపమ్మె కాన నప్రియముల

విధమున ననేతండు సువ్వుల వేడు దలచె

నితనికి సహాయమిదవంగ నతండు మాత)

మెలతన ప్రాణములు పొందనిమ్ము జూపు!

(తెరలో గలకలము)

మాతా: శార్ఙ్గరవుడా!

(ప్రవేశించి)

శిష్యు: ఆచార్యా! ఆనతి యేమి?

మాతా: ఏమి? యీ కోలాహలము?

(~~[illegible]~~ వెడలి ~~[illegible]~~ యు మూడు శిష్యులు ప్రవేశించు)

శిష్యుడు: గురువర్యా! వధింపబడబోవుచున్న కరటకదాసును

వధ్యస్థానమునుండి తొలగించి తోడ్కొని సిద్ధార్థుడు పారిపోయి

యినాడు.

మాతా: (తనలో) బాగు! సిద్ధార్థా! కార్యము నారంభించి

ఇంతవరకు (శ.ప. కానము) బలాలారయ నాగాను

ముహూర్తాద్విరామ

పోయినాడా? (కోపముతో) వత్సా! త్వరితముగా విచారించి పట్టుకొని రమ్ము. భాగురాయణుని లోఁ జెప్పుము.

(పోయి మరలఁ బ్రవేశించి)

శిష్యు: (విషాదముతో) ఆర్యా! మదదృష్టమయ్యో. భాగురాయణుఁడు కూడ పలాయితుఁడైనాఁడు.

చాణ: (తనలో) కార్యసిద్ధికై పోవుఁగాక. [stain] కోపము నటించి (ప్రకాశముగా) వత్సా! త్వరగా ననుసరించి దురాత్ముఁడైన భాగురాయణుఁ బట్టి తెండని. భద్రభట పురుషదత్త డింగరాత, బలగుప్త, రాజసేన, రోహిత విజయవర్మలకు వేగాఁ జెప్పుము.

శిష్యు: అట్లే (అని వెడలిపోయి మరలఁ బ్రవేశించి దుఃఖముతో) ఆర్యా! అయ్యో! కార్యతంత్రమంతయుఁ జెడిపోయినది. భద్రభటప్రభృతులైనవారెల్లరు నా ముందుగానె వెళ్ళి [illegible] పారిపోయిరి.

చాణ: (తనలో) వారెల్లరకును మార్గములు శుభంకరములగుఁగాక. (ప్రకాశముగా) వత్సా! దుఃఖపడవలదు మానుము.

ప్రథమాంకము

మ: మతి నేనే మా తలచూపి పోయిరేయు యున్నదంబులో వీరలా

గతినిచ్చే (నలవారలు ... యున్నది గం ... బున నక్కబోవనే.

శత సహస్రంబులకంటె నాకగు యున్నసాధిరో మిన్నవి

స్మృతనందె పెదవికారి నాదయిన బుద్ధి పరిశ్రమంబుండెడి (నీ.

(తెర) ఇదే ద... మైన ఖదుకయోమలను విప్పిన కొని

వస్త్రరనా. (పద్మకోశములందువలె నా నాలయున దృష్టి నుంచు

అనల (లో) దురాత్మ! రాక్షస సమూహా! ఇప్పుడు నే వచ్చెద

బోయగలవు .. ఇదే నేను చిరకాలంబున ...

ఈ పైవారలకు రాయిక గలిగి సుతల దానకులోపలబడ్డి నే

పాడి. సదా ... వమున నన్ను ... నెంతకసంచరించు నిన్

బోరన మనస్సు సింధూరయు ... కరింయ గం

భీర మతి ప్రభావమున. మిన్నక మారుని వాక్యసిద్ధనై —

(అని ఉండబుని ష(ం) మంటలు)

ఇది మొదటి భాగమునైన ప్రథమాంకము.

మహారాక్షసము.

ద్వితీయాంకము.

(పిమ్మట పాములవాడు ప్రవేశించును).

పాము = తే.గీ. తంత్రయోగంబునెఱింగినధన్యమతులు.
మహితమండలరచనాసమంచితులును.
మంత్రరక్షకులైనలు పాము మనుజవరులె.
యహినరాధిప సంగతి వర్ణ్యతములు.

(ఆకాశమునందు) ఆర్యా! ఏమిటి అంటున్నావు. నీవెవఁడవనా? నేను శ్రీరవిషుడనే పాములవాణ్ణి గదా. ఇంకేమి అంటున్నావు. నేను కూడా పాముతో ఆడుకొంటాననా. అయితే నీవే ప్రత్యే తో ఖేలిస్తా ఉంటావు. ఏమంటావు: రాజుగారి సేవకుడవా. అయితే. నీవు పాముతో ఆడుకొంటూనే ఉన్నావు. ఎట్లంటావా: మంత్రౌషధకుశలుడు గాని పాములవాడూ జాగత్త తెలిసి గజాలీకాడూ ప్రాప్తాధికారుడై జయగర్వితుడైన రాజసేవకుడూ ఈ ముగ్గురూ తప్పకుండా నశించిపోతారు. ఏమిటి! యితడు చూస్తుండగానే వెళ్ళిపోయాడే. (మరల ఆకాశమునందు) పూజ్యుడా ఏమిటి అంటావు. ఆ పెట్టెలలో నేమిటనా? ఆర్యా! జీవనోపాధి హేతువులైన సర్పాలు. ఏమిటీ. చూడనిమ్మంటావా. క్షమించండి ఇది తగిన చోటుగాదు. కుతూహలముంటే ఈ యింట్లోనే చూపిస్తా

మహా రాక్షసుడు.

ఏమంటున్నావు, ఇది ప్రభుడైన మహా రాక్షసుని నిల
యము. మా బోటి వాళ్ళు ప్రవేశింపరాదు. లేదా. లేయితే
వెళ్ళండి. నా వృత్తి ధర్మించే తనేను ప్రవేశించవలెన్నా. నేను
ఇతడు కూడా వెళ్ళి పోయాడు.

(తనలో)

ఏకో విచిత్రము. మహారాజ్ఞ బుద్ధిబలశీలి తీర్క్షతుడైన
చంద్రగుప్తుని పట్టి చూస్తే రాక్షసుని ప్రయత్నమంతా విఫల
మైనట్లుగా ఉంది. రాక్షసునే ముఖ్య స్వేచ్ఛుడైన మలయకేతు
వును పట్టి చూస్తే చంద్రగుప్తుడు రాజ్యభ్రష్టుడైనట్టే తోచి ~~...~~
~~...~~ మనకొంటాను. వెళ్ళొస్తాను.

శ్లో. వ సుధ, ~~...~~ చెల్లి ధీరత్వు బద్ధ యగుట.
మహాభాగ్య పలక్ష్మి స్థిరయుండు మదిం దలంతు.
నైన రాక్షసు ~~...~~ సామదానాద్యుపాయ.
~~...~~ తాస ములలాగంబలు మన్న యట్లుదోంచె.

ఇలా బుద్ధిబలయుతులైన మంత్రుల విరోధం కారణం వల్ల
నందకులలక్ష్మి ఏ దరిం చవలసిన విషయం లేసం శయగ్రస్త
~~...~~ మైయుంది.

గురుదు
శ్లో. సువ మరు అర్య్లశౌర్యాశీ ~~...~~ సమరమాడ
ఘోర వనమున బోరాడు రెండు ఖరములు
~~...~~. నగుమనాశవివృయమువేన బడలి అటిరగు.
నాడు ~~...~~ ఖేదముగా ~~...~~ మంచిలక్ష్మి.

ద్వితీయాంకము.

నాట్లాడగను.
ఇర. రాత్రి సమయంబున దర్శిస్తిను. (శివ నడచి నిలుచును)

(శివశ్రీ. నివాసనమున (నూరుమునందే యొక పురుషుని చే
~~ముందు~~ ననుగమింప, బడుబా, కాంతారాత్ర్యంధకారైద్రాక్షసుడు
ప్రవేశించును).

ప్రియా! యాయ
రాక్షస = (కన్నిటెల్) ~~[illegible]~~ భాగ్యము.

ఉ. ఎందరో యాదర్శన్ సమసినట్లు పరాక్రమ శాంతనవుడై
నంద కులంబు సర్వమిది నాశము నొందె విధి ప్రయుక్తమై
కొందలమందు బిడ్డ వనుచు గూరుకు రాదు దివానిశంబు నే
నందు ననాదు నింత వృద్ధ యుదైవము కుపవాసిన బిత్రమై

ఎట్లుగా నే.

~~[illegible]~~

సీ. పరదాస్య మిప్పుడి ప్రాప్తింపనను నాదు
మది రాజునే చిత్రైపదక కానొప్పె.
వట్టిటు నృప శక్తి యంతరించు నే వేళ
గాదు, ~~[illegible]~~ గాదు.
దింది యార్ద్ర సంగతను మంబు

~~[illegible]~~.
అను రాగి యునా గాదు ఘనమైన పారలభ
యుంబు నే ~~[illegible]~~ తన గాదు యశమునకు
సుస్థిరం బాన రించ కాల చే గాదు.
వారక మనస్సంబు కలుగ దొండు.

ముద్రారాక్షసము

స్వర్గరాజ్యంబునకనిపెనిక సాక్ష్యమైయుండు.

నందసామ్రాజ్యమ్ము నేలకో చందమునను.

శత్రుసంహారము నటింపు సంతసంబు.

నెపమున [illegible] యేసుమాలోకమునకు.

(అమాత్యముఖ్యుడు (రక్షసుడు) భగవతీ! కమలవాసినీ

నీవు మాత్రగా [illegible]ంబులనే యుండని దానవైతివి.

6. నందవంశోద్ధారకుని ప్రియగుణంబుల రాశిఁ ద్రుంచి నిర్గ

నందుని వైరి మౌర్యకులనాయకునే లవరించితివా! యిం

దుకు [illegible] సంపులూ [illegible] పిమ్మట గండ్ర [illegible]

[illegible] ముద్రాంబు రాజా [illegible] యునవ్వు [illegible] నెనరి యుండ బోలదే.

[illegible] యుఁ గుల [illegible] రాజా!

నరపతులందరున్ ధరణీతలము నందు [illegible] మాన్యము

వం: ~~ధరణిపుత్రులెందరో సుగుణాధన్యులను [illegible] మానంబు [illegible]~~

గరువలు నట్టివారినటు (గాంచి వరించితి చంద్రగుప్తునిన్.

[illegible] రుసుగుణావ మొదన విమూఢ ము [illegible]మువావ [illegible]

తెరగున (జంచలంబు [illegible] తీసిన కోటనే నై [illegible]

[illegible] యునవినీతురాలా! నీ యాత్రయను సుస్థిరంబు నీ కో

నె [illegible] కుండ (జే యుదును (ఎంతటుంబి) చందనదాసు నింట్లో

గృహాజనమును నంపి నగరము నుండి వెడలవచ్చిన నా చేరా

దివ్య శ్రీ యూంవమా.

ప్రతిపాదింపఁబడినది. ఎట్లన? పాటలీపుత్ర వ్యవహారమునందు
రాక్షసుఁడు వ్రాసిన లవనపొంపవేదని యుచటనున్న నాలోన
మానవాత్యువైన నందపాదప జీవ్వులప్రయత్నము శిథిలము
కాక యుండఁగలదు. చంద్రగుప్తుని శరీరమునకు ద్రోహము
కలిగింపుటకై. నాచే ప్రయోగింపఁబడిన విషదాతల రక్షకాలై
నను శత్రు వృత్తములఁ బంగపెట్టుటకును మిక్కుటమైన ధన
రాశివే లతకటకా దాను నియోగింపఁబడినాఁడు. శకటా
వేశము [illegible] వృత్తాంతమెట్లుగనునువారి సమ్మె
జ్ఞానము చేయింపఁబడినాను. సువర్ణచిత్తులైన జీవసిద్ధి ప్రభృతులు
ప్రవేశపెట్టఁబడిరి. పెక్కువేల?

[illegible] శుద్ధులనందరి పంథాన్నాయుష్యం.

ఉ: సూమల [illegible] ప్రయత్నము గల శుద్ధులనందరి పంథాన్నాయుష్యం.
గానము చేయఁబనిట్టివని సూరి మఁజాయి నశింపి సర్వమున్.
వానికి బుద్ధిబాధలు ప్రకటము చేసంధి బంధమున్.
కానఁగరాని దైవమది కంటకమైయుటుగా నతవుండినన్.
(పిమ్మట కంచుకి ప్రవేశించును).

క. మ.: సీ. నందుని నాశంబు నొందించి హాటకున్
శైలతి వక్రాక్షుని కోశము నగరి
నెలకొల్పి నాగతి నేమేసిన నాగును
వార్థకమది కామాంబ నడచి.

- మహారాష్ట్ర సగు

పరధర్మ సుకావమును నరు సగర స్థాపించె

నభివృద్ధిపై యదియలయమండ

సేవక వృత్తినే శ్రీవింయుడ మహోన్నత్ని

యవనాసకమింది సమయలఘు ఉత్థ

పృథివియు
మహారాష్ట్ర సమంత్రి ఘయూనైలాషు

శత్రు సహాయ మనిశంబు గావించు వందన గప్పు

మనవారె కాపాడి గెలువంగ శాలనోప్పు

ఉర్వి నవ్వాని నిర్మింప నోపద తెల్పు

(పరిక్రమించి సమీపించి) ఇదే మహారాష్ట్ర సువిధ

కాదు. ప్రవేశించెదను. (ప్రవేశించి చూచి) దేవ శుభముగా [illegible]

రాష్ట్ర: అన్నా! నమస్కారము. ప్రియాంతరకుల యోచన

మమ్మిటు?

పుర: ఇదుగో ఆసనం. ఆర్యులు కూర్చుందురు గాక.

రంగ: (కూర్చుండి) కుమారతమల యేకతలు తెలిపినందున

విన్నవింయ మన్నాడు! బహుకాలము నుండి యార్యులు

బాల సంసారములవిడనాడుటచే నాకార్యము వాద

పడుచున్నది. వెంటనే స్వామి సుకావములను విస్తరింప

శక్యముగాని మాటప్రకటించెను. (యోచన ముండాడిన) [illegible]

మును పూర్వులంగీకరింపవలయును (అని యా వ్యర

ముంపు చూపి,) ఈ యా వ్యవహారములను, సుమారుగ [illegible]

ద్వితీయాంకము.

శరీరమునుండి తోసి పంపినాడు. మంత్రివరులు ఉద్ధరింపవచ్చారు

రాణి:- ప్రాణనాథా! నా బాలగా (కుమారు)ని భువనమున విన్న

వింపుడు. నీ ఋణాపల్ల పాలకులవలన స్వామి గుణము తెల్పుదే

మహారాజ ఖడినది. కాని.

ఈ కొంత కత్తిపోటులను గూర్చి సుగాంగము నందలి వీరుల

బాలుడు సింహాసనమునందు [illegible] నిల్పు నంతవరకు

గాంభీర్యముగా సంస్కృతులు గోరి ధరింపను ఋణము విధిగా

~~[illegible]~~

ధ్యాంబ తమ నిజ దృష్టాంతముల బాసి కృతి [illegible] నాడు తేనివ్వి,

కంసు:- ఆహా తమ్ముల నాయకుడై యుండగా కుమారుల భువనైక ది

సులభము.. కుమారుని ప్రథమప్రణాయము స్వీకరింపఁబడు

రాణి:- ఆర్యా! కుమారుని వివేకము [illegible] యౌవరాజ్య [illegible]

[illegible] యునుష్ఠింపఁబడుచున్నది.

కంసు:- ([illegible] భూషణములు ధరింపఁజేయుట నచ్చినదియుంచి) నీ కుమారుని

[illegible] నీవు వెళ్ళు [illegible].

రాణి:- ప్రాణనాథా! నమస్కరించుచున్నాను.

(కంసుడు వెడలిపోవును)

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష = ప్రియంవదకా! నాదర్శనమునకై గోరి ద్వారమున నున్నవాడు డెవడో తెలిసికొనుము.

పురు = అమాత్యులాజ్ఞాపించినట్లే. (పరిక్రమించి పాములవాని (జూచి) ఆర్యా! నీవెవరవు.

పాము = భద్రా! నేను జీర్ణవిషుడనే పాములవాడిని గదా! మంత్రి గారి ముందు పాములతో ఆడాలని కోరుచున్నాను.

పురు = ఉండు. మంత్రిగారికి చెప్పెదను (రాక్షసుని సమీపించి) మంత్రిపుంగవా! పాములవాడొక సర్పాన్ని తమకు చూపిం చాలనుకుంటున్నాడు.

రాక్ష = (ఎడమకన్నదరుటచే శంకించి తనలో) ముందుగానే సర్పదర్శనమా? ఏమిటిది? (ప్రకాశముగా) ప్రియంవదకా మాకు సర్పముల యందు కుతూహలము లేదు. పారితోషికమిచ్చి వానిని పంపింపుము.

పురు = అట్లే. (సమీపించి) ఆర్యా! దర్శనమాత్రముననే అమాత్యులనుగ్రహించినారు. సర్పముల చూపింప వలసిన పని గాదు.

పాము = భద్రముఖా! నేను కేవలం సర్పజీవిని మాత్రమే గాదు. ప్రాకృత కవిని గూడానండీ. ఈ నా మాటలను విన్నవింపుము. ఈ పత్రికను గూడ దక్షిణమాయుటకే మాత్యునికి చూపవలెను. చదువుకొని యోపత్రము విన్నాను.

ద్వితీయాంకము.

పుండ = (రాగితమునకు జేసికొని రాక్షసుని సమీపించి) ఆర్యా! ఇతడు
తమకు విన్నవిస్తున్నాడు. 'నేను కేవలం పర్వతకుని గాదు. ప్రాణ స్నేహితుడ
నని గదా. ఇప్పుడు గూడ మంత్రి గారు తక్కువ సమయమే నన్ను మరచిపోలేరు
వారికి ఈ పత్రమును చదువు గాక' యని.

రాక్ష = (పత్రము నందుకొని చదువుచున్నాడు)

శ్లో. భ్రమరమది యాత్మనైపుణ్య శాలి యగునే
కుసుమరసము నా స్వాదించు గ్రోలు మైనను.
వెదలంగ్రి ముట్టి యెల్లను విడచి మూడ
సన్నిధానోపలబ్ధమై యగును గాదె.

(ఆలోచించి తనలో) శ్లోకార్థ కుసుమపుర వృత్తాంత వేదియైనవే
గూఢ చారి యగు. పద్య శ్లేష. మనస్సు కారణభూతారసనము
యుండవచ్చును. గూఢ చారులనేకుల గూడి వేదనము వహించినది.
ఇప్పుడు జ్ఞాపకము వచ్చినది. స్తనకలశ (సేవకులతని వద్ద
ముచేంగుడు విరాధగుప్తుం డనువారల యొనర్చెద. (ప్రకాశముగా)
ప్రియంవదకా! ఇతని (ప్ర)వేశపెట్టుము. ఇతండు మంచికవి.
ఇతనివలన సుభాషితములు వినవలయును.

పుండ = ఇట్లే (ఇని సేవకులతని సమీపించి) ఆర్య! దగ్గర సమీపించుడు.
సేవకుల తో (సమీపించుట నవసరమయియుండె. కాని చివరకు ఇట్టి
పరమాత్మ రాక్షసుడు.

ముద్రారాక్షసము

మ. మునుగా నెవ్వని యుద్యమము మూలలయవన్ ప్రయత్నించి, వంతమం దున్నదన వాసు బాధలకు ~~[illegible]~~ దీర్ఘమగ్నదగిలించి. కూడ, ~~[illegible]~~ మో ~~వనముమా ద్రిప్పి~~ మునుకులంబి యనన్తరమున్ బుద్ధిమత్తాధిక దగ, దైవపు, ఖార్చి. దక్షిణా స్త్రవమును మౌర్యవక్షమున, దాకక్షెతా పదములన్ ప్రతిఘటిస్తాన్-

(ప్రకాశముగా) మంత్రి రయ దాఖయుండుగాక.

రాక్ష. (చూచి) ఏమీ. విరాధ (వినకముపలికి) ఏలుము. విరాధ శ్రీ శుద్ధు. ప్రియంవదకా! పాములతో వినోదింపవలయునా పరిజనముల విశ్రమించుగాక. నీవుమీ యధికారులు వెరుస్తి

ప్రియం.

ప్రియ. ఓచ్చే (అని సపరివారముగా వెడలిపోవును)

రాక్ష = మిత్రమా! విరాధగుప్తుడా! ఇదే యాసనము కూర్చుం డుము.

(విరాధగుప్తుడు కూర్చుండుట నభినయించును)

రాక్ష = ~~ఆ~~ (చూచి) ఏమీ అక్కటా. నందపాదపద్మోపజీ వియగు వానికా యిట్టి యవస్థ (అని శోకించును).

విరా = అమాత్యా! దుఃఖపడవలదు, త్వరలో మీరలు మా కౌ మమ్ము పూర్వ వైభవమును పొందింపగలరు.

రాక్ష = స్నేహితుడా! కుసుమపుర వృత్తాంతమును వివరింపు

ద్వితీయాంకము

వీరా: మంత్రివర్యా! కుసుమపుర వృత్తాంతము విస్తృతముగ వలెగదా. ఎచటనుండి చెప్పుదును?

రాక్షు: చెలికాడా! చంద్రగుప్తుని నగర ప్రవేశము మొదలు కొని నాచే ప్రయుక్తమైన విషప్రయోగాలతోమువేసినది మొదటి నుండియు వినగోరుచున్నాను.

వీరా: ఇదే చెప్పుచున్నాను: చాణక్యశ్రీ బుద్ధి సంచాలిత ముఖ్యమైన శక యవన కిరాతకాంభోజ పారసీక బాహ్లీక ప్రభృతి ~~[illegible]~~ చంద్రగుప్త పర్వతేశ్వర ~~[illegible]~~ సైన్యంబులచేత ప్రళయకాల సముద్వేలితమైన మహోదధులవలె నాటి కుసుమపురము ఉపరుద్ధంబగుట కలిగెను గదా.

రాక్షు: (శస్త్రము లాగి సంభ్రమముతో) నేనుండగానే కుసుమపురము ముట్టడింపగలవాడెవడు? ప్రవీరకా! ప్రవీరా! త్వరగా రావిప్పుడు. వేగమే ధనువు.

౬. బాణముల జీర్ణిలేని వలువంటల ... గట్టు ... యుద్ధమున్ రాకులు: ~~వైరముగ్రముగా వికారణ~~ వారణవిదారణ శీలవర్తులం ... ~~వారణాంత ద్వారంబుల వైశ్య~~ ... ద్వారముననుండు ... గ్రహముదంబులు ... ద్వారవిరోధిసైనికులవాలు ... లయకోపముల వై.

ముద్రారాక్షసము.

విరా: ఓహో ఆర్యా! క్రోధా విజయములు బలుదు: వృత్తాంతము వర్ణింపబడుచున్నది.

రాక్ష:(నిట్టూర్పు విడిచి) శ్రీ కర్ణ యుద్ధవృత్తాంతమా! నేనా యుద్ధకాలమే యెరుగకుంటిని. (శస్త్రము విడిచి) ఓ దేవా! నందరాజా! రాక్షసుని యందు నీకుండెడి (ప్రేమ) నాటి కలలాయ స్వప్నలంకగ వర్తించుచున్నది. ఆర్య యుద్ధ సమయములన్.

ఉ. ఇక్కట నీలమేఘము చెలంగె ఖఘటక్ వధ యుంప్రరాక్షసా.
యెక్కట నంబరేగ లేరగావలి (ఖంపము రాక్ష సుండ! వీరె
క్కెడ నవీర యోధగణము వ్యూహ దుర్గమము బలుగనే
కక్కట నా (దురాక్ష స సహాసము దోచుకు కూలిపె చెప్పనక్.

విరాధ: పిదప నంతట నవనందిం యవని వధ పాటలీపుత్రమును ముట్టడి బాధ పాలులకు నిలిచె ఖావంతనవ వృత్తాంతమైన యా ముట్టడి బాధ పాలుల కుని లోనా తనకు గు మంచగా సహింపలేక, ప్రభువు పర్వతకుని వధయాయవస్థ లేయందును చౌరకునానుమతిచే సురంగమార్గమున దహనవనమునకు తే. అతనే (మ్రుచ్చు) ఘు నియోగమున నూపెన్న ము లన్నియు ఖండిలపే యుద్ధము లవాగా! చంద్రగుప్త నిచయము మొదలు నకటు లేకుల్లకే వివెల్లరు నందానుయాత్రం నీలోనంత మ్మరనాసుల కను మానింపలేని, మందలి నందరాజ ప్రాణసహాయనా మావిల్లురా పురసాయ్య ప్రతిష్ఠానము. కోరి మావెల్లర కా (క్రియ) సాగినా ముననిలవిలి బోతగా, చంద్రగుప్తుని పోయింపగుటకై మామె(వి)

ద్వితీయాంకము.

ప్రయోగింపఁబడిన విషకన్యచేఁ బర్వతేశ్వరుఁడు చంపఁబడె
ను.

రాక్ష: మిత్రమా! కష్టము తలఁపుమాడుము —

చరణి మాత్రేయయు వఱదంపఁగ గాదు.
శక్తి బాణంబును శత్రునకుని.
సంహరింపఁగఁ గోరి సరిహృదునుఁడు తాల్చె
హరునకెట్టఁగ దాదునాఁడు
విషకన్య మౌర్యున కిడఁ బంపు నను నాఁడు.
నయ్యది యటువ యునతంటమాఁద.
తత్త్వ ని యస్త్రంబు కంఠంతమున నరసింహుఁ
గాఁ వింధ్య ధర్మక్షేత్రము పొందెంబు.

కొఱుకుఁ బంపిన దైవమిఁగఁదగి విప్రు.
గుప్ఫాతకుని శ్రీయుసున్న గూర్చినాని.
చేతవధియింపఁబడఁదగి వెలఁగునట్టి
పర్వతేశ్వరు హంతమార్చె బలిమిమాఱ.

విరాధ: ఓ మాత్యా! దైవేచ్ఛ యట్లుండెను మన యోగము చే లోఁగ
లము.

రాక్ష: తరువాత నేమి జరిగెను.

విరాధ: తరుపరి. పిత్రువధ భయమున మలయకేతు నగరాన్ని
పారిపోయెను. పర్వతక సోదరుండైన వైరోచనుఁడు చంపఁబడె

ముద్రారాక్షసము.

ఈ నాటకమున . చంద్రగుప్తుని నంద భవన ప్రవేశము మాటిమాటి బడినది , ఉత్తరాంక్షాణాక్య వాతను సుమహత్ప్రవాసుడైన శిల్పిం ఇల్లికి పంపబడెను," "వర్మా సార్థ కుల యోగాగాను సౌకర్యము. చంద్రగుప్తుని నంద భవన ప్రవేశము మధ్యరాత్రి సమయమున జరుగును. కావున, పూర్వద్వారము మొదలుకొని రాజభవనము నలంకరింపవలె(ను) చెప్పెను ..పిదప శిల్పివరుడు అట్లాయే !! అనెను! మొదట చంద్రగుప్త దేవుని నంద భవన ప్రవేశమునకై శిల్పివర్మ ద్వారమున కనక తోరణాదుల సంపుటము మొదలైన యలంకారములచే మొదట రాజభవన ద్వారమును నలంకరించె. ఇంకనిప్పుడు సేమ ద్వారాంతర మందిరము నలంకరింపవలె!! నని పలికెను.

ఆ వెనుక, చాణక్యు డింతవరకు రాజభవనద్వారము నుప సూత్రధారుడలంకరించె నని సంతోషించి నాని కేమను ... పుత్రము. మిత్రులారా వెలిగిన్న చాణక్యుడే టనిమే వారుత్తరణ పృచ్ఛయు. చాణక్యు డట్లు తెలిపినప్పుడు తత్వాయన కనకాదులనే దానా నా... యని చెప్పబడెను, రూపకములను బొందు గలవు దానికర్త! యని చెప్పబడెను.

రాక్ష = (ఉత్తరం తలో) మిత్రమా. దుష్ట చాణక్యుడు సంతోషించు చెరుకుచిది. వారు తన (ప్రయత్న మంతయు ఫలరహితమైనది సత్ఫల) దేవుడు యెటు నవి భావించు మున్ను నాటు వంచనాయలన నగా బుద్ధిబ్రమవలన గాదే రాజపుత్రునకు తెలుపగదే యాజ్ఞ

[illegible]

కాలమును కొలిచేందుకు వేసిన సాధనములలో [illegible] ఖగోళశాస్త్రము

మానవుని మనసున వృద్ధమైన సంబంధములు నిర్మింపబడినది. తరువాత,

క్షేమ ఖరిగె.

విరా: పిదప, ఖగోళశాస్త్ర కారకులైన నుత్తముల సంకలన [illegible]

సర్వరాత్రి సమయమున (పుంటు) గుర్తించు సందర్భమున ప్రతిక్షణము

నగునని శిల్పులకు [illegible] తెలిపి, యంత్రములు నిర్మించి

పర్యాలోచించి ఖగోళశాస్త్రవేత్తలు (పుంటు) గుర్తించినవా

సనమున కూర్చుండ బెట్టి ఖగోళశాస్త్ర విభాగములో ఉంచబడెను.

శాస్త్రి: పర్యాలోచనలో [illegible] ఖగోళశాస్త్ర ప్రతిష్ఠాత

మైన రాజ్యాంగమును ఇచ్చినారా?

విరా: ఇచ్చెను.

శాస్త్రి: (తనలో) తప్పక యీ పంచాంగమైన ఖగోళశాస్త్ర సంబంధ

విషయములు [illegible] గూడ నీ విధమైన తర్కము

వర్ధమును విస్మయించెను. పర్యాలోచన విధానమున గలిగిన యుపయు

క్తములు [illegible] తెలియునట్లు ఏని గావించెను

(ప్రకాశముగా) తరువాత తెలుపుడు.

విరా: ముందుగా ఖండ గుర్తించు సందర్భమున ప్రతిక్షణము ప్రకటించుచుం

డెను. [illegible] విపుల మహాత్మ్యము తెలిపి

నాడు విరచిత వివిధ వర్ణ పటములు నంబనమునకు నాట్య [illegible]

ఉదాహరణ పదము.

ఉద్దామాళి తలంబున మణిమయూఖములు మనోహరించి సుగంధి

పుష్పదామము లత్యున్నత సరోజ వక్షస్థలుండై యలర

బంతులం గూడ గుర్రపు (గాలుపందెపు రూపముగా) పీపుగా ... చౌకములను నియోగము

చే (బంధ) సుప్త వాహనమైన బంధురమ్ములు యును ... ని ఒక బంధురము

వెలిగి బంధుర సప్తము సన్నద్ధమైన రాజులోకము వెంటరాగా నంద భవన

ప్రవేశమైనట్లు చుండగా నీ చేనియు తప్పిపోయిన దారాతరమ్మున

సూత్రధారుడు బంధురపు ... తెగి యులుపలంది యంత్రముతో

మున్నైన ... గా సన్నద్ధమైనట్టి వాడు.

ఈ లోపల బయటకు వర్ణింపబడిన వాహనములు

గల బెంధు సప్తములో యరాజులు విలువ పోయెను. నీచేని యోగింప

బడిన బంధురపు నీవా ... ఖండములు, తనలో యవ్వనమున

... మురికను దీసికొన ... గణములంబమానమైన గాలును

సంధున్న యా బంగారు దండలను చేతిలో పట్టెకొనెను.

టీక = ఇష్టలభ్య యత్నము ననుసరింపవలెను.

తా = పిదప ... తన వదలిన ... భాగమున గొట్టు నని యా

హింబన శ్రీగణము వేగ మునంగ ... బలె ... గాలి నర

లంబించెను. ప్రథమ గణ్యము సారముగా సన్నద్ధము చేసి పెట్టుకొని

యున్న దారాతరమ్మున ముసుంగు గమనవేగమును సంభ్రమము నలకే

ము వెడలిన దగా విదుముటచే ... బంధురపు

ద్వితీయాంకము

తలంచునట్లు వైరోచకుని పైఁ బ్రయోగించఁబడిన యంత్రతోరణము.

వైరోచకుని ~~సంబంధకులకు~~ సంబంధకమే. కత్తిలాగుకొనుటయందు

మగ్నుడైయున్న పర్వతకుని కంఠమును నరకెను, తరువాత, యంత్ర

తోరణాని పాతనము వలనఁ దన నేర్పున చంద్రగుప్తుని నిశ్చయించె ముందే

త్తైన తోరణము పాదికి యున్న వాఁడసురుఁ పిడాలువరకు

యంత్రములను సిద్ధపరచుకై యుంచిన యెనుఁగ రద్దని తీసికొని

యేనుఁగుపై నున్న వరాహుడైన వైరోచకుని చంపివైచెను.

రాక్ష: ఓహో! దేవర్షివ్యయము తప్పిపడెను. చంద్రగుప్తుని

బావనాశీదు. విధివశమున వైరోచక పర్వతకుల వధయును

ప్పుకొనెను. తరువాత సూత్రధారుండగు దారువర్మ యేమాయెను

విరా: వైరోచకుని ముందు నడచువాని పదాతి దళములచే రాళ్ళతోఁ

గొట్టఁబడి చంపఁబడెను.

రాక్ష: (కన్నీటితో) కష్టము. ఓహో ప్రేమాస్పదుఁడైన మిత్ర

ము దారువర్మతో నివారమైనది. పిదప నచటనున్న వైద్యుండగు

డభయదత్తుఁ డేమి గావించెను.

విరా: చేతము గావించెను.

రాక్ష: (సంతసముతో) దుష్టుఁడైన చంద్రగుప్తుఁడు

చచ్చెనా?

విరా: మహాత్మా! దైవనియోగమున చావతప్పెను

ముద్రా రాక్షసము.

రాక్ష = (విషాదముతో) మరి యిప్పుడంతయు గాక వినవలెనని
వేల చెప్పితివి.

విరా = సచివవర్యా! అభయదత్తుడు చంద్రగుప్తుని కొరకై యోగ
చూర్ణ మిశ్రితమైన ఔషధమును తయారుచేసి దాని తెచ్చెను.
కాని దానిని జూచిన చాణక్య పండితుడు దానిని కనకపాత్రమున
ఉంచి, పాత్రము లోని రంగు మారుటను గమనించి చంద్రగు
ప్తునితో "వత్సా! యీ యౌషధము విషమిశ్రితమైయున్నది
త్రాగవలదు" అని చెప్పెను.

రాక్ష = అల్పవిద్యుడైన చాణక్యుడు కపటాత్ముడు గదా.
పిదప వైద్యుడే మాయెను.

విరా = ఆ యౌషధమును తనచే త్రాగింపగా చచ్చిపోయెను.

రాక్ష = (విషాదముతో) అయ్యో మహా విజ్ఞాన రాశి యంతరించెను
తరువాత శయనాగారమున నియమితుడైయున్న ప్రమోదకుని
క్షేమమరసితివా.

విరా = ఇతరులకందరికి క్షేమమగునట్లే యుండెను.

రాక్ష = (దుఃఖముతో) ఏ విధముగా జరిగెను?

విరా = ఆ మూర్ఖుడు, మీరు వానికొసంగిన యపారమైన ధనరాశిని
లభించినదని విలాసములకు ఖర్చుపెట్టుచుండగా, చాణక్యుడు
వింతపడెను. ఇంత ధనము వానికెక్కడిది? యని

ద్వితీయాంకము

యథావిధిగా నలుగురు పలువిధములుగా ప్రశంసించిరి - దానికి

సమాధానంబిన సమాచారము తెలియుటకై ప్రయత్నము చేయుచుండెను.

రాజు:- (ససంభ్రమముగా) ఓహో! మీ మిత్రుడు మీ దైవాప్త వాక్యముల పై లక్ష్యము.

పెదప పరున్నారు ధర్మగుప్తుని (ప్రవేశించిన) నాటి విద్యార్థి

రాజగృహమునందున్న సాంఘికగుప్త వంశపు ప్రవేశించిన

యున్న జైన ఆచార్యుల వృత్తాంతమేమి?

విరా: మహారాజా! ఆ వృత్తాంతము గూర్చి తెలుపగలను,

రాజు:- (దుఃఖావేశముతో) ఓహో! దారుణము! దుష్టుడైన

కాముకుడు నరకవశమునందున్నట్లు తెలియుచున్నది గదా.

విరా: మంత్రివర్యా! తెలిసెను. చంద్రగుప్తుని ప్రవేశమునకు ముందు

ప్రవేశమునకు మాతృభూమి దారుణమైనది. దైవానుగ్రహమున నానాటికి

రాజ్యమునందు యున్న ప్రముఖులను గూర్చి వినుటకై ఆ దేశము

నందలి ప్రముఖ గర్భ వాసుల విచారించి

యాదవులు నీ దశలు చెప్పెను. ముందుగా నే క్రమము

నాయకుడైన భూమార్గ దృష్టులైన వైష్ణవ దాసుల

విద్య ననుసరించుటకై యత్నమే దృష్టిపెట్టిరి.

రాజు:- (కన్నీటితో) ఎంత ఘోరమెంత ఘోరము! మహాత్మా

దురాత్ముడైన చంద్రగుప్తుని దైవసహాయము నకు సర్వజ్ఞుడు

మురారి రాత్రి సభా.

క:- ఆతని (రంపనే పెద్దలనదిన యాచిపవన్నొ దేవుడు
శ్రీలి (దశర్థ రాజ్యకారు నినసరు యింటెను పర్వతమున్ మేషి
భూతము లాయె నాప నుసు భూరిత రాస్త్ర విష ప్రయోగముల్.
భూతలమందు నా నయ విఖ్యాతి మురారి బుపేతి గూర్చితిమ్.

వి రా:- దేవాధ్యవరా! యీయనను ప్రారంభించిన దాని వదలరాదుగదా
మాధము.

శా: ప్రారంభించరాని యుత్తిద్భయము సంభావించి విఘ్నంబులన్,
ప్రారంభించియు వీడనాడుదురు కష్టాప్తిచే మధ్యముల్.
ప్రారంభించిన దానినెట్లు విడుచుట్ ప్రాప్తింపనన్ గాళ్ళమున్
ధీరోదాత్తులు మాననోపరు సుమా తీవ్రాగ్రహోదగ్రతన్.

అంతేగాక.

ఉ: భారముతో దీక్షను వహించి బాయక యెత్తు లహాయుధాత్త్ముల్ (రుజకిన్)
~~నేరకరోక~~
నేరరు గారు పుణ్యకు నిష్ఫలుదాలయునింబు సరుగండె
పార స్పృహాత వాద్యముల ~~[illegible]~~ ఇంపరు నీము లంబులెన్
ధీరులు పారికి యొప్పదియొ ~~[illegible]~~ (దివ్యతరంబు) రుల వ్రతంబు ~~[illegible]~~ (వహున్).

రా: జెలగాంచ పారభ్యము క్షుద్రులరాదనెడి యావిషయంబు మాకు
ప్రత్యక్షము. తరువాత (దరువాత.

వి రా: దేవియుడులు మన్నించెన్ని సత్తావ్రాలుభూ పండితుల్లని శరీరవాయ
దేవుని సకాంప్రాగు దావుగా నప్రమత్తులై పోరాటలను ఇద్దరిది

ద్వితీయాంకము

సరయూనది వొడ్డున పురవాసులైన మాయాప్త పురుషులనెల్లర బాధించె.

రాక్ష: (కన్నీటితో) చెప్పుము చెప్పుము మీరెవరెవరు బంధింపబడిరో?

విరా: ముందుగా జీవసిద్ధియను బౌద్ధసన్యాసి అరసారా రక్షప్రేరప్పు

రఘుపానగరమునుండి వెడలగొట్టబడెను.

రాక్ష: (తనలో) ఇంతవరకు సహింపవచ్చును. సన్యాసియగుటవలన ఆశ్రితుడైనయతనిని స్థానభ్రంశము బాధింపజాలదు. (ప్రకాశముగా) వయస్యా! ఏమియపరాధముమీద వెడలగొట్టబడినాడు

శిరా: వీడు రాక్షసప్రయుక్తమైన విషకన్యచే పర్వతేశ్వరుని

చంపినాడని

రాక్ష: (తనలో) బాగు. కౌటిల్యా! బాగు.

శ్లో: పరయశమును మాపి యపకీర్తి నవలంబించి

శత్రునాశమును మామాదను పుట్టపెట్టు

జడియు రాజానర్హకాయుక్తైన పర్వతుండు

మొలుచు ఫలములను సగమే యొసగెను ఆ.

(ప్రకాశము) తరువాత ఏమి జరిగె.

శిరా: శ్రీ చాణక్య చంద్రగుప్తుని హింసింప దారువర్మ మొదలగువారి

ని యోగింపజేసెనని శకటదాసు శూలమునకెక్కించబడెను.

రాక్ష: (కన్నీటితో) హా! మిత్రమా శకటదాసా! నీకిట్టి మృత్యువు

వ్రతగడువు - నా స్వామి కార్యమై యసువు వ్యయపడిన నిన్నుగూర్చి

ముద్రారాక్షసము.

శోకింపఁబనిలేదు. నందవంశవినాశమైనను బ్రతుక నిశ్చయించినా

మన్నమమ్ముఁ గూర్చి యేదో యోచింపవలయును.

విరా = ఓ మాతన్న! స్వామి ప్రయోజనమే సాధింపఁబడవలయునని

ప్రయత్నించుచున్నాఁడఁట.

రాక్ష = నిశ్చలతే!

తే.. భక్తి తనకఁ గోరికవేఁగాదు ప్రభుకార్య

మెట్లయినను సాధింప నిశ్చయించు

యట్లు పరలోకగతుఁడైన యవనినాథు

వెంటఁబోక కృతఘ్నుఁడ ననుంటిమయ్యా.

నేమి? మిగిలిన సువర్ణద్రవ్యమును వినియోగింప సిద్ధపడెనె

లని.

విరా = జీవసిద్ధినెఱింగిన చందనదాసునిచే నమాత్యరాక్షసుల స్థానాం

తరమునకుఁ బంపఁబడెనది.

రాక్ష = కపటుఁడైన చాణక్యునకు విరుద్ధమైన మగుచున్న దయ

త్రము నాకన్నైనా.

విరా : ఓహో సమాశ్రుతే! మరి మిత్రద్రోహము జీవసిద్ధికి తెలియదు

త్రము గదా'

రాక్ష = తదుపరి తదుపరి.

విరా : పిదప నెన్ని విధముల నడిగినను చందనదాసు. అమాత్యరాక్షసు

ల నప్పగింపక యుండుటచే నతని కులికుఁడైన చాణక్యు

విరళి వసంతము

తెలుసునదే.

రాక్ష: (~~...~~ పయోముఖ) చంపబడలేదుగదా.

విరా: లేదు. వృత్తాంతము నంతయు వినపడునట్లు సపుత్రకళత్రుడై

చందనదాసుని కారాగారమున నుంచెను.

రాక్ష = అయిన రాక్షసునకు ... మువేము చోటికి బంపబడెనని

సంతోషించుమని చెప్పితివేల? సపుత్రకళత్రుడైన రాక్షసుని

సుహృదు బంధింపబడెనని చెప్పవలయును.

(ప్రవేశించి)

పురుషుడు: ఓహో ఆర్యులు ... మీయందు దురాగాన, శకట

దాసు ముంగిట ఉన్నాడు.

రాక్ష = భద్రా! సత్యముగా నా.

పురు = ఎప్పుడైనా ఆమాత్యులవారికి అబద్ధం విన్నవిస్తానా?

రాక్ష = (ప్రియంవదా!) విరాధగుప్తా! ఇది యెట్లు?

విరా = మంత్రివర్యా! అయిన గావచ్చునా. దైవస్వభావమైనదా

నిన దృష్టము రక్షించును.

రాక్ష: (ప్రియంవదకా! ఇంకను ఆలసించుచుంటివేమి? త్వరగా

నతని ప్రవేశపెట్టుము.

పురు: చిత్తం (అని వెడలిపోవును)

ముద్రారాక్షసము.

(సిద్ధార్థకుడు శకటదాసు ప్రవేశింతురు)

శకటదాసు = (తనలో)

ఉ. ధరణీంద్రలక్ష్మి తంబయున దారుణశూలము మౌర్యు నింపెనే

చిరమునకుం బూను పొరకారలతే బను గట్టినవాని లక్ష్మిలో

సరియగు నధ్యమాలకుంగాని, స్వామి యకంపుణ శాద్రుష్టిన తూ

ర్వరత ముపిన్న నామనము వ్యాదు చేటులు క్షేవడీలుటన్.

(సమీపించి చూచి సంతోషముతో) ఇదియే యమాత్యరాక్షసుల వీడు

నున్నది, చిత్తంబు యుందది.

ఆ.వె. నందు నింతరించిన స్వామియర్థంబె

పూని చేయుచుండు బుద్ధిమతిని.

స్వామిభక్తులందు సంప్రేమ దృష్టాంత

పదవి నొందె నిలిచె ప్రకటితముగ.

(సమీపించి) ఏమోయి ఏమయిందాగాక.

రాక్ష = (చూచి సంతోషముతో) మిత్రమా! శకటదాసా! కౌటిల్యు

ని పథకముచే నైన నునామాన్యద నకుయని నాకంటె తగపడిన

వాసనను నన్ను గరుగ్గరి అంపుయు?

(శకటదాసు శ్లాఘించును)

రాక్ష = (మాలపై పడవేసి అంచి) ఇదే యేస నేను కార్యాంచలము,

(శకటదాసు కార్యాంచలమున పెట్టుకొనును)

రాక్ష = చెలికాడా! శకటదాసా! ఇట్టి కార్యము యానంద మాయెను

ద్వితీయాంకము.

నాలుగు యేళ్ళ తరువాత వైశాలి వనము?

శక :- (సిద్ధార్థుని చూపి) ప్రియ సహోదరుడైన యీ సిద్ధార్థు

డు నిరంతర ప్రాంతములను చూచుచు అనేక ధర్మస్థానములనుండి

యాత్రించుకొని యిచ్చటికి వచ్చెను.

రాజ్ఞి = (సంతోషముతో) సోదరుడా! సిద్ధార్థా! ఈ ప్రియ వార్తను వి

నిన చాలదు. ఏమి నన్నుగని రావు? (తన పరిచారికలనుండి వస్త్రము

లను తెచ్చి యిచ్చును.)

సిద్ధా = (తనకు కాని పాదముల వైపు చూచి తనలో) ఇది ఆర్య

నా గురువుల నియోగమే గా. చెప్పవలెను. (ప్రకాశముగా)

సోదరీ! మొదటి సారిగా వచ్చిన నాకు రాజ తలాపరి వారు

తేరా, సోదరా నా గ్రామమును వారి యొక్క దాపెట్టుకొని సుఖపడుచుంటిరి.

అందువలన ఇదిగో యాత్రయందు సమస్తములు ...

భాండాగారమునందు వీటిని ఉంచ గోరుచున్నాను. నాకు అవసరము

వచ్చినప్పుడు తీసికొంటాను.

రాజ్ఞి = సరే! ~~తప్పులేదు~~ తప్పేమి? అట్లే చేయుము.

శక : ఏమి తమ్ముడా! శ్రీ పింఛనట్లే (ముద్ర)ను చూచి రహస్య

ముగా) మా పేరు గలదే మధుర యశస్విని!

రాజ్ఞి = (చూచి తనలో) సత్యము. నగరమునుండి వేరు ...

ముద్రారాక్షసము.

నా హస్తమునుండి జారిపోయిన నా ధనార్థము [illegible]

కొన్నది. నీ చేతికి ఎట్లు వచ్చినది. (ప్రకాశముగా) భద్రా

సిద్ధార్థా. యిది నీకెట్లు వచ్చినది?

సిద్ధా: కుసుమపురంలో మణికారశ్రేష్ఠి చందనదాసుని ఇంటి

ది, లేకనియుంటె వాకిలి సమీపంలో పడియున్నది నాకు

దొరికింది.

రాక్ష: సరిపోయినది.

సిద్ధా: మంత్రిముఖ్యా ఇందులో సరిపోవునదేమిటి?

రాక్ష: భద్రా మహాధనవంతుల ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ యిం~~[illegible]~~టలో, పడి

పోయినగాని యిట్టి యమూల్యవస్తువు దొరకదని యనా

మన్నాడు.

శకట: మిత్రమా! ~~శకటదాసా~~ సిద్ధార్థా! మంత్రిగారి పలుకులందే ముద్ర). దాన్ని

దానికంటె నధికమగు ధనమునే మంత్రులు నిన్ను సంతసపెట్ట

గలరు, దీని నిమ్ము.

సిద్ధా: ఆర్యా! ఈ ముద్రను మంత్రిగారికై కొంటున్నారంటే.

అది మహాప్రసాదమే.

రాక్ష: నయస్య! శకటదాసా! ఈ ముద్రతోనే [illegible]

వవత కారింపుము.

శకట: మంత్రిగారాజ్ఞ పంపినట్లోనర్చెదను.

ద్వితీయాంకము.

సిద్ధా: మంత్రిశేఖరా! నే నొకమాట విన్నవించుకొంటున్నాను.

రాక్ష: నిస్సంశయముగా చెప్పుము.

సిద్ధా: చాణక్యునకు విప్రియుండనై సిపాయిల పాటలీపుత్రంలో ప్రవేశించుటకు నీకు వీలులేని విషయం రాయలవారికి తెలుసుగదా. కావున మంత్రిగారి పాదశుశ్రూష చేయవలెనని కోరుచున్నాను.

రాక్ష: ప్రియమిత్రుని మాటలు (హా) యున్నావు. నీ యభిప్రాయమెట్టిదైన పూర్వం వలె నట్లే పలికితివి. కొల్వు చేయుము.

సిద్ధా: (సంతసముతో) నేను ధన్యుడను.

రాక్ష: శకటదాసూ! సిద్ధార్థకుని విశ్రాంతికై యుంచుము.

శక: చిత్తం (అని సిద్ధార్థకునితో వెడలిపోవును)

రాక్ష: సఖా (ప్రి)య విరాధగుప్తా! మరి అన విషయము చెప్పుము. కుసుమపుర ప్రజలు ~~మా~~ నాపై అనురక్తులై ~~యున్నారా~~ మనస్సహింపుచున్నారా? ~~మన~~
సహింపుచున్నారు.

విరా: మంత్రిపుంగవా! బాగుగా ~~చెప్పవలెనన్న~~ది. చెప్పెదను. ~~ప్రజలు కుసుమపుర~~ నను నమ్మలేరుగా నడుచుచున్నారు.
ఎవరి తమ్ముడను.
నీ చెప్పలేదు?

రాక్ష: ఛీ. నెమ్మది! ఎవ్వరిచే చెప్పబడెను?

విరాధ: ఓ మంత్రీ! ఏమి చెప్పుదును. మలయకేతువు పోయినప్పటి నుండి చంద్రగుప్తుని చాణక్యుని పై ప్రజాభక్తి

ముద్రారాక్షసము -

దైవమున్నాఁడని నాకావున్నఁడు గూడ నేటి గర్వములో ఖండించు గుప్తుని సహింపక యీ యా యాజ్ఞా భంగములచే మానహానిని పొందఁగోరెడు వేయమున్నాఁడని., ఇట్లు నాయభిమానము గూడ.

రాక్షసుఁ = (సంతోషముతో) మిత్రమా! విరాధగుప్తా! ఈ పాటలవాని వేషముతోనే మరలఁ గుసుమపురమునకు నిర్గమింపుము. అక్కడ నాప్రియసుహృత్తు స్తనకలశుఁడనెడి వాఁడు వైతాళికవేషము ధరించియుండును. ఏకాంతముగాఁ జెప్పుము లో నివసించునతఁడు. చంద్రగుప్తుఁడు చాణక్యుని యాజ్ఞా భంగములనొందు సమయమున మత్తుఁడై చాణక్యుని ప్రోత్సహింపవలె సమర్థములైన శ్లోకములచే (జంద్ర)గుప్తుని ప్రోత్సహింపవలె యుననీ, కారణమును రహస్యముగాఁ గరభకుని ద్వారా చెప్పి పంపవలయును!! అని.

విరా:- అట్లే యాజ్ఞాపింపఁబడ్డవాఁడను (అని వెడలిపోవును)

ప్రవేశించి) పురుషుఁడు:- (ప్రవేశించి) మంత్రివర్యా! ఇదే శకటదాసుఁడు విన్నవిం(చు)చున్నాఁడు! "మూఁడాభరణములు విక్రయింపఁబడెను. అవి మనకు తెచ్చినవి కావున మీరు చూచి యంగీకరింపుఁడని

రాక్షసుఁ = (చూచి) ఓహో! మిక్కిలి వెలగల యాభరణములు. పురుషా! శకటదాసుని సంతోషపెట్టి యీ భూషణములను నీవు తెచ్చినవానికీయవలెనని చెప్పుము,

పురు:- అట్లే (అని వెడలిపోవును)

ద్వితీయాంకము.

రాణి :- నీవు కూడ (గర్వకారణముగ) మెప్పరాయునను (పంపితివా

(తెర) మరాళుల్ రెండవ భాగమునుండి వందు కుప్పలు వేయు

పడునా? పడవచ్చును. మా వాంఛితము సఫలమైనట్లుగనే

యుగళగీతము పాడుచున్నా (డ. ఎట్లున.

మ. ధరణీ పాలురవెల్లమున్న యిరుగున్ నీదానొప్పు మాకుండునే

క్షయు గానీ లతని (చేసి నాడ నను న్ భాదావ్య (చేపారు ఠా

స్వరమాలపు (రాకం డారకం డు శతధా ఖండించి తీర్చుండి టుక్

చరితార్థము శ్రమ మిత్రయాతమది నా శంబొంద చేదించెదే.

(అందరు వెడలిపోవుదురు.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

మధ్యమావతి రాగము.

త్ర్యశ్ర ఏకతాళము.

(రాజాంతరశ్రీపుర సేవాసదనము ప్రతిష్ఠించబడెను)

పల్లవి: (నిర్వేదముతో)

రూపాది విషయములన్ రూపించు నీ ...

~~మానవుడే మున్ను నాతనికి లాభ~~

~~...~~

మొదటి నుండి యట్టి సుందర నయనాదు

లన్నియు దనశక్తి నుంచెరించ.

నడపాడి నాయనే యాజ్ఞ విధేయుండు

తై సంచరించెడి యంగకంబు

అనుపల్లవి

అదియెల్ల సారంబు అవిరి తొలివెగలి

పాటవంబును బాసి భంగమొందె.

తీరయనాపాపితారా! యెరుగకె.

వార్ధకంబున నాలంబు వచ్చె. నీదు.

శిరము పెరుగగ వున, ... లక్ష్మి తొలగె,

దాను సింధెద్దవెలవద్దు రంబుగాగ.

(పరిప్రశ్న ...) ఓ యేసు గాంచవె. సాధకు

లారా! సుకృతాలనాయందే నమ్మితి సుప్రదేశ, ...

అయోధ్యారాష్ట్రే సలు.

చుమున్నారా? "ఆరంభింపఁబడిన శ్రావణదీప కోటీశ్వరయ్య ~~[illegible]~~ లవె
నఖరాయమైన కుసుమ పురము నఁ జూడఁ గోరువా ~~[illegible]~~ సెల్లినా, కొం
దుతలన వద్ధ్య శృంగారాగ్ర్యములైన సుగాంధ పుష్పాది పరిమళములు
వరలగా సంపాదింపఁ బడుఁగాక" యని. (మరల నాకాశము వంక)
ఏమనుచున్నారు? "అయ్యా! కౌముదీ మహోత్సవము నిషేధింపఁబడిన
విషయము ప్రజావులకు దెలియఁబడనే లేదా?" యని యూ.
ఏమీ దైవోపహతులారా! మా కీ సర్వం పరిహారియైన వార్త
ప్రసంగమేల. త్వరగా నిప్పుడు.

చం. పరిమళధూపము ల్గలిగి బద్ధమనోహర పుష్పమాలలన్
~~[illegible]~~ స్థిరముగ నొప్పు కంబముల (శ్రీ రుచిర మందిరమయ్యె [illegible]గా
మరవుల, సింహాసనము నమాంతము దాల్పుట జేసి మూర్ఛమై
నాటిన నయుట్టు ఉన్నతర మంటపమున చందన వారిసేకముల్.

ఏమి చెప్పుచున్నారు? అయ్యా! ప్రభుని యాజ్ఞ సనమనుష్ఠింపఁబ
డుచున్నది యని యూ. భద్రముఖులారా త్వరపడుఁడు. ఇదె
మంత్రిగుప్తదేవుఁడు ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ విచ్చేసెను. ఏ యూటఁ

చం. వలతల ముత్తైన మార్గములఁ గూడఁ బలంపక పూరిఖారమున్
బలుగల ~~[illegible]~~ (బట్టె వేసి వృషభంబు క్రియన్ నెమ్ము ~~[illegible]~~ మనంతి కాయజ్ఞ
~~[illegible]~~ లతఁడు మదంబున దాంబి వాత్త దాని [illegible]
~~తరుణావతానుగ [illegible] (బయ (తావ్వ (గ~~
ఋణ (దరుగా లేమి (జేతఁడు వహించు మదంబున దొడి మాటిట
~~[illegible] దరబాటు నొంది యుమ, దీనత నొందఁడు ధైర్యదోహ వ~~
రణఁ (దరఁబాటు నొందియు నదైన్యము నొందఁడు ధైర్యదోహవె

శ్రీ శ్రీ రామాంజనేయ

(తెరలేచు)

ప్రథమ ఘట్టము.

(తరువాత రాజు, సుమతి కాంతియు ప్రవేశించుదురు).

రాజు - (తనలో.) రాజ్యపాలనా ధర్మము నెప్పుడైన

నృపతికి సుఖ ఉల్లాస కారణము గదా! ఎట్లన:

ప:= పరిపాలనమాచరించు నరనాథునకెన్ని విధిన ప్రయోజనం

బరయంగ సంభవించు నిజ పౌరుల స్వార్థము లేని మేదిని

~~భూపతి నేరుండా లేదు~~ . ~~సత్కార్య పరుండై~~ యున్న

నరుండొ వర్ధన మొందుచుండు నంట ~~సత్కార్య~~

పరాక్రమ యోధ సోదరుల సేన

ఖరవరవర్తియై యేతుండు బంధుర సామ్రాజ్యము లెల్ల అరగడిన్.

రంతి యుగాక యాత్మ విదులైన రాజులకు గూడ రాజ్యలక్ష్మి

దురారాధ సుమీ. ఎందులకన,

ఉ:= మూరునిగా గుణవంతునిగా నాగములు నందు పరాక్రమ శ్రద్ధన్

శూరుడు, వివాహితులైన నవులు, ధైర్యము ప్రేరణ బుద్ధి యందు పాలకై

కూరుచు నున్న క్షీతిగణ మూడ దుష్కుల గీరు మార్గము

యెంతకైన నలక్ష్మి దేవుల యుంచ నారాధి వేశ్య పాలితన్.

మతి ఏయి రీతి గూడ. "నాతో (స్త్రీ) పవలకు సుమాలం కాంత

కాలము స్వీకరించుకొని కనివిష్వనవరింప్రేరుని యార్య వారాతనకుల. యాదేశ

కాలము స్వీకరించుకొని కనివిష్టవరింపుమని ఎట్లెపుడు నంగీకరించునది. తేక.

ము. దాని పాతకములను బూటనెట్లు కేలమునంగీకరించుట.

యాత్మ పదేశ పరిశోధ్యమాన బుద్ధులవైన నేమేము సర్వదా స్వతంత్రు

లమే. ఎట్లన్న.

సుదర్శనాకీ సరాలు.

ఉ: మానుగ సత్త్వ(ఆ)యత్నమున దుష్టమానవులకు శిష్యుని శాస్త్రమార్గమున్
మాని చరింప ప్రజలను మానవులు సద్గురుడంతు శంకరున్.
గాన వివేక ముక్తి నయ కారణముఁ గలవారు సె వారలే.
దీనికి ముందు స్వచ్ఛ మనంబున వృత్తి రీతి కులోచితేప్సలున్.

(ప్రకాశముగా) అమ్మా! వైశాలి! సుగాంగ పార్శ్వము ను
చూపుము.

వంకు: ఇటువంటి ప్రభువుల (నడచి) ఇది సుగాంగ ప్రాసాదము.
ప్రభువులు మెల్లగా నారోహింతురుగాక.

రాజు: (ఎక్కుచు నడచుచుండి, దిగులు మారి) ఏమి! శరత్సమయ
సంపాదిత శోభమై నదీజనల యతిశయ మనోహరత.. ఎట్టులన.

చం.. ధవళపయోద మాలలను దట్టపు పై వలె భూమి నొప్పఁగా
నవసిత నవ్యకమల వనమంబులు వెల్గుచు పద్మ తెల్లఁదన్
దవిలి చరింపఁ జాతు తరలారవ కోకుల మందు ~~...~~ గా
దివమున ఖట్వి పాతెడి నదీచయముల్ తనరారె దిక్కులన్.

మఱియు,

ఉ: పొంగి చరింపు నదీ తటి కిని పూర్వని ఖస్థితి దెల్పి నొందలన్
వంగెడి నట్లు చేసె సుఘ ల(పు)మురత్వము నందు పాలికిన్.
క్రుంగి విషంబు పోలినదె మిట్ట మిధంబును సర్వమా శర
త్సంగతి మెల్లవానికిని సదివనులుంబును గూర్పునేనదిన్.

మత్తేభము.   శ్రీ లోయాం కూరా.

ఉ : దారలుపె నగ నందిని గలవక్షేణ నాయకుని ప్రియంబెదన్
కూరగలంగి పాయుపతి కౌశికు నెల్లెడ బెంచి మర్త్యల్
గూరుచు నేర్పు వత్తలుగ నూరిమి యూలికవోలె నంగవే
శారద వేళ చెన్నెను ఖసన్నా నుగ్రస్మ మహేశ బురాణికిన్.

(కంచుకి (నూమట నఖనములు) ఏకాంయ ప్రశ్నార్థకమైన
మహాలక్ష్మి వల్లె యున్న దేవుని సమ్మతముగ : మానున్నది వేమ
నరే! నామాటగా మాటల పుర్రి మునందు గోపి దేవర
లక్షణ వరుస మాటింపబడెనుగదా.

కంచు: ఏమను.

రాజు: ఏయన నామాటను చెవి తెలగై కొనలేదు.

కంచు: (చెవులు మూసికొని) పాపము శాంతించుగాక పాపము
శాంతించుగాక. భూమియందు ఈ తరణి స్త్రీ పూర్వమెప్పుడైన
ననుగ్రహింపబడెనా? ఇప్పుడు పౌరులు గ్రహింపవలెనా?

రాజు: పరిపోల కౌశికుదేమ కౌశికుల ధర్మ పుస్తకేని గుసుమ
ప్రయోజనమే పాత్రమునా లేదా.

మా, బాలుని ధావిధి భూతులు మరణిం వచ్చుచునుండ వేళ్ళలు
స్త్రీలకేటు భార మందగను నదిఖుల వీధులకా పుస్తేయు రా
గల గృహానే భవంబులనా కళ్ళా కరిన ~~వేడి మాట వేరాల~~ మదిమి మృత్యునల
యుతులకు హారము బ్బానుయు కౌశికు వత్సగ వలు లందరేల వా?

ముద్రారాక్షసము

కంచు : ఇది యుంతియు.

రాజు : ఏమది.

కంచు : దేవా! యిది వో.

రాజు : స్పష్టముగా జెప్పుము.

కంచు : కౌముదీమహోత్సవము నిషేధింపబడినది.

రాజు : (కోపముతో) ఆ: ఎవనిచేత.

కంచు : దేవా! యింతకంటె నైని విన్నవింపరాదు.

రాజు : ప్రేక్షకులకతిరమణీయమైన నేత్రవిషయము లార్యచాణక్యులచే నపహరింపబడలేదు కదా.

కంచు : ప్రభూ! బ్రతుకగోరినవాడెవ్వడైన దేవరవారి శాసనమున నతిక్రమించును.

రాజు : శోణోత్తరా! కూర్చుండగోరుచున్నాడ.

ప్రతీ : దేవా! ఇదే సింహాసనం.

రాజు : (కూర్చుండుటనభినయించి) పూజ్యుడా! వైహీనరీ! ఆర్యచాణక్యులను జూడగోరుచున్నాను.

కంచు : దేవరవారాజ్ఞాపించినట్లే. (అని వెడలిపోవును)

(పిదప దనయింటియాసనమున గూర్చుండి కోపముతో గూడిన చింతనభినయించుచు చాణక్యుడు ప్రవేశించును.)

తృతీయాంకము.

బాణా :- దురాత్ముడైన రాక్షసుండు నాతోనె ట్లిస్పర్ధ వహింపు
చున్నాఁడు.

సీ. ఏబాహుశౌర్యంబున యమపాశాలు లోంగక

గాచియున్నదుర్గతిం గదలి పురము.

వీడనాడి, బంధుల విధ్వంస మొనరించి,

యల చంద్రుకుప్పనక చెలరాజ్య

పట్టము నేకలిగట్టిఁ ~~నాయందున~~ దానొప్పెనా

విధమున వారాత్యయారాతి మని ~~తను~~ నేను

భంగంబు నొందింప పరిపాటి మెయివాని

లక్ష్మీని పర్వంబులాగి కొందు.

నిజముగా నంబాపుడి లోన నిశ్చయంబు.

యధికతరమగు నా బుద్ధి న ~~శి~~ శయింపు

వాంఛ ప్రకోప దుష్టరాక్షసుండెలుంటివి

మదనమొనరింపు బానాఁడు విలతమగనా.

(ఆకాశమున దృష్టి నుంచి) రాక్షసాధరాక్షసా! ~~దు~~దురదృష్టనవడు

నుండె విరమింపుము.

మంత్రి :- మందుఁడు దుష్టుండు బనమందు తపాంతరాత్ము లోంకుడై వాఁడు
మనసాఁడునదమాయఁడైవమ్ముగుప్తుడై
గంటుఁడగా, చెలంటునరవాఁడు నలనీకునాకిటక
మొంయుకు రాక్షసుండలు మతియొంట్లుపటా వలనీకునాకిత
బాందకుశాలిరె మొకరాటు యెం బలాపుల లోడ విరోధ మొందెడివ

పయదారా రాక్ష సగా.

(ఆలోచించు) లేక యూవిష యమున వామనపు నంతగా బాధ

పెట్టవలసి వచ్చెనేదా : ఏలన.

మ. తడికైన నిల్వలేని సర్వ లాభములు నవెంత నొందు వ్యూహాలకుఁ జై
చైర స్వప్నాంతరాలన పవనాలు లాసి ద్దార్థ రాజుల్ చరుల్.
ధరణీక వార్యుని దోడ్పడక తన వివాదం బాది యూరాత్మ సున్.
పరభాగాలకు నుండి నీలిమ హోమన్ భంజింపు చెదిరించెదన్.

(ప్రవేశించు)

కంచుకి:- సేవావృత్తి కష్టము గదా.

శా. భావింపనేల నెల్లి రాజులగనినన్ బాటించు సంతోషంబున్
సేవింపనేల రాజు సమ్మతులఁ బాటింపనెన్నో ధూర్తులన్.
గ్రీవం బెత్తి ప్రియోగానులంబు లకే నరిత్రం పన్నవనెన్ గనూటకై
సేవాధర్మము కంటె వృత్తియని యూహిం తురు దుర్గమ్ములన్.

(పరిక్రమించి చూచి) ఇదే యూర్వశ్య హా మేనలయిల్లు. ప్రవే
శించుట గాక (ప్రవేశించి చూచి) దేవా రాజాధిరాజు మంత్రుల

వైష్ణవ్యము దియా!

చ. పితృకలఁ గొట్టెనే రృపుడు చెప్పిన పిన్నిటి గుండెపాయె.
వనుగుల ప్రత్యహంబు గానిక చ్చిన ధర్మ లక్ష్మి లసోవ్వల యాలె.
సదలి సమతు వెండి దిగజారగ వంగిన బూరు గలిగె లాఁ
బలుకు సిద్ధ వెంపై లెసె మాపోశం గ హాయుజేర కుద్యమై.
ఇంత నిరవు హాఁడకు వలనవే యితనికే చాంద్రి కుప్పునీ
పలుకని పిలువఁగలిగెను. వట్లన.

ప్రళీకీ యూంకరాయ.

చ. వదనము లెండిన ట్టులని వార్యతతే నిగుణంబులె న్నిటా
పొదిపి మహోశునె న్నుదురు భూరివచోవిధకవాఖరాపు, ల
య్యదియుడె యూసలోగలుమహాత్ర్యశుదానిబయుంపఁగల్గు లో
విదులకు ~~నెంబాల~~ తెకరవేదు (సాంద్రవపలయెననుగడి పాదవయె.

(మాబ బయమలో) ఓరీ! యార్యవాదా నభలచటిను న్నారా.

చా: ఓరయుఁగనంద మౌర్యుల నువస్త్ర మయంబుద యుంబు నాకటే
ధశినానరించె లోకము నాదాగణియింపక యెవ్వఁడాతఁడే
తరుపతిరాతపంబులని పాలితమంబానరించు యుఱితలేన్
~~బలవతయుంబు మూర్ఖుని యభంగురతే బువుమాడఁగ.~~
బారయుని మూర్ఖ యురుగతేమును వ్రాశ్వనిబుద్ధులిమాటఁగల్గెడిన్.

(మూఖయుందు మోకరిల్లి (బడి)

ఆర్యులు బయుంటయునాక.

చాణ: వైహీనరీ! వత్స నపనియేమి.

చంపు: ఆర్యా! ససంభ్రమ ప్రణత రాజలోక తతాశిమాణిక్యమాలా
పింశిగ్పతాదారవింద యుగళుఁడను బాతస్మరరతేయునాదుదే
యుండునైన చంద్రగుప్తదేవుఁడు శిరస్సువంబ యూర్యులగు నమస
రించు నవిన్నవంబాబున్నాఁడు (శ్రీ) యూంలరాయుగు తెవయున్న
నారునలను జూడఁగోరుచున్నాఁడు ॥ నని.

చాణ: వృషలుఁడునన్నుఁ జూడఁగోరుచున్నాఁడా వైహీనరీ నాచే
నొనర్పఁబడిన కౌముదీమహోత్సవ నిషేధము చంద్రగుప్తుని చెవిని బడలేదు
గదా?

ముద్రారాక్షసము.

కంచు: ఆర్యా! లేఖను పడినది.

చాణ: (కోపముతో) ఆ. ఎవనిచేఁ (జెప్పు) పడినది.

కంచు: (భయముతో) ఆర్యు ~~[illegible]~~ లనుగ్రహింపవలెను. దేవ చంద్రగుప్త విభు
స్వయముగా సుగాంగప్రాసాదమునకేగి
సప్రశ్రయము కౌముదీమహోత్సవము నపురము చూడఁబడినది.

చాణ: ఆ. తెలిసినది. పిమ్మట మాశిల్లయు ప్రేరేపఁగా చంద్రగుప్తుఁ
డు కోపగించెను. వేఱొకటి గాదు.

(కంచుకి భయమును నటించుచు నధోముఖుఁడై యూరకుండును)

చాణ: ~~[illegible]~~ ఓహో! రాజపరిజనమునకంతయు చాణక్యుని మీఁదనెంత
ద్వేషము! కాని వృషలి చంద్రగుప్తుఁ డెచట?

కంచు: (భయమును నటించుచు) పూజ్యుఁడా! సుగాంగమునందున్న ప్రభు
వు నన్ను దేవరవారిపాదసన్నిధికిఁ బంపెను.

చాణ: (లేచి) సుగాంగమార్గము నాదేశింపుము.

కంచు: ఇటు ఇటు ఆర్యులు. (ఇద్దరు పరిక్రమింతురు).

కంచు: ఇది సుగాంగప్రాసాదము.

చాణ: (ఎక్కినట్లభినయించి, చూచి) ఆహా! వృషలుఁడు సింహా
సనమధిష్ఠించియున్నాఁడు. మేలు! బాగు!

ఉ: పాసిరి ~~ధీ~~ నాయకుని బాటగదైకొనె నెట్టనందుల
ధ్యాసితము ~~[illegible]~~ ధాముఁడు చాణక్యులాదిగ నేలెదె
నాసన రాజమద్ది సదృశాధి ~~[illegible]~~ నిట్లు [illegible] సం
తోషము గూర్పఁగ నైన మునిగతి నాకెవి చూడ వృత్తమౌ.

తృతీయాంకము.

(సమీపించి) వృద్ధులుగా బయలుదేరుదురుగాక.

రాజు: (ఆసనము నుండి లేచి) అన్నా! చంద్రగుప్తుడు నమస్కారము

చున్నాడు (వారి పాదములపై బడును)

బాల: (చేతితో బట్టుకొని) వత్సా! లెమ్ము లెమ్ము.

ఉ: ఆంతరనిస్సరదశ్రుపథగాంచిత శీతలవారిశీకరా

క్రాంత పాదాద్రి నుండి విమలచ్ఛవి భూషిత దక్షిణార్ణవ

ప్రాంతము దాక గల్గు నరపాలుర పూజితులయ్యె దశ్చ్యుల్

నంతమకీర్తుల ప్రసర్గముల నొప్పుత నేపదాంగులన్.

రాజు: ఆర్యుల యనుగ్రహము వలననే యంతయు ననుభవింపగలుగుచున్నాడు

ఆర్యులు కూర్చుండుదురు గాక.

(ఇద్దరు తగిన స్థలము కూర్చుందురు)

బాల: వత్సా! మే మెందులకుం బిలువంబడితిమి?

రాజు: పూజ్యుల దర్శనమే నన్ననుగ్రహింపజేసికొనుటకు.

బాల: (నవ్వుచు) ఆ వినయము చాలును. నిష్ప్రయోజనముగా పెద్ద

వారలను ప్రభువులు పిలువంబడరు.

రాజు: అన్నా! కౌముదీ మహోత్సవము నిషేధించుటకు వార్యులప్పటమే

మియున్నారు.

బాల: (స్మితము చేసి నవ్వుచు) ఏయన ధిక్కరించుటకు నేమి పిలువంబడి

తిమన్నమాట.

రాజు: పాపము శాంతించుగాక. లేదు లేదు. విన్నవించుకొనుటకు.

బాల: ఎట్లయినను విన్నవింపదగినవారి స్వేచ్ఛ ఖండనములు నిరోధిం

పరానివి.

పంచమాస్థలము.

రాజు : ఇదియంతయు . సందేహమే మున్నది . వాని యౌవనప్రాయుడును నాయు
లప్రవృత్తి నిష్ప్రయోజనము గానుండదని మాకు (బు) సాఫల్యతగా
తెలుగులు గుచున్నది.

చాణ : చంద్రగుప్తా! ప్ర. యోజనములే కమానవుల (ప్ర) వృత్తియుండ
దైన నుద్యోగింపండని జనులు గాదె అనిరంటివి.

రాజు : పూజ్యుండా! ఇందువలననే విన (గోరిక) నన్నిచ్చయు మున్నది.

చాణ : వత్సా! వినుము : అర్థశాస్త్రకారులు మూడువిధములైన సిద్ధి
నిర్దేశించినారు . రాజాయత్తము సచివాయత్తము ను ఉ
భయాయత్తమునని ,, పిదప సచివాయత్త సిద్ధియైననేమి
జనంధవలన ప్రయోజనమేమి ? ఎందులకనా విషయము మున
నియోగ్యులగా యున్నామేమో . తెలిసికొనగలరు .

(రాజు తీవ్రముగాలోచనము చేయుచుండగా ద్రిప్పుకొనును)

(తెరలో వైతాళికులిట్లు పఠింతురు).

ఒకడు :

సీ : తెల్లపూవుల కాంతి గొల్లగొట్టగజాలు
ప్రసన్నంబులై నభో భాగమెల్ల.
ధవళంబునా వరించె వెలవలయాపృని యంచు
పండలి. జలధరమలిన తైన.
గగనశ్రీ వస్త్రంబుని జలాపమును మార్చి.
పండువెన్నెల ~~[illegible]~~ వరకాల ~~[illegible]~~ కాంతరంబు,

~~మాలిన్య ధరియించి.~~
గాపాలమాత్రకే గళము నధరియించి,
వాస్తవమని యొక్క రాజహంసలొప్పె.

శ్రీ తోయాంకము.

క్రొత్త దైవాంపు బూవుశరము మాడిరి.

దాండ వారుఖ వేళ ను దారకోభ

బాల వెలుగొందు శంఖుని మేలమూర్తి

కష్టములనెల్ల దొలగింపుగా ~~మహిమాన్వి~~ న మానవ.

ముక్తేయ.

సీ. ఇప్పుడే వికసితమగు వేపందలు.

రత్నదీపాంపర ప్రభల గూడ

బాలక ~~విడు ఖి~~ ఖిల్లె యెవతుతా లెవాలంబు విను ఖిమ్మె.

యూత్నకై యాశక్తమగు మనలరి.

ఉయంగభ్రంగ మలోద యాపు అంతలమేత

అనంతరంబు ననసులావరింప.

నిదాంతరాయంబు నివృత్తిల్లి గ్లేసి.

యె యుపుశ్రీ ~~ము~~ లందు మరగలింప

దత ఘకా చక్రవా ళోపద్దా నమైన

శ్రీ ఘన యాన్యస నంబు దన్ఖింబితేము.

ఉరు శ్రీప ఖా వేండలం బుద్ధావయగ గల్గ

నాదిశ్రే షా చ్య శోలయ్యా లీలం బు.

విడనా డి తేమె డి విష్ణు దేవ ని. మాత ~~నిధేలాత్రి~~.

నొక్క్రిష ఘన వాంద్య బుం~~ధనదియు~~.

రత్నదీప ప్రభా రాబుకీ క్షే కాల ~~పగలిఖి~~

మాఖ ము ఖ్య ము నాంప ~~అ~~ కలుయు ~~నదియు~~.

ముద్రారాక్షసము.

సంగభంగములోని యార్య అంతలమేత.

సంతతశ్రీ గూఢాశూన్యమైన యదియు.

నిదురపోని పాయినందున నిత్య బెల్లు

శాశ్వగలదియును స్వప్రియా కర్తవ్యంన

యదియు ~~సాధ్య~~ వర్ధ నిమాలితమైన యదియు

నైన యవలోకనంబు మున్నీరయు(గాక.

రెండవవాడు.

చ. ఖలమునకున్ నిధానముల బంగి ప్రశంసించె సుధాతయోలన్.

దళితమదేభయూధముల దర్పితసింహము~~లట్ల వెంటలన్~~ [illegible].
ధరిత్రి ను

వృత్తితపర్యగించు నెట్టులనికించు. సగోర(పెల్లుపూర్వవే

యులనటునిన్ను కొటపృథివశ్యము లొప్పు నస్త్రెక్షితాయులన్.

ఇంతియగాక.

తే.గీ. భూషణాదులధరియించు భోగములను
ననుభవించునమాత్యాని నెన్నెపుడు ~~[illegible]~~ ప్రజా(దే.
నిరత మొత్త(దనే నతి థి కట రింప
కాని యోగ్యమున దప్పునో రాజు తండ్రి.

మాట: (తనలో) మొదటివానిది. విశిష్ట దేవతా స్తోత్రరూపమున
సుప్రసిద్ధ ~~[illegible]~~ శరత్కాల గుణావర్ణనాత్మకంబైన యుక్తి ధ్వనము
ఈ రెండవవాని దిమిటో తెలియకున్నది (ఆలోచించు) చంద్రగుప్తుని మొత్తము పరకాయించ చేసిన
ఆ తెలిసినది. ఇయ్యది రాక్షసుని ప్రయోగము. దురాత్మ
రాక్షసా! మూడు(బదుమునే యున్నావు, కౌటిల్యుడు మేలుకొని
యేయున్నా(డసుమా!

శ్రీ [illegible]

రాజు = ఆర్యా! వైశ్రవణా! యీ వైతాళికులకు ఇచ్చుటకు [illegible] నూరు వేలసువర్ణములనిప్పింపుము

[illegible] = ప్రభువులాజ్ఞాపించినట్లొనర్చెదను (అనిపోవుచుండును)

చాణ: (క్రోధముతో) వైశ్రవణా నిలువుము పోవలదు!. ఆర్యా! ఏమి యీ ఆస్థానమున భూరివిత్తదానము.

రాజు: (కోపముతో) ఆర్య అత్యంత నిర్బంధముచే రాజ్యము నాకు రాజ్యము వలెగాక బంధనముగా నున్నది.

చాణ: మహారాజా! స్వయముగా రాజ్యతంత్రము నడపలేని రాజులకిట్టి బాధలుండును. దీని నీవు సహింపలేని నీ స్వయముగా రాజకార్యములనడపుకొనుము.

రాజు: మా పని మేమే చేసికొనగలము.

చాణ: మాకు సంతోషము. నేను కూడ మా పని చూచికొందును.

రాజు: చూచికొనవచ్చును గాని కౌముదీమహోత్సవనిషేధమునకు (పు) కారణమేమియో ముందు వినగోరుచున్నాను.

చాణ: మహారాజా! కౌముదీమహోత్సవానుష్ఠానమునకు (ప్ర)యోజనమేమియో దానినే నేను వినగోరుచున్నాను.

రాజు: వినుడది మా ఆజ్ఞ యశాస్త్రానుకూలముగా నడుచుటయే.

చాణ: కౌముదీమహోత్సవమును నిషేధించుటను నాకు మొదట ప్రయోజనము నీ యాజ్ఞాభంగమునా సర్చుటయే. ఫలన.

చం: లలితతమాలసాలకిసలయ లతలనవకుసుమ
స్తుతలతికావితానములగు నాట్య పయోధరములు ధన్య భూపు
~~(రాజులుడి నిదాలుగు కీరణముని చూపరకు.)~~

ముద్రారాక్షసము.

[illegible] దాల్చి [illegible] నాజ్ఞాపారదన్
శ్రీతిమాత్రమైన [illegible] భవద్వ్యసనయోగ [illegible] పుత్రముయొక్క
పిదప నీవు మలయకేతు ప్రయోజనమును గూర్చి వినఁగోరుచున్నావు.
దానిఁ జూడఁ జెప్పెదను.

రాజు : చెప్పుఁడు వినుచుంటిని.

భాగు : శోణోత్తరా! నా వచనముగా [illegible] చెప్పు
ము. ఇప్పటి యుపరాగము వలనఁ దొలఁగి మలయకేతువునాశ్రయించిన భద్రభటప్రభృతుల లిఖితపత్రము నిమ్మని.

ప్రతిహారి : ఆర్యులాజ్ఞాపించినట్లే. (బయటకు వెళ్లి ప్రవేశించి) అయ్యా! ఇదిగో పత్త్రం.

భాగు : (తీసికొని) కుమారా! దీనిఁ జూడుఁడు.

రాజు : (తనలో చదువును) ~~స్వస్తి సుగాంగ~~, పాటలీపుత్రముకు రాజు నామధేయుఁడైన చంద్రగుప్తదేవుని ప్రధానపురుషులును, సమాన ప్రతిపత్తి గలవారును నిచట నుండి తొలఁగి వచ్చినవారలును కేతువునాశ్రయించినవారలకు వారి ప్రమాణ లిఖితపత్రమిది. ఇందులో మొదటివారు. గజాధ్యక్షుఁడైన భద్రభటుఁడు, తురగాధిపతి పురుషదత్తుఁడు. ప్రధానద్వారపాలకుఁడైన చంద్రభానుని మేనల్లుఁడు డింగరాతుఁడు. ప్రభువునకు స్వకీయుఁడు మరియు సుమిత్రుఁడు [illegible] రాజు బలదేవగుప్తుఁడు. రాజునకు బాల్యప్రభృతి సేవకుఁడైన రాజసేనుఁడు. సేనాపతియైన సింహబలుని తమ్ముఁడు భాగురాయణుఁడు. మాలవరాజపుత్రుఁడైన లోహితాక్షుఁడు. పార్థివుల [illegible]

తృతీయాంకము.

ము బాన్సైన. విజయనగర్యయును నేమే మందరము శతాబ్ది పూర్వపు నాటి మునందు బాగరూపులమై యున్నారము!! (ప్రకాశముగా) ఆహా! యూపుత్రమంత్రియు; మరి వీరివెల్లరను నాయందు విరాగము గల్గ ఉనేకాలు వృతేవో వినఁగోరుచున్నారు.

చూరా:- వినుము. ఇందులో గజాశ్వ ధనస్థులు చదువుటలు పురుష దత్తులనువారి తువ్వరు స్త్రీ మధ్య మృగయా శీలురై గజాశ్వశ్వ రక్షకాముననే మరియుండు ఉవి నావే(దధికారము నుండి తొలఁగిం పఁబడి జీవనోపాధికై సంకోలయున్నవృత్తి నిష్టుటనే(బోయి పరప క్షమునందు(జేరి మలయుకే తువ్వనాశ్రయించి మరలఁదమతమ యధికారములనపేక్షించిరి. డింగరారు పలుకు పులనువారు వృత్తు, పరమలోభమునవే విన్యా జీవనము చాలదని తెకర వేయిక యనటం నధికములబంబున్నదని పోయి మలయుతే తుల్పనొద్ద యనటం నధికములబంబున్నదని పోయి మలయుకే తువ్వనొద్ద

శౌరి. ఇఁక నీ బాల్యసేవకుఁడు. రాక్షసు నుఁడనైనవాఁడు. నీయనుగ్రహమున నత్యంతధనగాశ్వరూపమైన యైశ్వర్యము నుగొలఁదికాలముననే పొందిమరలనది పోవునే మోయనుచు యు మునన బాటకేగినాఁడు. మరియొకఁడు సేనాపతియైన సింహ బలునితమ్ముఁడు బాగురాయణుఁడే. కాలమునఁ బర్వతపుని తోఁక్షేత్రములలోని యుతనియొందున్న ప్రీతిచే "నీ తండ్రి దాదాపు నిమిత్తముఁబడి నాఁడని పృత్తిం బరిహాస్యముగా ఖ్యయపెట్టెమలు యకే తువ్వనిట నుండి వెడలపోవున టూనర్మెను. పిదప నీకపిత వెయినర్మై నవందన దానాదులు కొన్నిలపఁబడుచుండఁగాఁదన దేశ

ముద్రారాక్షసము.

మలయకేతువు

ము కూడ బయలు పడనొప్పునని శంకచేతోంలని మలయకేతువు నాశ్రయించెను. ఇటుండు నిటుండునా పరార్తకుండుగదా యని కృతఘ్నులగుటం దనతరువాత ప్రధానమైనదగు నమాత్య పదవియందుం బ్రవేశపెట్టెను. లోహితాక్ష విజయవర్మ లనువారు కడు దర్పితులగుటచేఁ దమదాయాదులకు ఇచ్చుదాని సహింపనివారై మలయకేతువుకడఁజేరిరి. ఇవి వీరియపరాగమునకు హేతువులు.

రాజు: ఇట్లు వారి విరాగహేతువులనెఱింగియున్నార్యులవేనేల త్వరగాఁ బ్రతివిధానమాచరింపఁబడలేదు.

చాణ: ప్రతివిధానమాచరించుటకు వీలుపడలేదు.

రాజు: సామర్థ్యములేక పోవుటవలననా లేక యేదేని ప్రయోజనము నాశించియా.

చాణ: శక్తిలేక పోవుటయేమి? ప్రయోజనాపేక్షచేతనే

రాజు: ప్రయోజనమది యేమో వినఁగోరుచున్నాను.

చాణ: అవధానముతో వినుము. ఇప్పుడు విరక్తులైనవారికిఁజేయవలసిన ప్రతివిధానము రెండువిధములు. అనుగ్రహముగానీ, నిగ్రహముగానీ; అనుగ్రహింపుటయనఁగా నధికారమునుండి తొలఁగింపఁబడిన భద్రభటునకు పురుషదత్తులకు మరలనధికారమునిచ్చుటయే. వ్యసనాసక్తులైన యీయిర్వురకు నవారికి యంతధికారమొసగిన నది సకలరాజ్యమునకు మూలమైన గజాశ్వబలమును నశింపఁజేయును.

ధృతరాష్ట్రుడు

ఏలుబడిలోనైన దింగరాజకులకు ప్రభువు సర్వరాజ్య ప్రదానమును సంకల్పించెను. అట్టి వారి ననుగ్రహించుటెట్లు ?

ధనమును శంబు నని చే సేందిన రాజ సేనభాగురాయకుల ననుగ్రహించనవకాశమేర్పడెదివి? దాయాదుల ను సహించలేక యుద్ధమైయున్నలోనే హెచ్చరికలు ఇయ్యవలెను. అట్టియనుగ్రహము ప్రతినుదయించదు. ఇట్లు ననుగ్రహించుటయనేది మొదటి పక్షము పరిహారము కాదు.

ఇంక నిగ్రహము. కాలంది శ్రేయోదాయకమైన స్వీకారము నలువురును మనము. సమాన ప్రతిపత్తి కలిగిన ప్రధానపురుషవర్గమును గ్రామముగా దండించిన నందకులానురక్తులైన ప్రభావశాలికి నవిశ్వాసులమగుదుమని పరిహరించబడినది నిగ్రహరూపమైన రెండవపక్షము.

ఇట్లు మనపక్షమునందలియనుగ్రహమే ధర్మమని రాక్షసా పెద్ద శత్రువకు మహా పితృవధ కోపమున సర్వ క్షత్రియనాశనమునకు పూనిన మానమును దండించునట్టిది. అకాల దైవమనుకొనిన ప్రమాదములకు దండెత్తను యుద్ధమునకు తగిన యుద్ధ సమయము. సంగ్రామము ఎట్టి యుద్ధకాలము గాదు. ధర్మ సంహారమును ప్రారంభింపము గాని యుద్ధకాలము గాదు. మహోత్సవముల నడుపవలసియుండగా నేమయినా? యని నేడు నిషేధింపబడినది.

ముద్రారాక్షసము.

రాజు: ఆర్యా! యువరాజ్యాల నడుగవలసియున్నది.

చాణ: వత్సా! నీ స్వంతముగా నడుగుము. నాకును చెప్పవలసినది చాల నున్నది.

రాజు: సర్వార్థమునకు మూలమైన మలయకేతు వివటెనుండి పాటిపోత్రముండగా నేల యుపేక్షింపఁబడెను.

చాణ: ఉపేక్షింపకుండుట యనర్థదంపనమె యగును. లేని నిబంధింపనైన బంధింపవలయును. లేదా [illegible] యిప్పుడము యొప్పుకొనిన యర్ధరాజ్యమునైన నీవలెను. బంధించిన యెడల పర్వతకుఁడు మనచే చంపఁబడినాఁడని చెప్పినట్లు తప్పక తనకు మనమే యొసఁగిన ట్లె యగును, లేక యర్ధరాజ్యము నొసఁగిన పర్వతకవధకే ఫలము కృతఘ్నతయే ఫలమే యగును: ఈ విధి పాటిపోవుటకే యుపేక్షింపఁబడెను.

రాజు: దీనికిట్లు సమాధానము సఁగితిరి సరే. ఇక్కడనే వర్తించు రాక్షసుఁ డుపేక్షింపఁబడుటకుఁ గతమేమి? ముఖ్య రాక్షసుఁ డుపేక్షింపఁబడుటకుఁ గతమేమి ప్రత్యుత్తరమేమి?

చాణ: ~~ప్రభుభక్తుఁడు~~ ప్రభుభక్తుఁడు రాక్షసుఁడు స్థిరానురాగము గలవాఁడు గుణవంతుఁడు. చిరకాలమునుండి యొకమోడనే నివసించువాఁడై యున్నవాఁడు. శీలమును బహుకాలమునుండి నందానురక్తులైన ప్రజలకు మిక్కిలి విశ్వాసపాత్రుఁడు, బుద్ధి పౌరుషములు గలవాఁడై యున్నాఁడు. మతియుఁ బుద్ధిపౌరుషములు గలవాఁడు. ధనసంపన్నుఁడు కావున నిట్టివాని సహాయసంపన్నుఁడు.

తృతీయాంకము,

నేండే నివసించియున్నాము మనలోన నవధిన్నమైన యింత్రాకలహాలు
శేృపను. దూరగలమైనమ్ బాహ్యకోపము నుత్పాదించినను, నుపాయ
ములచే నెట్టైన వశపరచుకొనవచ్చును, ఏవియుపాటి మన రాక్షసుండు
కర్పురదయు గలవమైన ~~...~~ మువలె ఏపెంలే వేయంబడి దూర
స్థుండు యావింపంబడినాండు

రాజు: ఏయన విక్రమించియే లపట్టుకొనతేరు.

బాల: ఏతండసలు రాక్షసుండు గదా. పట్టుకొనుటకు విక్రమించిన
నీసైన్యములను చెండి కిరింటి నివశింపచేయును వేదకాసైన
నశించిపోవును. ఇట్టి రెండు విధములచే తదీషు నేవన్నున,
చూడుము.

బా: మనము నా విక్రమించిన కుంబాని మొదుర్పంగవాండు కారండు
మ్మన, మహామహారాజుని విశిష్టనింబా రుపు గొలుపోదున
ట్లని విలుతంగ నేఖలమునందు యుం[illegible]ఖింపుము గాన నాతండా
వనగు రాజుపాలిత నుపాయములనే గ్రహియింపంగాదగును.

రాజు: మేమూర్ఖుల. బుద్ధిబలము నతిక్రమింపంజాలము గాని సర్వ
విధములచే ~~...~~ నిపట నమూలన్ రాక్షసుండే కొని యాడందగినవాండు.

మాతా: (కోపముతో) నీవు కాదనె. మి ని అనవారస్యము, మూర్ఖుండా!
యితనిచే నేత్రాగ్రావింపంబడినది:

రాజు: ఆమహోత్కృష్టమైన నక్కునది: వినుండు..

బా: మనమెట్లుండగా అది సమంజసతరలిపించె నీప్రరం..
బుండనయున్నకొవి బాయు తూర్ వణింబాటు మరియసెన్యముల్.
వెనుకాని నిల్వరించెనిఖ విశ్వాతనే ఆ బలంబు ~~...~~ పెంపు వన్
~~...~~
పదాప్త కొటిలు.

ముద్రారాక్షసము.
వెనలఁబత్తపురంబున నవరాని తులన్ బానరింపెనవరలా.

చాణ: (నవ్వి) రాక్షసునివలెఁ జేయఁబడినదింత్రియు [illegible]
నందునివలె నినుమ్మూల్ణంబు సాచేత నీవువలె మలయకేతుప్ర
భూతలమున,
రాజాధిరాజపదమునందు నియోగింపఁబడెనేమో యని తలంచి
తిని.

రాక్ష: ఈ విషయమున నార్యుల ప్రయోజనమేమి? అది యున్నని [illegible]
తనమనుష్ఠింపఁబడినది.

చాణ: ఓ మత్సరీ!

కోపవేగంబునఁ గుంబించు కానిపోయి
విషమంబులైన ట్టివి ప్రతిజ్ఞ వేళ
నురుశిఖాబంధంబు నూడి పోవఁగఁ జేసి.
కులయంబెల్లఁగన్నాను మమనుట.
సకలశాస్త్ర [illegible] వంశసంహారదీక్షితా
ఘోరప్రతిజ్ఞలఁగైకొనఁ జెలఁగెఁజిని.
యెన్నివఁబనాకంటె నితరుండు లేండబది
లోకమ్ము దితందల ధృష్టి వేల్లు

రాధిపత్యంబుఁ గాంచి గర్వాంధుఁడైనే
నంద రాజన్యులను బటు బృందఁ దలుప్లె.
రాక్షసామాత్యవరుఁడు నరకసెలబుఁ
బఱిచితినే [illegible] నా. తెలివు నిస్సంశయము గలుగ.

మలయ — —

తృతీయాంకము

చం. గగన [struck] మధ్యంబునన్ గుములుగట్టి నక్షత్రములు తాండవింపఁ జే

న్నొగలు మయూఖమాలికము ముప్పిరిఁ బొదమ [illegible] దిక్కులన్

నుడఁగ్రొత్త శాన భూతముల నిందిత నంద శరీర భుక్తిచే

మిగుల [illegible] అంతకు శమింపఁ బ్రమాంస [illegible].

రాజు: ఓ [illegible] ఉదియమున్నట్టిది నది.

చాణ: ఏమీ! ఎవని చేత?

రాజు: నందకుల విధ్వంసిమైన దైవము చేత.

చాణ: ఆ విద్వాంసులు దైవము ప్రమాణీకరింతురు.

రాజు: విద్వాంసులైనవారు [illegible] కానేరరు.

చాణ: (కోపముతో) వృషలా! [illegible]

గోరుచున్నాఁడవు.

చా: విసరున [illegible] విప్పఁగ [illegible]

భూమి మీఁద [illegible] దన్ని.

యుపద్రవ [illegible] ప్రతిజ్ఞఁ గాన [illegible]

వసలత నంద నాశమున ముందిన [illegible]

వేసి [illegible]

రాజు: (భయముతోఁ దనలో) ఓ [illegible]! [illegible]

గానే [illegible].

ముద్రా రాక్షసము.

చా. దీపిత రోషావేశము నిశాతాస్త్రములన్ గనులెత్తి వాడిగా.
బాపు ముడిపాటు ధూమమున బ్రాబ్రైదవానలు పోలి యంబరంబదన్
క్షమయు ధరింపెఁ, బాదహతి సంగత కంపమునొంద నేత్రవాత్యభూ
దమునని చండ రౌద్రరస తాండవమున్ దలపోయు నాక్ గటా.

చాణ:- (కపటకోపమును ఉపసంహరించి) చంద్రగుప్తా! ఈ యుత్తర ప్రత్యుత్తరములు అంతగా లేను. నాకంటె రాక్షసుఁడే ఘనుఁడు (అని నీవు తలంచిన యెడల నిదే శస్త్రము వానికి యిమ్ము (అని శస్త్రమును వాడివైచి, లేచి. యాకాశమున దృష్టి నుంచి, (తనలో) రాక్షసా! ఇది కౌటిల్య బుద్ధి సులమును ని ఖయుంత గోరినవే బుద్ధి ప్రకర్షము.

తే: నయము పెంపొందఁ ద్రుక్తె చాణక్యుఁడైన
కార్యఁగెలుచుఁ సువరంబుమతి నేఁడు.
భేదతంత్రంబు నెద్ది నీ నాఁడినావొ
యదియె నీ నాశమున కునై యమరు నేడ!

(అని వెడలి పోవును)

రాజు = ఘనుఁడా! వైరోచన సరే! యిది మొదలు గాని చాణక్య
చంద్రగుప్తుఁడే స్వయముగా రాజ్యపరిపాలన
వనాదరించి. చంద్రగుప్తుఁడే స్వయముగా రాజ్యపరిపాలన
కొలనర్పు వటి మిలకెళ్ళుచుఁదే అయుఁజే యాయు.
కంచు. (తనలో) ఆర్యచాణక్యుఁడనక యుఁక పదరవోతా
గాఁ చాణక్యుఁడనుట యెట్లు? ఓహో!

తెర తొలగును.

(ధీరాజము పరికింపఁబడెఁగాని - యువకుని విషయమునఁ
బ్రహ్మని దోషము లేదు. ఏలన,

కం. నరపతి చెప్పెడుఁ గావించిన
దరయుం గాముండ్ర దోషమయ్యది తలఁపన్
ధరవారలేని దాసఁగున
నరకమునఁ బడ్డాల కద్ద యాజ్ఞాయుగాదే.

రాజు : ఆహా! ఆ లోపము మాటేమి?

మం : దేవా! ఏమియు లేదు. మా స్వామి వాక్యమే దొరవారికిప్పుడు
ప్రభువైలరి.

రాజు : (తనలో) శ్రీమత్ స్వర్గ ప్రాంతంబుమాడఁగా స్వామి
సిద్ధి రాముఁడైన యార్యుఁడు సంప్రాప్త ~~కాయుడు~~ మనోరథుండగుఁగాక
ప్రకాశముగా శ్రోత్రియోత్తమా! యాశీరుపమెల్ల వారి వేళఁ
పాదల నొప్పి నన్ని బాధింపుచున్నది. శయనగృహమున
జూపుము.

ప్రతీహారి : ప్రభువుల యానతి యగుగాక.

రాజు : (తనలో)

తే : ఆర్యు నను మంత్రిఁ గాని మొదిథాన వివాద
మాడు నా బుద్ధి జూములో నడఁగఁజూచె.
నీకు నింబగు గురులలోఁ గొన్నింటిన
నేమమలు లను పిగ్గలని వ్వటెలదో.

(అందఱు వెడలి పోవుదురు).
తెర తొలగును.

ముద్రా రాక్షసము

చతుర్థాంకము

~~నాల్గవ యంకము~~

(పిదప పథిక వేషములో పురుషుడు ప్రవేశించును)

పురు: ఓహో ఆశ్చర్య మమాత్యశాసనము.

తే: విరతిఁ గానది గమనంబు చే విధింప
నరవరుని యాజ్ఞ తెమన్న ధరణిలోన
సముధికంబును బహుళ యోజనశతంబు
నగు గతాగతంబు చెయ్యఁ దలచెయు.

ఇప్పుడమాత్యరాక్షసుని గృహములో ప్రవేశిస్తాను. ఇదిగో దౌవా
రికా! వదురా! భర్తయైన శ్రీ అమాత్యరాక్షసునికి పా
టలీపుత్రము నుండి వచ్చిన కరభకుడు త్వరపడుతున్నా
డని నివేదించుము.

(ప్రవేశించి)

దౌవా: భద్రా! మెల్లగా మాట్లాడు. రాజ్యచింతవల్లఁ గలిగిన
జాగరంచేత సముత్పన్న శిరోవేదనుడైన అమాత్యుడిం
కా నిద్ర నుండి లేవలేదు. ఇందుచేతఁ గొంచెం సేపుండు.
అవసరమైతేఁ గనక మీ ఆగమనాన్ని నివేదిస్తాను.

పురు: భద్రముఖా! అట్లే చేయి

(తరువాత శయనస్థానములో ఆసనమునఁ గూర్చుండి చింతాసమ
న్వితుడైన రాక్షసుఁడు శకటదాసునితోఁ బ్రవేశించును)

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష = (లవనలా).

చం: కులతెలగలరిన్ ఖరించెగదు కౄరుడు దైవము. విష్ణుగుప్తుడా
పటుతరనీతి వేత్తవనపన్ని నవాభ్యము తెల్గి వమ్ముకై
పెటితెని చేఖ మేయువతె బృథ్వి నలుంము నిరంతరంబుగన్
దటవు చలమె నా కుదరి శాపుగ రాత్రిరి నతెల్గి వాడెడిన్.

మలిటిలయు.

ఆదిలో గాథావిన్యాసంబు గొలదిగా
విరచించి దానినే విస్తరింప
క్రియంగ గొరుము జెలువొప్ప గల్పిత
బీజ సంతతి యందు వెలయునట్లు

యతి సూక్ష్మ కౌనంబు నైన ఫలంబుల
నందందు దెలియంగ నావహించి
మతి నైపుణ్యమున విమర్శంబు నానరించి
విస్మృత క్రియలను వేగ బదించి.

చిత్రమైవాక్యమునరించి దంతసేయు
కలిత నూతన నాటకకర్త గాని
నేర్పు విద్వత్పాటె వాడు గాని
పొందు నిటు వంటి శ్లోకంబు బుధులలోన.

ఒల్లియున్న దురాక్షన్నైన మాటాన్యం డా.

(సమూపించు)

శ్లో: జయము వెలుందుగాక,

~~శాస్త్రవేత్తలు~~. చాటున్నారు.

రాజ్ఞి : మోసగింప శక్యుడైయుండును.

శ్రీవా : ఏమాయెను.

రాజ్ఞి : (వాకిలివైపు చూచి) స్పందనము ను సూచించు (తనలో)

దురాత్ముడైన మారారావు దుష్టుడై, యాగ యోగ, యము, మా

గింపనట్టి మాయావిని యము, వాగీశ్వరి ప్రస్తావనచేయు

న. పాలపొదియుమున్నది, ఏమనా ప్రయత్నము ననువదరాదు

(ప్రకాశముగా) ఖచ్చితముగా చెప్పగలరా.

శ్రీవా : ఏమాత్ర కరభకుడు ద్వారమందున్నాడు.

రాజ్ఞి : త్వరగా (ఖ) కట్టిపెట్టినారు.

శ్రీవా : ఏలాగ (ఏనివేడలపాయి పురుషుని సమీపించు)

(ఏనివేడలపోవ్రు. స్వామి! ఏమాత్ర నిసమీపించు,

కరభ : (సమీపించు) ఏమాత్రనగానయం.

రాజ్ఞి : ఖచ్చితా! వారున్నారు.

కరభ : ఏమాత్ర లాపోపిస్తున్నిట్లే! (ఖామి యెరుదు (గూర్చు

చును.

రాజ్ఞి : (తనలో) ప్రతిజ్ఞానము నందిలేదు నావినియుక్తు

దాయె? ప్రతిజ్ఞానమునలనే కథలగురించి విరలుంపదేశం

టనిసదా. (ఏనియాలో చనవు నఖనయిన్ను)

(పిదపవేళ పాకేటం నరేండ వప్రుకు పక్రతేకింబూ)

పురు : తొలగండి తొలగండి. వస్తున్నాడు. తప్పుకొండి తప్పుకొండి

జనములు. వారు చూడదెంతోదా?

వెలుదారి రాజేశ్వరరావు.

తే: ~~[illegible]~~

ఏలసురలపోలి ఆంగ్లేయ కులధరులను.
పార్థివేంద్రుల దర్శన భాగధేయము.
మదిని సామాన్యజనులకు నందరాని
దనగ సాన్నిధ్యమే రీతి పావనమ్ము:

(ఆకాశమునందు).

ఆర్యులారా! ఏమంటున్నారు? ఎందుకు జనాపసరదాంశోయు! తలనొప్పి డుతున్నదనా? ఇదే కుమారముల యుక్తులవు. తలనొప్పి లో బాధపడుచున్న రాజేశ్వర సమంత్రిని జూడదానికై తపస్సు నన్ను ము అంతకని జనవలె ఆలోచింపబడుచున్నవి.

(తరువాత బాగురాయణునిచే గంబుకొనిపోయిన ననుకక్షు మానుడగు మలయకేతువు ప్రవేశించుచున్నాడు)

మలయు:- (నిట్టూర్చి తనలో) తండ్రిగారు మృతులై యిప్పటికి పదిమాసములు కడచినవి. వృథాపురుషాభిమానముచే నవరాంబన మాచే నట్టి(తండి) నుద్దేశించి యుదకాంజలి యైననీ[illegible]బడ లేదు. ముందుగానిట్టి ప్రతిజ్ఞ జేసియు ఏనది.

ఉ: ప్రేంక వెలుంగు జాలిపడ బలవత్కర్మము కాదుకొంచెమే
వాలిక కంకణంబులవి లున్నియు ద్రెస్సి బరాగరేణుపుల్
వాటన ముంగురుల్ చెదరె నాజననులెత్రుకి, శత్రుబాహువే
నోటకెనే యువస్థానుడ గూర్చి తిలాంజలి నిత్తు దండ్రికిన్
పెకుల మాటలేల?

చతుర్థాంకము.

ఉ. వీరవరోచితంబయిన విస్తృత హారముఁ దాల్చి నట్టి నీ సా
హసాలయుఁ బోతిలో వ్యాతుడనై ఘనమౌ నిగను గాంచి యుండెదే
దారయ మెప్పు మాత్ర ఘన తావన శాత్రవిలోల బాహ్యముల్
వైరి విలాసినీ నయన సంతసులనం పుటయుతెందు ~~[illegible]~~ శ్వేదినిన్.

(ప్రకాశముగా) ఆర్యా! జాఖలే! మైంటనంటె వచ్చునన్న
రాజులకు నామాఁగా (చెప్పుము!) నేనారగఁ (డనే యమాత్య
రాక్షసునకు నతరిఁతగము నముచే (జే)తినారవింప నిచ్చెం
బు బున్న వాఁడ~~[illegible]~~ గాన్ననఘుగము నష్టైశము మీరారలదు.

అని,

(అని పరిక్రమించి యాకాశమునందు) ఓ పార్థి
వంచు. (అట్లే, (అని పరిక్రమించి యాకాశమునందు) ఓ పార్థివేశ్వరులారా! కుమారుఁడాజ్ఞాపించుచున్నాఁడు! నాతెంట నేవరు
శ్వరులారా! కుమారుఁడాజ్ఞాపించుచున్నాఁడు! (మాటి వాక్యములో) కుమారుని
సురాఁగూడ ॥ దని, (ఆకాశ భాషితములో) కుమారుని
యాజ్ఞాగానే రాజులెల్లరు మరలిరి. కుమారుఁడు,
చూచుఁగాక.

శా: వారెల్లనిఁ బిగించినన్ వదనముల్ పైకెత్తి ముంగాళ్లఁ దన్నే
బాగంబున్ విదళించు నశ్వములు నిల్చినిల్చి రౌద్రాకృతుల్.
హాగంబున్ విదళించు నశ్వములు నిల్వఁ గాఁ ~~[illegible]~~ గాంద గా
ఘోగాలని ఘంటల నీగ ఘలంబులఁ నిల్వఁగా
లాగించెదరయా నాగిరుద ధ్వని పాటించుచున్న లేనెల్లన్.

మలయః- ఆర్యా! పరిజనముల్ఁగూడ నేవ్వను మరలుదు. బాగు
రాయణుఁడొకఁడే నాతెంట వచ్చుఁగాక.

ముద్రారాక్షసము.

రంగము : ఆఱవ (ఒక పరిసర మలయపురమును)

మలయ = చెలికాఁడా! భాగురాయణా! ఇపటికి పద్మాక్ష ప్రజ ... ము తెల్పిన, ప్రేమము
ఏదులేనే నే నిష్టు విన్నవింపఁబడి తాని ... యైన కుమారు నాశ్ర
రాక్షసామాత్యునిది ద్వారమున నాశ్రయుక్తియుఁడైన కుమారు నాశ్ర
యింతము. కాని, ఆ కుమారుని సేనాపతియైన శిఖరకుని ...
ద్వారమున దుష్టామాత్యపరిష్కృతుఁడైన చంద్రగుప్తుని యందు
విరక్తులమైన ప్రేమము కల్గింపఁగా సాధ్యుఁడై యాశ్రయుఁడ
యోగ్యుఁడైన కుమారు నాశ్రయింతుము!" అని. నేనెంత
కాల మాలోచించినను మరియే పాత్రార్థమేదియో నిశ్చయింప
జాలనైతిని.

భాగు : కుమారా! యీ విషయమేమియు దుర్గ్రాహ్యము గాదు. ...
చూడుము. విజయాభిలాషియు నాత్మగుణసంపన్నుఁడైనవా
నిఁ బ్రియుఁడును వెంటఁబడునైన వాని కొలము నే యాశ్ర
యింపఁదగువాని నాశ్రయించవలయునను నీతియర్థము యుక్త
మే గదా.

మలయ = మిత్రమా! భాగురాయణా! ఆయన నమాత్యరాక్షస ప్ర
సుఁడు మనకుఁ బ్రియతముఁడును వెంట తముఁడును గద
భాగు .. అవునది యింతయు. రాక్షసమంత్రి మాత్రము కృ
నందే బద్ధవైరుఁడుగాని చంద్రగుప్తునియందుఁ గాదు
ఒకవేళ నతి గర్వాత్ముఁడైన చాణక్యని సంహింపనే యతఁడు
మంత్రి పదవి నుండి యతనిఁ దొలఁగించినఁ దొలఁగింపవచ్చున

చాణుక్యశపథము.

ఏ ... నందకులమునందున్న క్షత్రియ వైశ్యను. చంద్రగుప్తుడు
నందవంశీయుడే యగుట చేతను, సుకల్పనమైన నర్థములు
నన్నురాక్షసుడు చంద్రగుప్తునితో సంధి చేసికొనవలెను. చంద్ర
గుప్తుడను తండ్రి దగ్గర నుండి యున్న మాడిన సంబంధ
నొకరించవలెను. ఇట్లు రాగా మనలను గూడ కుమారుల
విశ్వసింపడని వారి వాక్యార్థము.

మలయ: లేకయున్నది. ఓ మాతృని ప్రకారము నా ప్రణము.

భాగు: కుమారుడిటే లేనిరాతలయూ.

(ఇద్దరును పరిక్రమింతురు)

భాగు: ఇది యమాత్యుని ప్రకారము. కుమారుడు ప్రవేశింపవ
గాక,

రాక్ష: (తనలో) శకటు గుర్తున్నాడు. (ప్రకాశముగా)
భద్రా! కుసుమపురమునందున నాలకు లేమి గాదు గదా?

పురు: ఓరాక్షస! ~~కూడియున్నది~~ కూడాను.

మలయ: (విని) భాగురాయణా! కుసుమపుర వృత్తాంతము చెప్పు
చున్నది, వాని దగ్గరకు బోవలె
ను. అందుమూలముగాక, అందులకు.

తే: మానసోల్లాసకారణమగుచుండునదియు
మానవేంద్రులకుండదు మరొక్కటటులు
స్వకీయమును జెప్పు బూడదు స్వైర భాష
ణాన కారణమెంచదలచి యడుగును చెప్పుడు.

ముద్రారాక్షసము.

భాగు :- కుమారు నాజ్ఞానుసారము వర్ణింతును.

రాక్ష :- భద్రుండా! యీ వాక్యము సిద్ధించెనా?

పురు :- అమాత్యున ననుగ్రహంవలన సిద్ధించినట్లే.

మలయ :- భాగురాయణా! ఆ వాక్యమేమి?

భాగు :- కుమారా! మంత్రులవిషయము గహనము. ఇంతవరకు క్రమమే నిశ్చయింపబడలేదు. ఏవిధముగనైన వినుము.

రాక్ష :- సౌమ్యుండా! విస్తారముగా వినగోరుచున్నాను.

పురు :- అమాత్యుండిట్లనెను. "కరభకుండా! కుసుమపురమునకు పో. నా పక్షంగా వైతాళికుండైన స్తనకలశునకు చెప్పు. ఎప్పుడైతే చాణక్యుండు చంద్రగుప్తుని యాజ్ఞలను ఉల్లంఘించునో అప్పుడెల్ల చంద్రగుప్తుని ఉత్తేజింపజేయునట్లు శ్లోకములచే స్తోత్రింపుమని!!" నీ సమాచారము నివేదింపబద్ధమగదా.

రాక్ష :- భద్రా! తరువాత.

కర :- తరువాత నేను పాటలీపుత్రం వెళ్ళి మీ సందేశాన్ని వైతాళికుండగు స్తనకలునకందిచ్చాను. ఆలోపల నందకులవినాశనంచేత బాధపడుచున్న పౌరజనానికి సంతోషం పుట్టించాలని చంద్రగుప్తునిచే కౌముదీమహోత్సవం చాటింపబడింది. దీన్ని చిరకాలానికి కలుగుచున్న కలిగించేటట్టు బాంధవులకు పరితోషము వలె

చాణుక్యుం లేదు.

చేత, సభామంత్రి విద్యాసమాగమం మాదిరిగాన గరళమునం చేత

సస్నేహంగా వున్నింపబడింది.

రాక్ష = (వస్తైటలో) కాదేవా! నందరాజా,

తే: పరపర హేమ ధారలనుముదానందమైన

పొందు)(కుంచిన ~~నా~~ ముండనే నేగు. పుగలవెల్ల

నిశ్వాసలలో మునుహోతు వానప్రతేక,

కౌముది యడల సమ్మోదకారియగునా.

పర = ఆనంతరం లోకలో చనానంద భూతమైన యామకాల్పనం.

చంద్రగుప్తని ~~[illegible]~~ యస్తుంతే కుండాని బాగావస్తోంది

కుసుమ నివారింపబడ్డది. ఆత చేస్తే నకలకుని వేళ(

పుంది గుప్త సమృత్త మనసులైన కార్లా ~~[illegible]~~ వెళ్తింపబ

డ్డది.

రాక్ష = ఆది యెట్టిది.

పురు = బలమునకు నిర్ధానములబంగి (మనసు నది తొలగలుగా

మనుమతియును)

పుణ్యాత్ర వనుమ తీయును)

రాక్ష : (సంభ్రమములో) తెస్సస్త నకలకు (దా/వాగు.

అతియుందునాటి (బడిన ~~[illegible]~~ భేదరోబవాలు తప్ప

కపలవమును బైకార్లను. ఎట్లన.

ముద్రారాక్షసము.

తే: కారణమొకండు తాత్కాలికశ్రీదారసంబు.
భంగమొందుట కీర్ష్యఁడు పారిక్షితుండె
~~గూఢనన~~
యునఁగ లోకాధికంబైన యుజరులతోడ
మెలమిధరియించు పృథివి ఫుఁడెట్టిపైఁబు.

మలయ: ఏది యంతయు.

రాక్ష: లేరువాలఁదరువాత.

కరభ: పిదప ఆజ్ఞాభంగకలుషితుఁడైన చంద్రగుప్తుఁడు
ప్రసంగసంగతమైన మాసాశిల్సాదిగు ~~తొలగక్తన్ను~~ ప్రశంసించి.
అమాత్యపదవినుండి చాణక్యాచార్యుని తొలఁగించాఁడు

మలయ: వయస్యా! భాగురాయణా! గుణప్రశంసచేఁజంద్ర
గుప్తుని చేత రాక్షసుని యందు భక్తి పత్తి పాలనలు ప్రకటింప
బడినది.

భాగు: ~~గుణప్రశంస~~ చేత కాదా. శ్మని నాం కించపఱచుటవలన
~~నేను~~ ప్రకటింపఁబడినట్లు గుణ ప్రశంసవలనఁగాదు,
రాక్ష: + కౌముదీ మహోత్సవ ప్రతిషేధమే కారణమా +
చంద్రగుప్తునకుఁ జాణక్యునిమీఁద కోపము గలుగుటకు
మఱియొక కారణమున్నదా?

మలయ: మిత్రమా! చంద్రగుప్తుని యపరక్షపారకాయున్న
షింయుక వలన నితఁడే మిపలములను జూపుచున్నాఁడు.

భాగు: కుమారా! మతిమంతుఁడైన ~~చంద్రగుప్తుఁడు~~ చాణక్యు

చతుర్థాంకము.

నిష్ప్రయోజనముగా చంద్రగుప్తునకు గూఢచారులెందరో
కృతకృత్యులైన చంద్రగుప్తుని దర్శనాభ్యాసమునకే గౌరవములు

షియుండు. నిర్విధముల దేశాంతర సాధకమయుండిన గాని
చంద్రగుప్త సామ్రాజ్యాల విస్తరణము కలుగనేరదు. అట్లే కలిగిం
నయాపాలించు ఆశాస్త్రవేత్త కాగలదని,

శరభ = చంద్రగుప్తునకు నీ పరంపరాముద్రయెందుగల
ను. ఇయ్యది. పాడిపాపము లయనే యువ్వనమా
ర్యూరాక్షసుడా వలననే సుప్తకైలము చెదిరని

రాక్ష = శకటదాసా! చంద్రగుప్తుడే నానవేళకి వెడలుగలడు,
ఇప్పుడే చందనదాసునకు బంధనమోక్షము నీకు (ముఖ)
కళత్రముల తో సమాగమము.

మలయ = భాగురాయణా! శాస్త్రతాలగలట్టి నిశ్చయించుటలో
నీతని యభిప్రాయమేమి?

భా. = మరి యొకటేమున్నది. పాటలీపుత్రము నుండి వెడలిన చంద్ర
గుప్తుని మర్దించుట కంటె నరకృత్యమైన కార్యమేమున్నది,

రాక్ష = ప్రభూ! హా అధికారులైన యీ మహారాజ్యదేవతలు
న్నారు.

శరభ = ఈ పాటలీపుత్రంలో నిండియున్నారు.

రాక్ష = (ఆవేశముతో) పొమ్మురా! నేనే నరసింహమున్నాను
ఆశావనము నాకు చాలదా? నేనే మరల వశిష్ఠుని (?) సేవకు
లేదా?

ఎదుర్రా రాక్షసులు . వినిపిస్తూ ఉంది.

శర = ఓ మాతా! ఆశ్రమవాసానికి ఏలాటని ~~[illegible]~~ తగనిది ~~[illegible]~~

రావణ - శబరీ దాసా! ఏది ~~[illegible]~~ చూడుమా.

ఉ. ఆపన్నమ్మాయిముండె తమునాదటఁ బ్రొన్నటింపు మేదినీ ~~[illegible]~~ సహింప ప్రేయసీ

హానవృద్ధి నందన రతాలు నవజ్ఞ

భూసుతుఁడెట్లో సమును బోవిడి. తానాసకింపఁ రాజుగా

చూసియున్న మాత్స్వ పరిభావము నొంది శమింపు నకటా

చాసియున్న మాత్స్వ పరిభావము నొంది సముదాయున నయౌనందును మరల

శలియ = మిత్రమా! బాణాస్త్రనివనగము నయౌనందును మరల

ప్రతిజ్ఞా లోకానము నందును నే తనికార్యసిద్ధి యేమి?

భాను = ~~[illegible]~~ విధియె మంతయుర్వి ఇమే ~~[illegible]~~ మియు గాదు.

చంద్ర సుప్తు నుండి బాణ వ్యూహమంతయు శర్మైననంత

కార్యసిద్ధి యోజనకి చాలదు.

ఇది తగి యే యున్నది

శబరి : ఓ నన్నధా శంకించుట చాలును.

ఓ మా యున్నదా నా మగనాక కదిప పదుండు ~~[illegible]~~ తకార్యసిద్ధి

చం. నరవరనవాలి కోట మగ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ క్షంగమున్ ప్రబల

శరణిసమింపు నాతన్నె కల్పిత నరు ~~[illegible]~~ లంచది యె ~~[illegible]~~

ఖరమున మనోవృత్తి గాని బల్యగ ~~[illegible]~~ సాంపుల

చేరసిన విషుగు గని నుభే తమే ~~[illegible]~~ శ్రద్ధం బుఁ బాసినీ

కరమె తమునివి శ్రీమ ~~[illegible]~~

రావణ = శబరీ దాసా! ఏదియుంటె. పోవు? కరమె తమునివి శ్రీమ

శైయుమా.

...శిష్యు నేగలదా?

ప్ర: మగధలోని నవనందులన్నేమి? ఇది యే ప్రధానత మౌర్యు

డు - ఆర్యమతం! ప్రధానతమమెట్లు? చంద్రగుప్త చక్రవర్తి

...రాజు నమ్మతి యొక మంత్రియైనాడుగాని చేకొనవలెనా

...విలపి స్వయముగా చేతి విధానము యు సమర్థుడు

కాదా?

ఉ: శక్తిగా సమర్థుడుగాడు. ఎందువలననంగా. స్వయముగ

సిద్ధాంతనవారి యందరి సంక్షేమమును దురాత్ముండైన

చంద్రగుప్తుడు నాత్రము. నిత్యము, సహాయములకు సిద్ధ

యుండెనట్టి ...మునే తామే నాటి వరకు లోకమునకు తెలియ

గవలెనని యున్నవాడు.. ఇంక నెట్లు స్వయముగా (వి)

తవిధానములో నెట్లు సమర్థుడగును?

శ్లో. మహామనస్తులను స్వభావాత్ లంఘ

నలుగులు ...రాజ్యాంగలక్ష్మీ.

... పరక...యశస్సు స్వభావం ...

...తేక ...దలు.

ధర్మముగా స్వప్రకాశముగా ... .

... నాటి జీవంపుజాలనట్టి.

...లోకము ...

... .

ముద్రారాక్షసము

మలయ = (ఆత్మగతం) భాగ్యవశంబున సమాయత్త కార్యతంత్ర దండి

సుసాధ్య సాధ్యములని. (ప్రకాశముగా) ఆయనను [illegible]

దగిన కారణములు పెరుగుచున్నాను. మంత్రి, పోరు సిద్ధమైన [illegible]

వృత్తాంతమునకు కార్యసిద్ధి అప్పుడే కలుగును.

రాక్ష = అప్పుడే కార్యసిద్ధి కలుగునని యేమి కుమారుడు తెలి

కొనవలయును. ఎట్లన.

ఉ. ఎత్తి ఆపే [illegible] సమయే తగాయా నలకోద్భుత ప్రతిజ్ఞ

[illegible] ప్రయత్నమున నేను కుమారుని సందులన్నీ

(మంత్రి ప్రవృత్తి) ప్రయత్నమునే

యత్నించినాను. (ఆ దినసగము ల సిద్ధనటించుచున్నాను).

[illegible] మంత్ర విషయంబుల నెల్ల [illegible] సమయమంచువాడు

ప్రయత్నము సాధ్యమైనట్లు [illegible] దశలు నివేదించిరి సిద్ధి

మలయ = కలుపు సమాధాన యోగ్యకాలము యారంభ

ఆలంబనట్లైన నింక విలంబమేల [illegible] మేమిక బయలు

శ్రీ రామా

ముద్రారాక్షసము.

చతుర్థాంకము.

సీ. ఈయున్నతంబులు నధిక దానపుటుల్

శ్యామవర్ణంబులు చంచరీక

శబ్దానుమానముల్. చారుదంతమ్ముటా

దారిత తటములు భూరిసాంద్ర

సింధూర ~~[illegible]~~లో చావిచిత్రంబులై యొప్పు.

వారణేంద్రంబులై వందగజముల~~[illegible]~~ము

ఉత్తుంగఘోరంబు నురుతరస్థలమునా.

నీలోపవందార నేరుపొంబు.

బహుళతరవీచి కారావ బంధురంబు.

వారివేగని పాలిత తీరతలము.

నైన శోణానదంబును ~~[illegible]~~ నాక్రమించు

తమకమెుప్పార బహుభంగి, దాప్రగాక.

మత్తియము.

శా: గంభీరారవగర్జితంబులగు మున్ గండప్రవర్థానధారా

రాంభోముక్తి తతోంనశీకరచయంబాసార మున్బైబై

రంభంబాప్ప తెలార్పు మున్బలధరవ్రాతంబువింధ్యాద్రి

ఆస్వమదలీలు

తే. సాంద్రగర్జితరవరయులై

శీకరంబుల నాసారసేకము లు

వెడ ... మానం ... ము.

మువ్వురు, రాజ్ఞ సహా.

(అని బాగురాయుడని యామలయునే తపునిష్ఠ(ా) చెందినారు

రాజ్ఞ : ఎవఁడురా యువకుఁడు?

(ప్రవేశించి)

పురు : మహాయుష్మంతులారా! పింగళగారు.

రాజ్ఞ : శ్రేయంకరుడా! మా కుమారి కులలోద్వారం చనుఁడెవరువ్వారు?

పురు : బౌద్ధ సన్న్యాసి శ్రీ నారదుఁడు.

రాజ్ఞ : (తనలో సందేహమును సూచించి) ఏమి మొదటనే క్షపణకుఁడా?

పురు : శివసిద్ధి యనే క్షపణకుఁడు.

రాజ్ఞ : (ప్రకాశముగా) ఆ సన్న్యాసవేషమును దీసివేయుంచు పరిగి రెత్తుకము.

పురు : చిత్తము (అని వెడలిపోవును).

(ప్రవేశించి)

క్షపణ : తే: క్షణికవాదమై ధర్మమై యలరు బౌద్ధ
గురుల శాసనముల నుగైకొనుచుండు వేగ
నిమిషమాత్రంబు నైనను గడిపెదరు
వేదములను వాని బుద్ధి ఎఱుఁగెదరు వారు.

(సమీపించి) శివ... సిద్ధి యనుగారు,

... యుండు

చతుర్థాంకము.

శ్రీ: (ఆ గ్రామాంతమున నదియందు) కేశవా! సాయంసం

ధ్యవచ్చింది. ఈ సంధ్యాకాలమునుండి నివృత్తి సర్వలోకాల [illegible]

ప్రాణులకు యీ సంపూర్తి మందాయమానమైన ప్రాతఃకాలం అది.

ఉత్తరమునుండి దక్షిణానకు. ఏ యాతాయాతములకు వస్తే

సూర్యుని కాలంగానే ఉంది.

తే. చెరువుల స్నానములు జేసినలరు మండలి.

[illegible] పాండవులు మదిలోనే తలచుచున్నది.

కేశవుని శాస్త్రములు మునిచయనై కేరళ బుధుని

పక్షమందున గమనంబు లావరము,

రాధ: భవదీయా! అదియే బాగుగా లేదా.

శ్రీపతి: కేశవా!

కం. గుణము మొందు అదితి నాలుగు

గుణములు నన్నే తెలుసుకొనగలుగును

గుణములు సర్వది నాలుగు

గనిపించగలమును నకు గలుగునో విరక్తి.

ఇది జ్ఞానుల తత్త్వ సిద్ధాంతము. రండు మొన్నే.

తే.. చెలువు దుష్ట గ్రహమైన సాధ్య గ్రహము.

~~[illegible]~~ మెప్పుగా నిలచి.

ఉన్నానది సూ. శుభల గ్రహం మొప్పు నగలు.

చంద్రబలమున యానం బు[illegible] [illegible]రింపు.

[illegible] [illegible] గావ్య సిద్ధి.

[illegible] వ [illegible]

ము ద్రారాక్షసము. [illegible]

మల రాజ్ఞి = భదరాలా! ఇతరుల్ని [illegible] గూర్చి సంతృప్తం

తృప్తము

క్షేప = హావమునుండే సంతృప్తం [illegible] నేనైతే వెళ్ళి [illegible]

తాను.

రాజ్ఞి = భదరాయులు మిపియులు [illegible] గదా.

క్షేమ: [illegible] దరాయులు కొలుపదలేదా.

రాజ్ఞి = ఆయనమాత్రకి గొప్పవాడినవాడెవరు?

క్షేప = భగవంతుడైన నవ్వ [illegible]. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ప్రమాణే [illegible].౦౦ [illegible]

గనుక.

(ఆనిర్వచనీయమైన [illegible])

రాజ్ఞి = శ్రీయుతదరా! [illegible] [illegible]

[illegible]

శ్రీయుం: భగవంతుడైన సూర్యుడు [illegible]

రాజ్ఞి = (తేమ [illegible]) [illegible] సూర్యుడు [illegible]

[illegible]. ఇప్పుడు

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

గది [illegible]

(రెండవ విశ్వరు) ముగిసెను .)

ఇది . చతుర్థాంశము .

ముద్రారాక్షసము.

పంచమాంకము.

(పిదప లేఖను ముద్రితమైన నగలపెట్టెను జేసికొని
సిద్ధార్థకుడు ప్రవేశించును)

సిద్ధా: ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము.

తే. బుద్ధి జలపూరితంబై పొసఁగు దేశ
కాలకలశముల దడుపఁగాఁ దనర్చి
ఆర్యచాణక్యనీతిలతాంకురంబు.
బాహుఫలముల మెండుగాఁ గాయుచుండు ,

ఎందువల్లనే, ఆర్య చాణక్యుల చేత మొదట వ్రాయబడిందిన్నీ
అమాత్యరాక్షసుని ముద్రచేత ముద్రింపబడిందిన్నీ ఐన
లేఖ తీసికొని పోతున్నా.. మరియు [illegible] నాటబాయబడ్డ
చేతనే ముద్రింపబడ్డ ఈ ఆభరణాల పెట్టెను గూడా గ్రహించ
బడింది.. పాటలీపుత్రానికి [illegible] ప్రయాణమయ్యాను.
ఇక పోతాను.(పరిక్రమించి చూచి) ఓహో! బౌద్ధసన్యాసి
వస్తున్నాడు. అపశకునమైనా యీ లోటి దర్శనము నాకు
సమ్మతమే. కనుక. పరిహరించను.

(ప్రవేశించి)

క్షపణ: తే. ఎవరు తమ బుద్ధిబలమున నెల్లవారి.
మంచి లోకంబునందున నెవ్వియు మాన్య
గమనములఁ స...
... అర్హులు కడవ...

పంచమాంకము.

[illegible]

సిద్ధా = భదంతా! నమస్కరిస్తున్నాను.

క్షే.ప = శ్రావకా! ధర్మసిద్ధి గలుగుగాక. (చూచి)

ఏదో ప్రయాణసన్నాహములో ఉన్నట్లు చూస్తున్నాను నన్ను.

సిద్ధా = భదంతులకెట్లా తెలుసుకోగలిగారు?

క్షే.ప = శ్రావకా! ఇందులో తెలుసుకోగలిగే దేముంది. [illegible] విశేష

ఇదే నీవు బయలుదేరిన మార్గాదేశ [illegible]

మా చేతిలో ఉన్న ఈ పత్రము సూచిస్తున్నది.

సిద్ధా = భదంతులు తెలిసికొన్నారు. దేశాంతరము బయలుదేరి

పోతున్నాను. కాబట్టి, నాకు ఏ వేళ ఎట్లా ఉందో చెప్ప [illegible]

క్షే.ప = (నవ్వి) శ్రావకా! క్షౌరము చేయించుకొని నక్షత్ర

ములు చూస్తున్నావు.

సిద్ధా = భదంతా! యిప్పుడు నా ప్రాంతము వస్తుంది. వె [illegible]

ప్రయాణానికి అనుకూలంగా ఉంటే నే వెళ్ళలాను

క్షే.ప = శ్రావకా! ఇప్పుడే మలయకేతుని సేనాసన్నివేశము

ఇదియనుమతులు [illegible] వాదా.

సిద్ధా = భదంతా! చెప్పు ఎందుకేమిటి?

క్షే.ప = సాధకా! విను మొదటనైతే యీ శిబిరములో జనము

[illegible] చయలేదు. ఇప్పుడమాత్యరాక్ష [illegible]

[illegible] ముద్రలేనిదె గాని వాడె

పంచమాంకము.

యాంక

సిద్ధా = భదంతా! నమస్కరిస్తున్నాను.

క్షేప = శ్రావకా! ధర్మసిద్ధి గలుగుగాక. (చూచి)

ఏదో ప్రయాణసన్నాహములో ఉన్నట్లు చూస్తున్నాను నిన్ను.

సిద్ధా = భదంతులకెట్లు తెలుసునో గని అగాదు?

క్షేప = శ్రావకా! ఇందులో తెలుసుకోగలిగే దేముంది.

ఇదే నీవు బయలుదేరిన మార్గాదేశకు సాలవృక్ష వాలవిశేష

నీ చేతిలో ఉన్న ఉత్తరమూ సూచిస్తున్నయినే.

సిద్ధా: భదంతులకు తెలిసికొన్నాను. దేశాంతరము బయలుదేరి

పోవుచున్నాను. కావున ఆ వేళ ఎట్లు ఉందో చెప్ప

క్షేప = (నవ్వి) శ్రావకా! క్షౌరము చేయించుకొని నక్షత్ర

ము మంచి చూచుకున్నావు.

సిద్ధా = భదంతా! ఇప్పుడు ఉత్తరాయణము వచ్చింది. చెప్పు

ప్రయాణానికి అనుకూలంగా ఉంటేనే వెళ్లులాను

క్షేప = శ్రావకా! ఇప్పుడే మలయకేతుని సేనాసన్నివేశముల

నుండి యెవరు పోరాదు.

సిద్ధా = భదంతా చెప్పు ఎందుకేమిటి?

క్షేప = సోదరా! విను మొదటనైతే యాత్రికులకు మను

... చేయుటే లేదు. ఇప్పుడు మాత్రము రాక్ష

... ముద్రాంకితులుగా వారే

...రాక్షసము.

గా ప్రవేశించుటానికి గాని వెడలిపోవటానికి గాని అంగీకరరు

పడటంలేదు. శ్రీ భాగురాయణుని ముద్రవేలాఖంఠంబది

పట్టెతే నిస్సంకోచంగా పోతే కపోలే వెళ్ళవచ్చు. ని

ఆ రక్షకులమే తప్పక ముద్రను పట్టుకొనని రాని వారు

లోప్రవేశించు మికు.

(ఉద్యోగయిల్)

సిద్ధా: ఓ మా అమాత్య రాక్షసునికి సన్నిహితుడనని స్పష్టం చేయమనకు

తెలియదా మీకు? ముద్రాలాంఛితుడనుగా కాకపోతే మాత్రం

పోతూ వున్న నన్ను ఒకట్టి ఆపు ఎవనికి ఏ శక్తి ఉంది?

: కావరా! రాక్షసుని వాడవైనా లేక పిశాచానికి సన్నిహితుడ

వైనా ముద్రాలాంఛితుడవు కాని వాడికి మాత్రం పోవటాని

కి వీల్లేదు.

సిద్ధా: భద్రుడా! నేపడవద్దు కార్యసిద్ధి కలుగవలె.

: కావరా! వెళ్ళు నీకు కార్యసిద్ధి కలుగుగాక, నేను

పోదభాగురాయణుని ముద్ర తెచ్చుకుంటాను.

(నిష్క్రమించుచున్నారు)

ఇది ప్రవేశకము.

(చెంతరాజు ప్రయాణంలో పురుష నివేశనమున గుప్తమానుడను భాగురాయణు డు ప్రవేశించును,

భాగు: (తనలో) ఆహా! యూర్వరాకాళ్యనే తబ్బైనత్రనేమి!

మ. ఒకమౌల్యక్రమున వినిపించు నాకమనోనకిరించు యున్నగానరా
కకపుక్ గూడలనొప్పు నొకరి యెడ సాంగంబౌ శ్రీశతవంబుగా
యతదాల్పన్ [illegible] ొట్ట నిలు [illegible] గుంబ్రాప్తార్థంగున్ దైవము.
ధ్రకటూమాక్రమునదేలవేత్తనయు విద్యాశక్తి తంత్రంబునన్,

(ప్రకాశము) భద్రా! భాసురకా! నేను దూరమునందుండలేను.
నొప్పుడు కుమారుడు. రావ్రనదే యాస్థానమంట # పముణారిదే యా
సనమువే యుండును.

పురు: ఇదిగో ఆసనం. ఆర్యులు కూర్చుండగారు.

భాగు: (కూర్చుండి) భద్రా! ఎవడైననుడ ~~[illegible]~~ ద్వారి
యైన నన్ను జూడనభిలషించిన నట్టివానిని నేను ప్రవేశపెట్టు
ము.

పురు: అట్లే ఆజ్ఞాపించునట్లే (వెడలిపోవును)

భాగు: (తనలో) ఛీ యిదియెంతటి నీచము! మా యందింత దయ్యైన
కుమారమలయకేతువును వంచించుట
కీ [illegible] మునెరపు యనునది యెంతదుష్కరము. కాయినను.

ఉ. ఉత్తమవంశమున్ యశమును న్నిలదర్పము సిగ్గుత్రోసి [illegible] గా
[illegible] నాకర సంపదు
విత [illegible] నెలానెను నాపరా
[illegible] విహారపు వరాట.

(అనంతరము ప్రయాణోన్ముఖ పురుషునిచే ననుగమ్యమానుడగు భాగురాయణు
డు ప్రవేశించును,

భాగు: (తనలో) ఆహో! యార్యచాణక్యనీతి వైచిత్ర్యము!

వ. ఒకచో లక్షిత మగుచు ముగాని పెంపు నొకచో నొకింత యున్గానరా
కకటా! కొండొక గూఢత నొప్పు నొకచో యెడసాంగంబౌ కృశత్వంబుగా
యనవద్యాప్య[illegible]తొ ఫలోపమగు బ్రాప్తార్థంబగున్ దైవము.
గ్లె కలయా బట్టము నీతివేత్త నయవిద్యాశక్తి తంత్రంబు తాన్,

(ప్రకాశము) భద్రా! భాసురకా! నేను దూరమునందుండలేను.
నొప్పదు కుమారుడు రాక్షసుని యాస్థాన మంటపమునందే యా
సనమును వేయుము.

పురు: ఇదిగో ఆసనం. ఆర్యులు కూర్చుండుగాక,

భాగు: (కూర్చుండి) భద్రా! ఎవడైనము ~~[illegible]~~ కార్యార్థి
యై నన్ను జూడ నభిలషించిన నట్టి వానిని నిన్ను ప్రవేశపెట్టు
ము.

పురు: ఆర్యులాజ్ఞాపించినట్లే (వెడలిపోవును)

భాగు: (తనలో) ఛీ! యిది యెంతటిదే కష్టము! మా యందిట్టి స్నే
హ~~[illegible]~~ మునెరపు కుమార మలయకేతువును వంచించుట
యెంత దుష్కరము. అయినను.

ఉ. ఉత్తమ వంశమున్ యశమును న్నాత దర్పము సిగ్గు త్రోచిఁగా
[illegible] మున్ ద్రోహము నొంకసంపదు
విత [illegible] బునుండు నాపరా
[illegible] లోన నమ్మి [illegible] వాణిజ్యమాగమ కాలా.

ముద్రారాక్షసము.

(తరువాత ప్రతీహారి వెంట వచ్చుచుండ మలయకేతువు ప్రవేశించాడు)

మల: (తనలో). ఈ రాక్షసుని గూర్చి సందేహాతిశయము నొందిన నామనస్సు నిశ్చయమునకు రాకయున్నది. ఎట్లన.

ఉ. నందకులానురక్తిమెయి, నన్యుని రాక్షసుత విష్ణుగుప్తు నా
నందకులాంతకున్ జననాయకుం తామౌర్యుని గూడనెంచునే
పొందుగ సత్యసంధుడయి పూని నాకు హితుండునో యటం?
ముందుగ నా మనంబు పరిభ్రమున్ దగు కుమ్మరిసారె పోలికన్

(ప్రకాశముగా). విజయుని! భాగురాయణుడేడీ?

ప్రతి: కుమారా! వీడె సంధానకారుడు మంది బయటికి వెళ్ళు
వారికి నమ్మకముద్ర నొసంగుచున్నాడు.

మలయ: విజయుని! కొంచెము సేపు కదలకుండుము. భాగురా
యణుడు యిచ్చటికే త్వరితముగ తోడ్కొనిరా,

ప్రతి: కుమారులాజ్ఞాపించినట్లే.

(ప్రవేశించి.)

పురుషుడు: ఆర్యా! వీడే క్షపణకుడు ముద్రారక్షిత యై
ఉద్యానము వెడలపోవుచున్నాడు

భాగు: ప్రవేశపెట్టుము.

పురు: ఆట్లే. (అని వెడలిపోవును)

పంచమాంకము.

(ప్రవేశించి)

శ్రీపతి = శ్రావకులకు ధర్మసిద్ధి కలుగు గాక.

భాగు = (మూచ తనలో) శిష్యా! రాక్షసుని మీదకు ఘన్నేవ
సిద్ధి. (ప్రకాశముగా) రాక్షసుని ప్రతిమాయగ మాటె ధ్యానిస్తి
నసుద్దేశించి మీవృత్తి తెలుపగదా?

పాపము శాంతించుగాక పాపము శాంతించుగాక,

శ్రీపతి: పాపము శాంతించుగాక (లోపల) నా మొదట
రాక్షసుడి దిగాని పిశాచాని దిగాని లేక
వినబడలే ఇప్పటికి పోలేదానైనా.

భాగు: స్వామీ! ఇంతకు వల్ల వత్స రక్షింప ప్రయత్నము
మీది. భదంతుని కు రాక్షసుని వలన ఏదైన
శ్రీపతి = శ్రావకా! రాక్షసుని వల్లనాకే ఏమి ఉపద్రవము కలుగ
తోడు. మా భాగ్యమునైన దేవుని కాపాడునైనా పను
లకు నేనే సిద్ధపడి యున్నాను.

భాగు = భదంతా! నాకు గురువుగారి లమాయి ఉంటాయి.
ఏనదో లుయున్నాను.
ములయు: (తనలో) నేను ను వినగాలు యున్నాను

శ్రీపతి: శ్రావకుడా! ఏనదో ఏదో ఎన్నింటు వల్ల వెళ్ళి
నవేమి?
[illegible] తాడు.

భాగు = [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

క్షపణ: రహస్యమేమియు కాదు. కాని అశ్రావ్యము.

భాగు: రహస్యము కాని యెడల చెప్పుము.

క్షపణ: శ్రావకా! రహస్యము కాదిది. అయినను నేను చెప్పలేను.

భాగు: నేనుగూడ ముద్ర నీకు ఇవ్వలను,

క్షపణ: (తనలో) ఇది బాగున్నది. నమ్మిన నిప్పును చెప్పు
టయే యుక్తము. (ప్రకాశముగా) ఏమనగా? శ్రా
వకుడ! వినుము. ఈ మందభాగ్యునకు మొదట పాటలీ
పుత్రములో నివసించుచున్నపుడు రాక్షసునితో స్నేహం చేసితి.
ఆ సమయమున రాక్షసునిచే రహస్యంగా విషకన్యాప్రయో
గము చేసి పర్వతేశ్వరుడు చంపబడెను,
చాణక్యునిచే కాక

మలయు: (కన్నీటితో) (తనలో) ఏమి! రాక్షసునిచే (చం
పబడెనా! తండ్రి) గారు? ~~చాణక్యునిచే చం~~

భాగు: భదంతా! తరువాత.

క్షపణ: పిదప నేను రాక్షసుని మిత్రుడనని చాణక్యుడు
నన్ను నగరమునుండి వెళ్లగొట్టించినాడు. ఇప్పుడు
కూడ అనేక రాజకార్యకుశలుడైన రాక్షసుని చేత నన్ను
~~లోకాద్వేషప్రారంభింపబడుచున్నది.~~ దేనిచేత
నేను జీవలోకము [illegible] ాదు యున్నా

పంచమాంకము.

కాశ్యపాశ్రమ ఆరంభభాగం వద్దలాడున్నది.

[illegible] దనని ప్రతినచే [illegible]

భాగురా: భద్రులా! ఈర్ష్యరాజ్యమునుప్పెదనని ప్రతినచే [illegible] కార్యమైయున్నవ్వు(

యాయుకపాలియున చాణక్యుకాలమునచ్చెనలయుకార్యమైయున్నవ్వు(యాయుకపాలియున చాణక్యుకాలము నచ్చె [illegible] మనివి యరుంటిమి.

బదే [illegible] రాక్షసుని [illegible] నానర్సు(బద తెరదనమే మరిని యరుంటిమి.

శ్రీపతి: (చెవులు మూసికొని) పాపము శాంతించు(గాక,

చారాక్షసుని విషకన్య ప్రయోగమున యుండదే లే.

భాగు: మిత్రుడా (చదువున్నది. కుమారుని కేవి విషయమును

వినిపింతురము.

మాలతి: (సమీపించి)

తే: వింటె మిత్రుమ! వచనంబు వీనులలర.
సంగత్రనిమయుంబునచు(గూర్చి
భాషితంబైనదాని నేర్పుడ(గాదన.
పితృవధవ్యసనంబది దివ్యగురావాయెం.

శ్రీపతి: (తనలో) ఈ మాలతి యేల కాలకము [illegible]
విన్నవు. ఏమ్మయ్యో! కృతార్థుడైతి యందువు.
(విడిపోవుదురు).

[illegible] నారాజుగారు నందున(ఇరాదిగ

మాలతి: (ప్రవేశించి నందువలె నారాజుగారు నంతకు [illegible]
నిల్పి) రాక్షసా. లతను లతను.

తే: ఆ త్తే. [illegible] (ఉనినమ్మి కార్యంబులెల్ల
[illegible] నిలువు [illegible] నాదు.
నీకునిచ్చునాడి సమస్త [illegible] [illegible] రాజ్యమిడ
[illegible] లెమ్మ్.

ముద్రారాక్షసము -

భాగు : (స్వగతము) రాక్షసుని పొగడు మాటలు విని మిత్రుడు)

నోటియు మాటలని యూర్ష్యలో ఆడినాడు.

(ప్రకాశముగా) కుమారా! దుష్ట ఖాళి కలుగువలదు.

కలాక్షేపము చేసిన పిదప గొంతెము విన్నవించగలవాడ

ను.

మలయు : (కూపోయి) మిత్రమా! ఏమి చెప్పదలచితివి?

భాగు : కుమారా! ~~[illegible]~~. ఈ లోకమున అర్థశాస్త్రవ్యవ

హారుల వం (బ్ర)యోజనానుసారముగా శత్రు మిత్రు

లాసేన వ్యవస్థ సామాన్యులకు ~~[illegible]~~ వలె నిష్ఠానుసార

ముగా నుండదు. ఎట్లన్న. నాకాలమున. సర్వార్థసిద్ధి

ని రాజుగా చేయదలచిన రాక్షసునికి చంద్రగుప్తుని

కంటె బలవంతుడగుటచే సుప్రసిద్ధనామధేయుడైన పర్వ

తేశ్వరుడే శత్రు ఐనాడు. పర్వతేశ్వరుడు గొప్ప శత్రువా

యెను. కావున, రాక్షసుని చేత పర్వతేశ్వరుడు చంపబడి

యుండవచ్చునని బోధించుటే దుర్నీతి యని తెలు

సుకున్నాడను. ~~[illegible]~~ నీవును దీనిని పాటించి

నావు.

మిత్రులను శత్రువులుగాను శత్రువులను

~~మిత్రులనుగాను~~

స్నేహితులుగాను నర్ధానుసిద్ధమైన

నీతి కావించి నరునకు నైత్యపు

సరిపాటి విరహితా

పంచమాంకము.

కావున నీవిషయమున రాక్షసుఁ డాక్షేపింపఁదగఁడు,
నందరాజ్యప్రాప్తి యగునంతవఱకుఁ బరిత్యజింపను దగఁడు.
పిదపఁ బరిగ్రహించుటకును బరిత్యజించుటకును దేవరవారే
ప్రమాణము.

మలయు = సఖుఁడా! చక్కగా నాలోచించితివి. ~~[illegible]~~
మంత్రి [illegible] ము బయలుదేరుదము.
పిదప మనకు విజయము సంసిద్ధమగును.

(ప్రవేశించి).

పురుషు = కుమారుఁడు జయించుఁగాక! ఆర్యా! ఇదియొకపు
రుషుఁడు పటంధావారమునుండి ముద్రలేకుండానే యొకలే
ఖతో వెడలిపోవుచూ మాచేఁ బట్టుబడ్డాఁడు. ఆతని
ఆర్యులు ~~[illegible]~~ ప్రత్యక్షముగ జూతురుగాక॥ ఈతని దగ్గ
ప్రధానాధికారి ~~[illegible]~~ యైన [illegible]
విన్నవించుకొనుచున్నాఁడు.

భాగు = భద్రా! ప్రవేశపెట్టుము.

పురు = అట్లే (అని వెడలిపోవును).
(పిదపఁ గట్టఁబడి సిద్ధార్థకుఁడు పురుషునిచే న
నుగమ్యమానుఁడగుచుఁ బ్రవేశించును).

సిద్ధా = (ఆత్మగత

ముద్రారాక్షసము.

తే: ప్రభుని గుణముల కానందపడుము హేమ
ములను బూడ నొసఁగెడి మొగవాఁడె ట్టి
యనిన మావంటి భృత్యులకంబెట్టైన
స్వామి భక్తికి గావింతు వందనములు.

పురు = ఆర్యా! వీఁడే యా పురుషుడు.

భాగు = (మాయ నభినయించి) భద్రా! ఉంగరమును
దాచక యచటనే యెవరికైనను మఱచితివా?

సిద్ధా = ఆర్యా! నేను నమాత్యరాక్షసుని సేవకుడనే కదా.

భాగు = భద్రా! ఇట్టి ముద్ర జేసి కొనక కటకమునుండి
యేల బయటకేఁ బోవుచున్నాఁడవు?

సిద్ధా = ఆర్యా! కార్యగౌరవం వలన తొందరపడ్డాను.

భాగు = రాజశాసనము నతిక్రమింపఁజేయునా కార్యగౌ
రవమెట్టిది.

మలయ = మిత్రమా! భాగురాయణా! ఆ యుత్తరమేమిటో
తెలిసికొనుము.

భాగురా = (సిద్ధార్థకుని హస్తమునుండి తీసికొని పత్రమును
జూచి) కుమారా! ఇది యుత్తరము. ముద్రారాక్ష
స నామాంకితము.

మలయ = ముద్ర చెడకుండ దీయుము చూపింపుము.

(భాగురాయ [illegible] (చూ)

పంచమాంకము.

మలయ = (వచ్చుచున్నాడు). శుభము గాక. ఈనాటితో

న నుండి యెవానాకారణము, నా ధైర్యమును దోచిన పురుషశ్రేష్ఠ

నకు విన్నవించుకొనుచున్నాడు. మానవత్వమును నిరసించి సత్య

వాదియైన నీవే సర్వోత్కృష్టమైన సత్యము ప్రదర్శింపబడినది.

ఇప్పుడు మొదలు సంధి గావించిన మహాత్ములను (బుద్ధ్యంతి
పాలిత్యముగ,

జ్ఞానమునైన సంధిఫలితము ఫలములతో వస్తుదాన ~~ముగ~~ సత్యసంధా(

డవైన నా ప్రజలు (గాలి గింజలు) కల్పించువగు నుమ్ము. వీరు

నెల్లను గ్రహింపబడిన వారై తమయొక్క యుపనయము చేసిన,

సత్యసంధుడవైన నీవే నుపకారమైన నన్నొకట యుంపగలరు. సత్యసంధుడవైన నీ

మహిమ కున్నను ~~[illegible]~~ నీపాదస్మరణంచెయ్యుచు

న్నారము. వీరిలో గొందరు తమవారు. శుద్ధనవ్వులగు

కోవెలల ~~[illegible]~~ నర్తించుచున్నారు నర్తులు. మరికొందరు సంస్థాన

ప్రాప్తిగోరినవారు. సత్యవంతుడవైన నీచే బంపబడిన యాలం

కారములు. నాకు నచ్చినవి. నేను మహోత్తమయుత్తరము వారలందరి

తరపున నా సందేశ

ములు పంపినాను. ఇదిగ్రహింపబడు గాక, నా సందేశ

మునే యాప్తతముడైన సిద్ధార్థుడు వలన వినవలయును.

మలయ = బాగు రాయబా! ఏమిటి యుత్తరము,

బాగు = ఇదిగో! సిద్ధార్థా! యీ యుత్తరమే వ్రాసినది?

సిద్ధా = ఆహా! నేనే యిగను.

[illegible] నెత్తి కాని పాలి బాహ్మ

[illegible] మీ కాలు చెలియదు!

బాగు = [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

ఈ దినమున లయమైనట్లున్నది! సందేహము నీవే వివరింప

గలవాడవు?

సిద్ధా = (భయముతో వణకుచు), ప్రభూ.

భాగు = ఏమా? వివరింపవలసినదేమి?

సిద్ధా = ఘాతుకుల చేతులలో బడ్డ నేనేమి చెప్పగలవాడను

నాకేమియు తెలియదు.

భాగు = (కోపముతో) ఇదే తెలిసికొందువు. భాసుర

కా, బయటకి తీసికొనిపోయి వినిపించిన దనుకొంద

ము.

పురు = ఈ మాటలు చెప్పినట్లైతే యెందుకని బయటకి

పోయెను. (మరల ప్రవేశించి) ఆర్యా! ముద్రా

లాంఛితమైన యీపెట్టె ఇతని చంకనుండి క్రిందబడ్డది

భాగు = (చూచి) కుమారా! ఇది యేమియు రాక్షస ముద్రాం

కితమే.

మలయ = వయస్యా! యీ యుత్తరము కట్టబడియుండెను. ముద్ర

చెడకుండ దీనిని చూపుము.

(భాగురాయణుడట్లు చేసి చూపించుచుండగా)

మలయ = (చూచి) ఓహో! యీ యుత్తరము నాకొరకు వ్రాయబడి

తోసి రాక్షసునకే వ్రాసినది! ఇట్లున్నది. శకటదాసు

తము చంద్రగుప్తు ...

పంచ నాంగాలు. ... మనస్సే యున్నది.

భాసురా = కుమారా! సంశయము నిత్య(ము) బహుమానే యున్నది.

భద్రా! మరలవేని ~~...~~ దన్నిగా.

ప్రజ: అట్లే (అని వెడలిపోయి సిద్ధార్థుని తో వారల (ప్రవేశం)

వీడు తన్ను బడి కుమారునకే విన్న చింతు కొంటూనం ఉన్నాడు

మలయ: అట్లే కానిమ్ము

ఆర్యుల కృప యున్న యెను

సిద్ధా = (పాదములకు నమస్కరించి) ... తెలుసుకొనవలెను. ఉన్న

గ్రహించాలి.

మలయ = భద్రా! పరాధీనుడవైన నీకు శక్యమా

మన్నిప్పగాంచె ప్రశ్నము.

సిద్ధా = కుమారుడవినాగారి. ఆ మాట్లాడుచున్న (ప్రాణికీ) ~~...~~ పంచబద్ధము,

సత్రలున్న బంధిగుప్తుని సమా...

మలయ: ఆసందేశమే తెలియవలసిన గోరుచున్నాను.

సిద్ధా = కుమారా! ఎక్కడైతే నాస్సోదరులైన దాగురు రాజులు వీరు

చెలియని చెపిలవారు వలూలాధిపతులైన చిత్రవర్మ. మల

యవగరాధిపుడు సింహనాదుడు కాశ్మీరదేశాధిపుడు. పు

షరాక్షుడు. సింధురాజు సింధుసేనుడు, పారసీకుడు మేఘ

నాదుడు వీరలు. వీరిలో మొదటి ముగ్గురు రాజులు

మలయకేతు లరాజ్యము గోరుచున్నారు. నాగ

గజబలము ... పైతనాదు ప్రేలయేట్లు

[illegible]

ముద్రారాక్షసము.

ఖ్యాపింపబడినచో శ్లేషవారికి గూడ మీదట చెప్పబడినదియు
రాక్షసున్ని సంతోషింపజేయునదియు! ఇది కార్య సందేశము.

మలయ :- (తనలో) ఎట్లు! మిత్రవర్గము గూడ నాకు
ద్రోహము చేయబూనిరా? కనుకనే వారికి రాక్షసుని
పై సంతప్రీతి. (ప్రకాశము). విజయా! రాక్షసుని జూ
డ గోరుచున్నవాడను.

ప్రతీ :- కుమారా! ఆజ్ఞాపించినట్లే (అని వెడలిపోవును)

(తదుపరి. తన యింటిలో ఆసనస్థుడై చింతాసహితుడై
పురుషునితోఁ గూడ రాక్షసుఁడు ప్రవేశించుచును)

రాక్ష :- (తనలో) మాసైన్యము చంద్రగుప్తుని సైన్యములతోఁ గూ
డి యున్నది. నామనస్సునకు నిశ్చలత లేదు. ఎందువల్లనన

సీ :- సాధ్యనిశ్చితమును బుధగణాన్వయము
ఘటితంబునైన సపక్షస్థితంబు.
దరవిపక్షమునుండి తాను వ్యావృత్తమైయున్నది.
యుదయ హేతువ్యక్తి వలన సాధ
సంబట్లు గాక యెన్నఁగ నెద్ది ప్రయమగా
సాధనంబు. అది యును. సమర్థనమ్ము యయ
పక్షంబులందు నెడ్డ వర్తిలు నట్టిదియును.

పక్ష ... ద్ధ

పరమాణంశాలు.

నై నయబుద్ధి యద్దాని నరయు తేత,
కాతరాంబుగ (నై కొని ఘనమయంబు(
బొందనేర్పునె నిగ్రహమొందుగాని.
వాదిపాలిక వసుమతీ వల్లభుండ.

ఆయువను, పుత్రగుప్తిని యొందు (దయను విరక్తి గలుగుటకు పో
యువ్వలనె ఆటి (గివారాయను, వలను వరిందె భేదోపాయ యుపాయగ్రహింప
నవారునారు సైన్యములలో నింఢి నడిగనుక. సరదే హింబాటు [illegible] నను
ద[illegible]ను. (ప్రకాశము). భైరు! ప్రియంవదరా! నుదా
కామాయమా యుక్తైన రణ్నులవల నావా క్షేమముగా (నీ ప్పురాణ
(స్వప్న దినదినమాయనకు (మసుమ పుర మునసిగ్గి తోటవగ
ఉన్నది. కనుక, సైన్యముల నావి భాగింబాటని పారుప)
యొగావియనర్పి వలయు [illegible]. ను. వట్లున.

సా: మైతె [illegible] నే (ప్రియుండ మశ భ్యూరీ మానాభూ (దున్నాగ [illegible]
(గాలన్ బొయిద, శుద్ధ్యలి యువను యున్ గాంధారులున్ రాతన.
భేలంబై శత కొమా రాబేవ × రా రావెన రున్ [illegible] (బ్రయార్తింప [illegible]
కౌలా యుంయునా దకు ఉ [illegible] సైన వ్యధ రక్తా [illegible] రావతు.
(ఏనివెడ పాలియును).

త్రేయం = రోత్తై
(ప్రవే ౬ : ౨)

ప్ర తీక = ఆమాయున దిల ఖయుంబుగార. బుంఅయిను రకో!
వసరాలదనినా) యొరగ యు యుతున్నా దా.

మహారాజ్ఞి సరళ.

రాజ్ఞి : భర్తా! మహామాత్య ఘండురాయ. ఎంతవరకు రాలేదే

(ప్రవేశించి)

పురు = మహారాజా పిలిచినారా.

రాజ్ఞి = శకట దాసునితో చెప్పుము! ఈ మేము కుమారుని వివాహ

శుభలేఖలను అలంకరింపబడి యున్నవి. ఆ యా రాజ్యముల

రాజులకు పంపి కుమార దర్శనమునకు ఆహ్వానింపుడు. కావున, నీ వాల

స్యము చేయక వెంటనే యుండి వాని నేను

పత్రికలను పంపబడినది యుండదా

పురు = చిత్తం. (అని వెడలిపోయి మరల ప్రవేశించి)

మంత్రి శకటారాయుడు వచ్చినారు.

రాజ్ఞి = (ఆందోళనతో నాకేమి తెలియుట లేదు) భర్తా!

రాజకుమారుని తెలిపి పిలుచుకొని రమ్ము.

(ప్రవేశి) = మహారాజా నమస్కారము.

రాజ్ఞి = (లేచి) అధికార పదవులను నిర్వహించిన

పురుషులకు మీకు తెలియని విషయములు ఉండవు. ఎందుచేతనంటే

యుద్ధ సమయములో శత్రువులు చేయు మంత్రాలోచనలు తె

లుసుకొని కుట్రలను భంగపరిచి పంపవలెను. సేనల

బలము మూలమున ఎంత రాజ్యము రక్షించ వలెనో నుండి దుష్టులు దూరముగాను

నుండి సైన్యముల నుండి వారి శత్రువులను తెలుసుకొని మెలగవలెను

ముందు దేశముల రాజులను మంత్రుల కలిసి

(పరిక్రమించి) మంత్రివరులు ఆలోచించుచున్నారు.

ప్రతీ = మహారాజా! ... దే ...

ప్రథమాంకము.

శాక్య = (చూచి) ఇదే కుమారుడై యున్నాడు. ఓ యువకుడా.

చూ: కదలక కూర్చొని విషయగంధ విశేషము తోడ చింతా

ప్రదము గుట్టె మూసికొని పాదతలాగ్రము నేలను నిల్పగా.

పదము వారిజ్ఞానదళ శంఖున వంగిన యట్టు ఉన్నయా.

వదనసుధా పరిధి నిలిచె వాకిలి తలంపున క్షేత్ర వివిధ్య.

(సమీపించి) కుమారుడు నయనమొందుగాక.

(సమీపించి) కుమారుడు ఇదే యాసనము కూర్చుం

మలయ=అన్నా! నమస్కరించుచున్నాడు. నిదే యాసనము కూర్చుం

డుడు.

(శాక్య కూర్చొనన్నము.)

మలయ=పూజ్యుడా! ఈ శ్రీలచర దర్శనమున మేము కృతార్థు

లమైతిమి.

శాక్య= కుమారా! ప్రయాగమున (జరి) ఆ విధానము లోనన్ను

చున్న నేనిట్టి కుమారునితో సంభాషణ మాయానందాలసి వచ్చెను

మలయ= అన్నా! యుద్ధయాత్రలో ఎవరి విధానమైనా మాకెల

తెలిస్తే తెలుసుకొనగోరుచున్నాడను.

తెలుసుకొని వినగోరుచున్నాడను నిన్ను ఏనాడు

శాక్య= కుమారా! ఈ నవనాగరాజులందరు నిన్ను దర్శించ

బడిరి. (మైత్రేయుండలనే (జరిగెను.) ఈ నీ పూర్వోక్తమున

చరింపుము.

... నానవమున (జరిగె) సుప్ర

మలయ ...

ముద్రారాక్షసము.

నారాధింప నుద్యుక్తుడైన వారలేనా? ముద్రను పరీక్షించి యుండగా

(ప్రకాశము). ఆర్యా! ఎవడైన కుసుమపురమునకు వెళ్ళి

వాడుగాని యటనుండి వచ్చినవాడుగాని యుండెనా?

రాక్ష: ఇప్పుడిక గతాగతములవలన బ్రయోజనమేమియు

లేదు. కొలదిదినములలో మనమే యటకు వెళ్ళగలము.

మలయ: (తనలో) తెలియబడుచున్నది. (ప్రకాశము) ఏలైన

కార్యమునిచే సత్యుడైన యాతడేల పంపబడెనా?

రాక్ష: (చూచి). ఓరీ! సిద్ధార్థకా: భద్రా! ఏమిది?

సిద్ధా: (కన్నీటితో లజ్జనటించుచు) ఓయార్యుడ ప్రసన్ను

డవుగాక. తన్నబడుచు నేను రహస్యము దాచలేకపో

యితిని.

రాక్ష: భద్రా! రహస్యమెట్టిది? నాకేదియు తెలియకున్నది.

సిద్ధా: (విన్నవించుకొనుచున్నానుగదా యనుచు లజ్జావనతుడై [illegible]

సగము చెప్పి భయముతో [illegible] ముఖము వంచుకొనును)

మలయ: భాగురాయణా! యజమానుని యెదుట భయపడి

సిద్ధార్థకుండు యితండు చెప్పజాలడు. ఆర్యునకు

స్వయముగానే చెప్పుము.

భాగురా: కుమారా! [illegible] కించబడి [illegible] ఓ మహాత్మా! నేను మం

త్రిగారిచేత [illegible] [illegible] చెప్పుచున్నాను

పంచమాంకము.

కొని చంద్రకున్ని సమీపమునకు (వచ్చితి) నని చెప్పు
చున్నాడు.

రాజ్ఞి = భద్రా! సిద్ధార్థునా! సత్యమేనా? ఇది?

సిద్ధా: (లక్ష్మణుని చూపించుచు) మిత్రుల కొట్టబడగా నన్నీతని
ఇట్లా చెప్పెను.

రాజ్ఞి = బిడ్డ ఇది! కొట్టబడు చున్న పాముదేనని చెప్పుదు

మలయ: మిత్రమా! నా గురుదేవుడా! ఆయుత్రి సమయమున నా
ఉంచెను.

ప్రభు. నా ఆశము నీ భక్తుల కు వచ్చి

భాగు = మాంత్రికా! ఇది తెలు.

రాజ్ఞి = (కుమారుని) కుమారా! ఇది కాలము వృద్ధియోగ
ము.

మలయ = తెలుపబట్టి దినాలుండు వాల్మీకి చెప్పిన కొంత
కారాగారమున బంధింపబడి నాడుగదా! ఇది కల్లా ప్రయో
గ తెల్పుదును?

రాజ్ఞి = (ఆశ్చర్యముగా చూచు) కుమారుని చే నిదినాకాలపు
దినది. నే మను నాకా నాక సంతోషము సమయమున దీని
సంగీతని.

సిద్ధార్థ కుని నా సంగీతని. విశేష ప్రసాద

భాగు = కుమారుని చే (దివ్య) శరీరముండి తోడి విశేష ప్రసాద
ముగా [illegible] ఆయుష్మంతుడగు నరసాలు
[illegible] చెందును!

మహారాజ్ఞి సభ.

మలయ = వాని కరుణ వలననే వలయు నది యాత్ర[illegible]ని
చే వ్రాయబడినది.

రాజ్ఞి = ఎవని వానికము? ఎవనికి? యీ యుత్తరమేమి నా
యది గాదు.

మలయ = అయిన నీ ముద్ర యెవరిది?

రాజ్ఞి = కపట ముద్రలు కల్పించుటకు గూడ వంచకులు సమ
ర్థులు.

భాగు = కుమారా! ఆమాయ్యున విజ్ఞపము బాగుగనే లేఖన్నిది
భద్రా! సిద్ధార్థకా! యీ లేఖ యెవనిచే వ్రాయబ
నది.

(సిద్ధార్థకుడు రాక్షసుని ముఖావలోకనము జేయుచు తలవంచు
కొని యూరకుండును)

భాగు = భద్రా! మరల నిన్ను లత్తలచే కొనినె చెప్ప
వలె-

సిద్ధా = అయ్యా! శకటదాసునిచే వ్రాయబడ్డది.

రాక్ష = కుమారా! శకటదాసునిచే వ్రాయబడినట్లైన నాచే
వ్రాయబడినట్లే.

మలయ = విజయా! శకటదాసుని జూడఁగోరుచున్నా
---- డను.

ప్రతీ = కుమారా ఆజ్ఞ [illegible]

భాను = (లేచిపోతూ) పంపమంటారా.
నిన్ను తొలుత మరణించనాని సాధ్యమా కాదా త్రి

లసూక్ష్మ మాటలు చెప్పారు (ప్రకాశంగా) కుమారా! కరిటి

దాసెప్పుడును నమ్మినవాడు నాకే కలిగియుండినది

ఏమి చెప్పకొనవలదు. కావున, నటనిచే కలిగియుండిన మాటలు

కదాని చెప్పింపుడు. శ్రీరాముల వారి లీక నిర్వహించుటకు

గలదు.

మలయ = విజయా! ఓడిపోనన్నారా.

ప్రతీ = కుమారా! మరి కుమారా.

మలయ: ఇంకిట చెప్పకొనిరా!

ప్రతీ: కుమారుడా నన్ను నమ్మినట్లే!" (చేతివేడలపోయి

మరల (ప్రవేశించి) కుమారా! ఇదే సమయం దాసుని స్త్రీ

కాస్త అజేయ వస్త్రములు తీసుకొని మరియు.

మలయ = (ఇంకిటి కనిపించిన వస్త్రములు) ఇదుగో!

ఆభరణములు లేకయున్నవి.

శ్రీరాముల వారి చేతియున్నవి. కరిటి

రాక్షస = (లేచిపోతూ) శ్రీరాముల వారి చేతియున్నవి ~~[illegible]~~

దాసుని వెంటనున్న వస్త్రముల ~~[illegible]~~ కరిటి దాసుని

మాటలు వినక ఇంతలో శత్రువా కలుగుతాడా. ...ని

చేతగలిగినదా?

ఆ [illegible].. సర్వము శత్రువు కలిసి సంతోషించెల్లాల

దలుచుకొని యుండా కోరుతుండ మరి ~~[illegible]~~ . నాలో

[illegible] ముఖ్యసాధనా.

[illegible] ఉండి తె.

ముద్రారాక్షసము.

సంధిపాఠములేదు.

ము. చందనదాసుని రాక్షసముద్రయది సిద్ధార్థకుండు. తన [illegible]
సరిదాటి కన్న గయ వాలంత యాతనిదే దుస్తుం తాను [illegible]
ఖరులంగూడిని జాసురక్ష కొనుమందాసకొని [illegible] భద్రభటుం ... ద్రోహంబుగావించెనో
ధుర భక్తిని విడనాడి మలయుని శరణు [illegible]

మలయు: (చూచి) ఆర్యా! "మీరు పంపిన యలంకారత్రయ
మును నాకందినది" యని వ్రాసి తిరిగదా లేఖ మీకు టెలిసినది
లేఖ యేది? (నగలను చూపుచు) పూర్వపు
[illegible] ధరింపబడినదీ యీ వ్యవహారము. (ప్రకాశ
ముగా) [illegible]
యీ యలంకారము లతను [illegible] వచ్చినది.

రాక్ష: వర్తకుల దగ్గర కొనుట వలన వచ్చినది.

మలయు: ఎట్టయా! నీవీ వ్యాపారమును గుర్తించలేవా?

ప్రతీ: (మాకు కన్నీటితో) గుర్తించక పోవుట [illegible] ఇది
సుగృహీత నామధేయుడైన పర్వతేశ్వరునిచే ధార్యము
ధరింపబడ్డది.

మలయు: (కన్నీటితో) హా తండ్రీ!

[illegible] [illegible] నీకుం గల [illegible] యన్నియు భూషణములై
[illegible] [illegible] నీ [illegible] యున స్వామితో [illegible]
[illegible] [illegible] వంతము [illegible] యున్నది
[illegible] [illegible] వెళ్ళుదురు [illegible]
[illegible]

రాక్ష: (తనలో) ఏమి! పర్వతేశ్వరునిచే ధార్యము

పంచమాంకము.

ధరియింపబడిన వాని చెప్పుచున్నారు. (మలయకేతుని భూషణములు చూచి)

(ప్రకాశము) ఇవియును భూదానపు యుక్తమైన వస్త్రములు

నాకుచే నాకరమ్మీయబడినవి.

మలయ: ఆర్యా! తండ్రిగారిచే ధరించబడినవి. యన్నవియు భూషణములు

పైగా ఖండిపుచ్చవాస గతవాయువైనవి వర్తకుల చే విక్రయింపబడినవని యుపయోగింపబడినవనుట సత్యమే గదా. వాని యుదిస రిపోవున

ఎట్లున.

శ్లో.. అధిక లాభంబు. నాణెములు నమ్ము లమ్మిరి [illegible] నేడు

విక్రయింతెను మాల్యభూషా విశాలమున

బాలచారిత [illegible] నగలకు బదులు తగిన

శ్రేయముగా నమ్మి సమకూర్చు (గడంగిరి తెవ్వ)

రాక్ష: (తనలో). ఏమి! శత్రుప్రయోగము కలదుర

వగా కాత్తెర యెయున్నది. ఎట్లున?

ఓ: నాయుది గాదు లేమి యొక నావాయస్యము గా దిది ముద్రనాదియే

బాయకొన్న తమ్ముడే విక్రయించబాలుడే నాకవేటుండ ఉన్న శ

ద్ధేయముగాదు. మౌర్యశ్రీ తులదీపము నే మైనను భూషణమ్ము

పేయుధిరాడే? చెప్పుచాను టే తను మత్ర రమిప్పుడ్నే

నా కవిషయము

మలయ: ఆర్యుల నేరకని నడుగు చున్నాను.

ఆర్యుడైన వారిని నడుగుడు. చెప్పు

రాక్ష: కుమారా! ఆర్యుడైన

ఈ నాల్గు తెం యియున్నాము.

ముద్రారాక్షసము.

మల =

సీ. స్వామికుమారుండు చంద్రగుప్తుఁ డనెడు

క్షత్రిద్రోహంబునఁ బరిహరించు,

మిత్రపుత్రుఁడనేను, మేకొని తనయున్న.

ధనమునే కొసఁగువ దాన్యుఁ డౌతఁ

ననుసరించి చరించు నట్టి నాకిచ్చుటే

నీకె దాతవ్య గదా నిశ్చయముగ.

గౌరవదాస్యంబు ఘన మంత్రిపదవుఁ

ప్రాప్తించునే నీకుఁ బుఖము తలపమరు,

స్వార్థమున నేమి యధికంబు సంక్రమించు.

ననెడి యడియాస నిక్షిప్తి స్వార్థవృత్తిఁ

~~మనముఁ బ్రేరించెనే~~

గాఁగ నొనరించెనే గదా నే నకుననుటే.

మహోత్తమ గుణధుర్య! రాక్షసామాత్యవర్య!

రాక్ష = కుమారా! అనుమానవాదివై నన్నేల వేదేసవా

ధానము చెప్పఁబడినది. కానిమ్ము నీ నిశ్చయమే మను

((స్వామికుమారుఁడు చంద్రగుప్తుఁడనాఁడు కనియు

హృదయస్పృశములు వాక్యములుగా పలికెను))

మలయ : ఉత్తరములను స్వాధీనపఱచి చూపెను.

యిదె దీనిఁ జూడు [illegible] చెప్పుదాతవా.

పంచాయాలు యేమున్నవి?

రాజ్ఞి: (కన్నీటితో) విధి విలసితమది యేమున్నదే
మా: పరిభవధామమై నన్నేపాలనే సేవయొనర్చు యుండిదే
చరింప గంటుమా.
నరవరకోటి యెద్దు ప్రియనందనులట్టి
ధరణీపులన్ ఖనిప్రియులం దప్పక చంపినదుష్టుడ్డౌకప్
పురుషుల యత్రమున నౌయుపంయానెడి దుర్విధి చేష్టలౌబుగా

మలయ: (గోరుముగా) ఏమి యీ వృత్తాంతమేనిగొప్పపెట్టుబడి
యున్నది. విధి విలాసమా యిది! లో ఖ విలసితము
కాదా? ~~[illegible]~~! దుష్టుడా!

ఛ: ఘోర విపత్తి యుక్తమగు కోపులంబంపి కృతఘ్నునిన్నిసా
ధారణా కలినమ్మిన యుదారుని నాశనమ్మున్ వధింబినా.
పూరక యుష్టుడల్లె మతియున్న తమంతిపదాముగోరియా
ఆకరున మతుల్లో తూంస తెలుగాలిక్ బగవానికి నవ్వించాపితే.
గండమాలపైంబుండు.

రాజ్ఞి: (ఆతనితో) ఇది మరియొకటి యిది మోటటి
(వెళ్ళుమాసికాని ప్రణామయా)
~~[illegible]~~ (చెప్పులు మాసి కాని ప్రసాదమును, పరవ
పాపము శమింపగాక పాపము నిలింపగానే, పరవ
శివ్య రుని పాదసేను విషక్కేయ్యను బుయోగింపనేదు.
నీ యొన మనసి యెంవని చెంతనే గానం బాపుబడిరి.

మలయ: ఏయొనమశి యొవనిచెంతనే గానంబాపబడిరి.

రాజ్ఞి: [illegible]

మలయ రాక్షసులు.

మలయు = (క్రోధముతో.) దైవమునకు ఇక దయలేదా?

క్షపణకుడు జీవసిద్ధిని నమ్మలేదా.

రాక్ష = (ఆలోచనతో) ఏమి! జీవసిద్ధియును (చాణక్యుని గూఢచారియా. కౌటిల్యుని కుట్రవలననే నా ప్రాణమిత్రుడు గూఢ(కొ)వెంటబడినది.

మలయు = (క్రోధముతో) ఇదిగో రాక్షసా! నీ శపథము వాసిలేదు. (చదువును) గుప్త చరులు. రాక్షసునితో సంధి చేసికొన్న రాజులు ఎవరు. కౌలూత నారాధిపుడు చిత్రవర్మ. మలయాధిపుడు సింహనాదుడు. కాశ్మీరపతి పుష్కరాక్షుడు. సింధురాజు సుషేణుడు. పారసీకప్రభుడు మేఘనాదుడు. వీరిలో మొదటి ముగ్గురు, నా భూమిని కోరుచున్నారు. వారి నిక్షేప రత్నము మీ ధనాగారమునకు పంపుము. నా బుద్ధి నిశ్చయము. నా గజబలముతో వారిని చంపుము." (చదివి) కాకితో పంపుము. ఇది.

పురు = చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

మలయు = (క్రోధావేశముతో) రాక్షసా! రాక్షసా! నేను విశ్వాసఘాతియైన రాక్షసుడను గాను. మలయకేతువును గాదా [illegible] విరోధ

పంచమాంకము.

ఖాండవ గుప్త నాత్రియుం ప్రవేశము. మూడు.

తే. నీవు తమాషాఁ జూడ వెన్నంట రాగ
వెడలి వచ్చిన మా ప్రాణ విభుని గూర్చి
ముచ్చటించుచు (సద్భక్తి దైవ కృప) కొఱకై తాను
~~నలుపు తగ్గము~~ యమపాలిత.
కఠినం (శ్రీ) వర్గంబున ఉరుము దుర్గ
ఇప్పుడు కుసుమ

భూపు = కుమారా! కాలయాపన మాయె లేదు. ఇప్పుడు కుసుమ పింపుము.
పురనివేద్యమున కునేలు వారలు నాక్షేపింపుము.
వరలు రంగానికి రాజ్యసముద్ర చాలు మే.
సీ. రమణీయ భద్ర పరాగవాసితము
ఖాద్యమూలంబు బలు ఖలులు విడలు.
గాఢ దేశ శక్తి స్త్రీల ఘన వరాలు
భాగంబులకునైన లయ వంశమున మహాత్మ
శ్రీ మురవాంఛలు లమాయ లక్ష్మి మాన్య
వుంజాలంబుల కప్పుఁ గుంభు వేషం బైన.
కుంజాలంబుల కప్పుఁ గుండు వేషంబైన
బకుళ సౌరభంబునై బరగునట్టి.

సైన్య సంఘాత సంరంభ ~~[illegible]~~ సంప్రదీప్త
ధూళి రాసులు. మరగు గబ్బుం గ గండ
దానధారలఁ దెని విభక్తంబులకు నా.
దైత్య కోటులకులకైఁ బడునా గాక.
(పంచమాంకము సమాప్తము వెడలిరి)
[illegible]

హిడింబ రాక్షస వధ.

రాక్ష:- (దుఃఖావేశముతో). చేసే యేం ఉత్తమము లాభము.

శ్రీ నుత్తైన బాలున రక్తదాలు చూపుచువచ్చిరి: శశి రాక్ష

సుని చెయ్యి వలుల న్ని యేయుసు పాత్ర దివ్య నాసనవలున కేయ

గు మన్న విరాని రిపు వినా శనముగానవుగాదు. మంద

భాగ్యుడనైననే నిప్పుడేమి చే ~~[illegible]~~ యుదును?

సత్పైరక్షింపగా

చం. ఉడుపుల కొగినేదపని సత్పుదనన్న ముప్పుడై ఉనుండుగ సాధ్వి

యెందుదకు పాంలి రా ~~[illegible]~~ చెంలిక కాన్

తోసి దరించినే నేపొ

నడము స్త్రీలకర్గమిది నష్టు దందవదాసు

బలులకా నొప్పుదాత్రి యెను బాంధి

ప్రవమిక్.

(అందరు వెడలిపోవుదురు)

ఇది పంచమాంకము.

~~[illegible]~~.

ముద్రారాక్షసము.

షష్ఠాంకము. ①

(పిదప నలంకృత ముద్రై వేషములతో సిద్ధా
ర్థకుండు ప్రవేశించును).

సిద్ధా. — పరాభవనీలున కుసంపాప్యత్వకే శశికిదానవారికేన్.
జం. జయము ~~[illegible]~~ మందుని శకల్నవరవతార్య బుత్రకున్.
ఖియముని నావళ్ళనయున సంధునకల్నవరవతార్య ~~[illegible]~~ జీవ
ఖియ ~~[illegible]~~ మగువిష్ణుసుపున్ని విశంవల్లసత్వర తామ్ర నీచాలికేన్
భయద విరోధి పక్షపరిపాటన దక్షుల
బకాలాలానికే (పి) యమతసఖుని సిద్ధార్థ సమిద్ధార్థకుని
చూస్తున్నాను, వీడుగా (పి) యుంచు ఘనమిద్ధార్థ
కుడితే వస్తున్నాడు దేనుకూడ నిని సమీపిస్తాను.
(ప్రవేశించి సమిద్ధార్థకుడు)

సమిద్ధా: —
తే. ~~స్నేహవేళలవా వద్దాము~~ [illegible] మెలంగి.
ఆపవేళలబొందున్న [illegible] ఘనమైనలంగి.
స్నేహితులు [illegible] లగ్గేరలపొంది.
మనసులందుండు (తు) యుమిత్ర ఘన మునేని.
[illegible] వంబులు [illegible].
[illegible]

ముద్రారాక్షసము.

మలయకేతువద్ద కటకమునుండి ప్రియంవదసహితుడు సిద్ధార్థ కుడు వస్తున్నాడని విన్నాను. (తెరవైపు చూచుచున్నాను.)

(తెరవడిచి చూచి) వీడుగో సిద్ధార్థకుడు.

సిద్ధా: (సమీపించి) ఏమి! సమిద్ధార్థకుడా! ప్రియ మిత్రునకు క్షేమమేగా!

(అని యొకరి నొకరు కౌగిలించుకొందురు)

సమిద్ధా: ఏమి క్షేమం. చిరకాలానికి తిరిగి వచ్చిన నా స్నేహితుడవు నాయింటికే రాకపోతివి.

సిద్ధా: నను క్షమింపుమా తొందరపాటువాడను. చూడబడినాను తన యొక్క ఆగ్రహమును నాకు తెలిపి పిదప నా ఎవరంటే. "సిద్ధార్థకా! ప్రియ యాపై అ కృతజ్ఞతం చంద్రగుప్తునకు నివేదించుము" అని ఆయవారు నాటికి విన్నవించు పొరపాటు తప్పు పొందాన్ని పొం ప్రియవస్తువు ఇవ్వడానికి నీ యింటికే వస్తున్నాను

సమిద్ధా: మిత్రమా! ప్రియదర్శనుడైన నీయా చంద్ర నివేదించిన ప్రియమేమి నీయావార్త ఏమో నేను వినదలంచితిని చెప్పుము.

సిద్ధా: మిత్రమా నీకు చెప్పరానిది కాదుగదా.

ఉపోద్ఘాతము.

ఎనుగు. చాణక్యనీతి మోహితుడైన మలయకేతు
ని హంతకుండు రాక్షసుని వెడలగొట్టె ప్రధానమంత్రులైన చిత్ర
వర్మాది రాజుల నయిదుగురిని చంపించాడు, పిదప న
మరాఠాల దాడి జనలోక పని చేసే వాడని మలయ
కేతువును విడిచి భయము వల్ల నలువైన్యేశులైన సబల వెంట
గాని సామంత రాజులందరూ అతి కష్టా వృద్ధులైరి తమ
తమ స్థానాలకు బయలుదేరి పోయారు. చిట్టచివర భద్ర
భట పురుషదత్త డింగరాత బలగుప్త రాజసేన భాగు
రాయణ రోహితాక్ష విజయవర్మ ప్రముఖులు మలయ
కేతువుని బంధించి పట్టుకొనిరి.

సమిద్ధా: వయస్యా! భద్రభటాదులు. చంద్రగుప్త
దేవునియందు విరక్తులై మలయకేతు నాశ్రయించి
నబడియున్నది గదా.
చారటి లోకములోని సుకొందునారు.
మరియొందు తెలుసా: మకరవిభూతైన నాటకములో గదా
ముచ్చని కృతకారాసంధుల యందు విషయ్యేషాయవేన్నట్లు
విరుద్ధముగా నున్నది.

సి.ద్ధా: మిత్రమా! నాకు తెలియునిదైనగాలి వంటి నాకా
కన్నీటితి నీ ... రము.

ముద్రారాక్షసము

సమిద్ధా: తరువాత, తరువాత.

సిద్ధా: ఇది మొదలు. నంద వంశము నశించిన వెనుకనే
పాటలీపుత్ర నగరము నుండి విడచి
సకల రాజలోకముల సహాయమైన చంద్రగుప్తుని సైన్యము
వశపరచుకొన్నది.

సమిద్ధా: మిత్రమా! ఏకదేశ ఏది.

సిద్ధార్థ: విన్నట్లు. విను:

చం: ఎలమిని దానవ దర్పముల నణంచిన [illegible] వరించి
ప్రతతి మెఱసిన యటి ద్విరద సంఘములన్
పాతుల ద్వయంబునన్. నడకు నంగములన్ ...
గణముల వెల్లార్పు మున్నవి యునం తముగ [illegible] ముల్.

సమిద్ధా: మిత్రమా! దాన్నట్లుంచనీ. లోకసర్వలోకుల
మెచ్చుకొను. తన అధికారాన్ని వదిలిన యోగ్యుడా
చాణక్యుడు మరల మంత్రి పదాన్ని అధిరోహించాడా?

సిద్ధా: ఎంత పిచ్చివాడవయ్యా నీవు. ఎందువల్లనంటే
రాక్షసుని కన్న తమ ఉపాయముల యోగ్యత
చాణక్య మంత్రి తెలుసు. సుగ్రీవుడు ఆయన్ని వ.

షష్ఠాంకము.

సుమిత్ర = చెలియా! ఉమాళ్వరాజ్ఞ సుఖపడుచున్నదే కదా

నున్నది,

సిద్ధి : మలయకేతుని పరంధామునుప్పుడు ఇది యువరాజులం ఆరుడనే గూడ నాగాఖజిరామునుండి వీడుల యుద్ధారంభమునకు రాగా ఈ సైన్యముతో పురానికి వచ్చినప్పుడని నారి వెంట రాగా ~~[illegible]~~ ఈ పాట తోపురానికి నివేదింపబడ్డది.

అశ్వినీ బాహాకునకు నివేదింపబడ్డది.

సుమిత్ర : మిత్రుడా. శ్రీమాళ్వరాజ్ఞ సుఖ నందరాజప్ప ఎలా ఉన్నది ఎట్లు వెలెననివాటు పట్టుపట్టి వెడలి పోవలెనని తలచిన ఈ పాటలో పురానికి వచ్చినట్లుగా ఉన్నాడు, నందనరాకుండానే సిద్ధి

సిద్ధి : పలుమార్లు! నందనదాసునందరికీ కానుకలిచ్చెదను ఈ వేస్తున్నాను.

సుమిత్ర : అయితే నందనదాసు నను బంధించిరా? మిగులు దుఃఖము కలుగుచున్నాను.

సిద్ధి : ఆ భాగ్యశాలినీ రాణినీకి విన్నవించవలెనని కాదా? ~~[illegible]~~ బంధ ~~[illegible]~~ బద్ధుడు. బాధాతునని ~~[illegible]~~ ఆ మాలతీనివద్ద ఆనతి చెప్ప మనవి చేయవలెను ఆ మాటను పంపవలసిన దివాన్జీ యనుమతి.

సౌధనాని కి కానిపోయి చెంపవలసి యున్నది.

సుమిత్ర : (క్రోధముతో) ఏమీ! అశ్వబాధ్యానికి మనసు మాటలు వింటే తెలియదా, మనవారూ ఖడ్గము పట్టి కత్తి మిత్ర రాణికి చెప్పి ఇట్టి ఆనతియా ఇచ్చెను

[illegible] యుందుని ఈయన బాలుడు

[illegible]

మహారాష్ట్ర నయ్య.

సిద్ధి:- తల్లీ! మా. ఖిలాలు నమున ప్రాయుల శోకించారా నాతో

ఆజ్ఞా పాలనకు నా నలువిత్వులు లేదెంటాయా. కనుక రా.

పంజరాలనే పుత్రాలు లబ్ధి పరిచిన దాసులు పాలకుల వారి

మీకే విడిపోయిన కోరికలు.

(చెయి దబ్బలు వేసి పాదాలు పట్టుదురు)

ప్రతీకారము.

(పెదర రజ్జు త్రాసు (దైవ పుణ్యాలు) ప్రతిశాపము)

తే: ~~ఇలను~~ శీఘ్ర శుద్ధకాసం యోగ ద్రుక్షిత రంబు
పట్టులకు పాదాల దగ్ధనాస్త్ర పాశ మయనయ.
వైరికుల బంధన ధ్వనిసారముగు వా
లపైరు బాధోధ నేత రజ్జు వు ఖయించా.

(పరిక్రమించి బాబు) ఆజ్ఞాపాలన నాదే మాటలు
నమ్మి చెప్పబడినది. బాలవాక్య వాక్యమే నగరాజ్య రాజ్యం
సునీత ను బాధ నలపడి యైన ప్రశ్నించెడి. (బా
తమ వేడి యుద్ధాత్మ రాజ్య సుఖ లల్లై మముగయాతో
తోని యిటే వస్త్ర బాలుడు. ఈ యుద్ధాన పాదము
బాటున మండి మొక్కవ కార్యం బాద ~~[illegible]~~ యూన్నా నా.

(పిదప (శైవ ~~[illegible]~~ బడి నయుత్యో పాద్య్రయుల్
రాజ్యము సుడు ప్రతి[illegible] పారు)

(వర్ణిటి భో)
ఉపద్రంగరాయ.
రాగ: కేదారగౌళ తాళం: ఆదితాళము రాయ్

పం: అనదగు నాశ్రీయుం బుచెక (దా)సిలి ముద్రాంకిత దింకులాడి
~~అంతా~~ బ్బన వరలక్ష్మీ యున్న నకు లపడి యెన్నెనులత్లై

సీ. శ్రీ శ్రీయు కొని చె నలిఖ యుంబందిన
యుసేలి పాలికకు వరాంతరంబు
~~శైలికను వరలక్ష్మీ~~,
బూంది నువరలక్ష్మీ భూమి ఖు యుట్లైగ
వరుద్ధి ప్రసాదము.
తాను ~~ఉంబుగ~~ బయు
నమరాగ మును తెల్లి నాప్త బునాంబులు.
ప్రా రమ్య ఫల ము ను బడయుతోర.
వీడనాడ
కొర్న దిల్లా సతి (గ) మయున
పం: అనదగు నా శ్రీయుంబు చెడు(దా.స ముద్రాంకిత లింబు
ల్లూలి పై యుంధ్యై
లువ్వ నరలక్ష్మీ యునున నాకు లపడి యెన్నె
కార్య ఫలంబది తోరవాళ్ళ
జనవి ఋషు వీడి రావ్పులను ~~సారస లింగ్య~~ దీనులై
~~అమ~~ ఉదేశాకార్త్తైరి వస్త్రములు యుంగి నేడి సాములల్లో
మాటలెయు.
ఓ: ఉన్నిత వంత ఖాతు బను వన్ఉత్తరు నందువని ఖర్ చోడిపై మేడెల
... మల గొంటుంద నంబున సూదిమెలిరాద
దొన్నది ...

ముద్రారాక్షసము

ఈ సిద్ధినే [illegible] స్థైర్యమును దాల్చె మహీమయి నర్థ [illegible]
వైరిచే

లవన్నె యహా దైవ మెంత లంపటంగ నా గెను నా ప్రయత్నములు
[illegible]

వేసినను.

ఉ:- ఆ విధి మృత్యు వొందఁదగనట్టి విభుండలనంద [illegible]
ప్రవృత్తి చక్రవర్తి స్వర్గ

దైవపురంబుఁ జొర నంబు నా నర్పి [illegible]
[illegible]

భావముఁ జేయు నాలకులము [illegible] దదాల్చి [illegible]

దైవముఁ డుగా నందవధ [illegible]
తద్దైవమె [illegible]

[illegible] వేనము. ఎట్లన.

రేవ యూవ్వె [illegible]

ఉ: మూల మూలనశించినను. మూని యెంతండ [illegible] సామ్రాజ్యలక్ష్మి
[illegible] బలకలన బ్రహ్మాంబునిపృథివిఁ [illegible] దైత్యమేన [illegible]
[illegible] యుండగా నరిగరాంబును గూడు నేఁడు [illegible]
జాలనౌ [illegible] నంతె విధి సాధ్య [illegible] బుద్ధి [illegible]

ఇప్పుడె ననేరాక సుఁ [illegible] వైరులచేఁ [illegible] నశించ [illegible]
[illegible] నశించనైనా చంద్రగుప్త [illegible] నిలుప సంధి [illegible]
నర్పుఁడను. [illegible], నాకిక [illegible] స [illegible] సందుఁడను న
[illegible] నంబె [illegible] గాబ [illegible]
[illegible] లగదు. ([illegible])
[illegible] నందరాజు చంద్ర [illegible]

షష్ఠాశ్వాస ప్రారంభము.

కేలిస్థలమ్మైన కుసుమపుర సమీప [illegible]

ఇచటఁ గదా. [illegible] (గద్య) ప్రం

చం: ఉసమున నందుఁ జిందు ధనువాడ [illegible] లనే.

బిసమెడి గుర్తుమున్ బలి [illegible] సరంబున [illegible] లంబులన్.

[illegible] బలువాడె నిప్పుడే

మసనె వనంబుల [illegible] పసనూబు [illegible] మయ్యె.

కుసుమపుర ప్రదేశ [illegible] రించెను [illegible]

[illegible] పృథువమంద [illegible] నే నవే నె [illegible] గుడును.

[illegible] వమువ [illegible] నది.

(మూబ) [illegible] దాని నము [illegible] వని [illegible]

[illegible] ఖండన దాముని [illegible]

[illegible] బుక కింబు [illegible] [illegible] లగాగవం

మునదె అసికోనై దమ [illegible] షులు కునోతరి [illegible] సంగు మండ

[illegible] విషము దాపరి [illegible] లు పాసంగు [illegible]

నెట్టిన.

[illegible] నిమాలు [illegible] గా.

[illegible] రాజు [illegible].

సంగాలుతె [illegible] సాగి [illegible] పురి [illegible] లన్

ముంగల, [illegible] నగరి [illegible] మోసల [illegible] నవాలుము [illegible]

[illegible] ంగవిధంబునన్ [illegible] దూ [illegible] నుండి [illegible]

[illegible] ఎవరి యను [illegible] ముతలన నిదికలి [illegible]

ఉపను. ఎవరి యను [illegible] ము [illegible] (ప్రకేసముక [illegible] మూబ)

తేకపో [illegible] . [illegible] తె [illegible] ది. [illegible]

ముద్రారాక్షసము

శ్లో. [illegible] లోని రక్షితమనే స్త్రీ [illegible] వంశమట్లు
[illegible] సాధు మానస
[illegible] విశిష్టసుఖ [illegible]
స్థితి [illegible] ముద్రాభూమి [illegible] వంశముల [illegible]

ము.
శ్లో. [illegible] నిర్మితనైన [illegible] వంశము [illegible]

[illegible]
[illegible] ప్రియా నాశమునకు [illegible]
[illegible]

శ్లో. [illegible] నిర్మిత [illegible] వంశము [illegible]
[illegible] సాధు [illegible]
[illegible] అతం [illegible]
[illegible] మునకు [illegible]

[illegible]

[illegible] దాయకాష [illegible]
[illegible] పరశు [illegible] మాట [illegible]
[illegible]
[illegible] నిర్మిత [illegible] గా
[illegible] సంబంధ [illegible]
సర్వమూల.
[illegible] చెప్పెదు

[illegible] వైన [illegible].

[illegible] శరీరసార [illegible] గా [illegible] నైనై
[illegible] మాటవేరి [illegible]
[illegible] ఉదశాపక [illegible]
[illegible] వన్నెమగనె.

షష్ఠాంకము.

విశిష్ట పదశోభ పరిపాక సులక్షమైన యాపనిలిన దాని

బండపెట్టి గాంచె ముత్తెపు కూర్పుండెదను.

(కూర్చుండి యాలకించు). ఏమి యాసము మమ్మునన

(ఈ నాదము) మంగళ వాద్యధ్వని యేమి

ఘంటా శంఖ ధ్వని మిళితమైన

వినబడుచున్నది. ఏమయినది. మంగళ తూర్య [illegible]

సం. వినిలెమిడి కాశికక్షేత్రములలో [illegible]

ఘనతర ప్రసాద భాగ్యలక్షముకంబున మ్రోంగి వెల్వరి నట్లుగా

ననుపమ [illegible] శంఖ ఘంటా వాద్యధ్వని [illegible]

సాగి ప్రాకారముల

చెన్నె నగరమునందు దేవస్థానమున పైపైన ఉప్పొంగుచున్న

(ఆలయము) అది తెలిసినది. ఇది ముఖ్యమైన ఉత్సవము

(ప్రతి సంవత్సరము) ఆ తెలిసినది. ఇది ముఖ్య యొక్క

బంధింపబడిన కాలమున నిర్ణయింపబడిన రాజు తొలకరి యొక్క

(ఆదిపర్వము లోని మాసములో) మహార్ణవములను నదీధార

పరిపోషములను సూచించుచున్నది. (కన్నిటి తో)

అటువంటిది ఎప్పటికిని లేదు.

తేకువ విధి నాకు విన్నపించి వేంచేసిన

(యత్తు) సంతత పాటు విధి నిర్దేశించు వనవాసా

తెన్నెమాటలు తెలియకుండ [illegible] మేయుటయు.

యమును [illegible]

ముదిరి రాక్షసులు.

ప్రియ = ~~[illegible]~~ కుర్రాణ్ణి నాకిచ్చెడు. ఇక నన్ను

వాడాక్కల యెడబాసి చాన్ని పాటుపెట్టెను.

(రాక్షసుని ఋషి జాడని వానివెవాని యెదుల రక్షువారి తిరుగుచు

గంతమును బిగించుకొను చూచున్నాడు)

రాక్ష = (చూచి) ఏమి! ~~[illegible]~~ ఈ కిడి నసుడె వరడ్ నాకలె

దుఃఖించుచున్నదెంత యున సురించడ సిగ్గు లేండా మా నాకు

న్నాడు కానిమ్ము. ఇలతని నడిపెగదను. ఇదె. ఏమి

యిట్లా వాటించెదవు.

ప్రియ = (కన్నీటితో) ఆర్యా! ప్రియమిత్రుని వినాశనని

~~[illegible]~~ కె దుఃఖించుచున్న మందభా

గ్యున్నైన నేనే నిట్లాబా ~~[illegible]~~ రిస్తున్నాను.

రాక్ష = (ఆహా) తెలుపుటనే నేనే తెలింగి ఇది నా వలె నేటటె

కడ్ దుఃఖించుచుండని (ఏకాంతముగా) శ్రీ పవలు

నందు నాకు సమానుండా! ఏది ~~[illegible]~~ గుహ్యమున

విస్తృతమును గాని యెడల వినదగినదైయున్నచో

ప్రియ = ఆర్యా! యిది రహస్యము కాదు విస్తృతమూ కాదు

తాని ప్రియమిత్రు ~~[illegible]~~ వినాశము దుఃఖించుట

మూఢునైన నేనే ~~[illegible]~~ నుమరకాని నే మాత్రం

కాల కారణాంతే దయ టూని నే సూడప ~~[illegible]~~ మిత్రు క్షే

మాను.

ఉత్తరణలు.

రాజు:- (నిట్టూర్పు విడుచుచు) ఏమి? ముత్యాల వ్యసనము
నందును దాసీనులత్వె నమె మాటని చే తీర్పగలరంపు (బడు
నందును దాసీనులత్వె అహస్సు మును తీర్చు
మున్నారు. (ప్రహసనము) భళా! అహస్సు మును తీర్చు
దాని.
ముమగాని యెండల వినఁగదా ఘనుడౌ (డు
గురు: ఏరా అయ్యన నిర్బంధం. ఏమగలు.. నేనే
విష్ణు దాసుడ నేనగల
దొస్తున్నాను. ఇవేటునగరములో విష్ణు
వాన్పారి యొక ఘనుడౌ (డు.
రాజు:- (తనలో) చందనదాసుని ముత్యాల (ఘ విష్ణు దాసనే
డివాండ్లన్నారు (డు. (ప్రహసనము)! వానితో మత్స్య
నది.
గురు: ఏరా ఘనాను పరమాత్మ (డు.
రాజు:- (సంతసముగ (దవనలో) ఓహో! ప్రియముల్లాడు
నిదెప్పుడయ్యా (డు. మరల అసలు అసంబంధము.
ఏరా టో బందనదాసుని విష విషయమై లయలంగలదు
[illegible] వానికేమి కారణము.
(ప్రహసనము) భళా! వానికేమి కారణము.
గురు: ఏతడి పుట్టుకు ఘనుడు పదాదివి ఖతము
నలగా విసర్జించి రెక్కలు దూరంగాటానికి నగర
యమ మొండి కెళ్లి లనాడు. నేను మా ఏలని వినరాని
[illegible] ఏరి తెలిసించుకోనిగా
వాడును [illegible] గాని వస్తున్నా.

శభాష్! మహారాజ్ఞీ సలాం.

రాజ్ఞి : నీ మిత్రుఁడెన్ని ప్రవేశమున ద్వారము కాంచగలడేమో? ఈ మందులకందరాని యూరి నూత్న ప్రవేశగాములాక్షమిందా.

పురు : లేదు లేదు.

రాజ్ఞి : రెండుగతీని యుక్తి విషకల్పము నౌకాప్రదవేశ్యగాయమా?

పురు : ఆ రాజ్ఞీ! పాపం శాంతించాలి పాపం శాంతించాలి. చంద్రగుప్తుని మహాపదవిలో నన్ను సంస్థాపన ప్రవృత్తే లేదు.

రాజ్ఞి : పొందగనలక్ష్యమైన [illegible] మెదుగు పాలుపంచుకొనేటట్టైతే నేర్పగలవా.

(చెవులు మూసికొని)

పురు : పాపం శాంతించాలి. ఓర్పు [illegible] వినయాలకు అడుగు సర్వనాశనగాదు.

రాజ్ఞి : ~~[illegible]~~ మహారాజ్ఞిని. ~~[illegible]~~

మ్రొందు ఒక గతి నా సఖుఁడు [illegible] మానవుఁడునానికి, నీవు నాటి సందియము వెన్నెల [illegible] ముఁడు వారలకు నందు నా నీ పాలుపంచుకొన్న.

పురు : ఆ రాజ్ఞీ! ఏమను. స్నేహము [illegible] వినాశమే విప్రుడా సుమరణానికి కైవేంటము.

రాజ్ఞి : (ఓ తలూపి (చనలో) చాదన నదాసుని ప్రియ మిత్రుఁడనియు, నాటి వినాశకేయుక్తి పలికే శమనాదు [illegible] వేంటువాటలయు, వినుటకే సత్యముగా నా కార్యదేయము స్నేహలో తిరుగుముఖలన [illegible] బున్నది. (ప్రక

ప్రస్థానము.

(లోగా) సంవిధానముని వినాశము, (ప్రేక్షకుల) మిత్ర్య నాయం
కలి వాళ్ళుల్ని తమవెంట జామముద్ర గాం బన విష్ణు దాసు
నిమంత్రణలను విస్తారముగా వినాగలేరు మాటల్లేనా.

ప్రతి: మంద భాగ్యుడనై నేడు చెప్పుచూ మరణానికి
విష్ణు నన్ని కలిగించుటకోసం.
వివేకముకంటే యుద్ధమునకేర్పులు.

రాజ్ఞి: భద్రా! ఏ వార్త విన్నావు?

ప్రతి: ఏమిటగా! ఏమి చేసినాను. స్వామి బిడ్డన్న
ను. ఆర్య బావిముగా.
ఏ వర్షమానుడనై యుంటిని.

రాజ్ఞి: సుభద్రా! ఏ వర్షమానుడనై

ప్రతి: ఈ నగరంలో సందడి సదావనే నటలాడ్యానా
నాదా.

రాజ్ఞి: (విషాదముతో (వేగముగ) ఇది నా మరి బిడ్డ ద్వార
మతి లోపముగా (దేశమే పడినది. శాస్త్ర దయగా
స్థిరపడదు. దీని పుణ్యముకోసం లోకాన్ని నా విజయముగా
వినాశము అయిన్నది. (ప్రకాశము) భద్రా! ఏ శ్రమ
తలవాళ్ళు నిద్దుర పోనిది ఏమి వచ్చినది.
అనేక మవస్థలనది.

ప్రతి: ఏలాగో యీ విష్ణు దాసు నీకు శ్రీమతి వంటి

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష: ~~[illegible]~~ (తనలో) శకటదాసు) చావుట మీదే వేర్పాటియు మనసు నవు సహించిపోయినది.

పురు: తరువాత మిత్రుని యందలి స్నేహమున వారి ప్రాణముల కై విష్ణుదాసుకూడ తన బొందె(?) నగ్నిలో విడిచి వేయ పోయినాడు.

రాక్ష: ఏమని? చెప్పుము.

పురు: దేవా! నా యింట్లో కుటుంబ పోషణకై చాలినంత ధనమున్నది. ఆ ధనాన్ని తీసికొని చందనదాసును విడిపెట్టండి అని.

రాక్ష: (తనలో) ఔరా విష్ణుదాసా! బాగు. ఇట్లొక్క వానిచే (బ్ర)హ్మణ్యం వదలఁబడెనా [illegible]

4 : తనయులకై కుమారులను దారలను తండ్రుల నాత్మ ~~[illegible]~~ (స్నేహితుల) ప్రాణముల ధనమునకై గడపు

6 : భూమి(గు)మారులన్ బిడ్డలు పుత్రులు తండ్రులు (పంచ)ప్రాణుల ధనమునకై విడుచు [illegible] లక్ష్యపెట్టక ధనము వీడి విప్రుడు [illegible] గోవటకై నీగాని సమయాన [illegible] కల్పించెన్.

(ప్రకాశము) భద్రా! పిమ్మట నట్లు చెప్పఁబడిన చందనదాసు ఏమి యొనర్చెనా?

షష్ఠాంకము.

పురు = ఆర్యా! ఈ రూపాన నిట్లు చెప్పగా చందనగుప్తుడు జిష్ణుదాసునకిట్లు అన్నాడు! ధనం కొఱకు నాచేత చందనదాసు బంధింపబడలేదు, మరేమంటే. అమాత్య రాక్షసుని గృహజనాన్ని తనదాచిపెట్టాడని తెలిసింది. వాళ్ళనప్పగించవలసి యెంతో అడిగినా మిత్రుఁడప్పగించలేదు. ఆ గృహజనాన్ని అప్పగించితేనే యితనికి విమోచనం. లేకపోతే ప్రాణహారియైన దండనే." అని పలికి. చందనదాసుని వధస్థానానికి తెప్పించాడు. పిదప, చందనదాసుని వినాశం చూడలేక [illegible] అగ్ని కాష్ఠంలో ప్రవేశిస్తానని శ్రేష్ఠి జిష్ణుదాసు నగరము నుండి వెడలాడు. నేను కూడా ఆ జిష్ణుదాసుని వినాశ వార్తను వినకముందే ఈ త్రాటితో ఉరి [illegible] నిశ్చయించి ఈ జీర్ణోద్యానానికి వచ్చాను.

రాక్ష: భద్రా! చందనదాసు చంపబడలేదుగదా.

పురు: ఇంకా చంపబడలేదు. ఇప్పుడు కూడా అమాత్య రాక్షసుని గృహజనాన్ని అప్పగించ వలసిందని అడుగుతున్నారు. మిత్రవాత్సల్యమువల్ల నతడేమో అప్పగించడు. అందువలన మరణానికి [illegible]

[illegible]

ముద్రా రాక్షసము.

రాక్ష : సాధూ! మిత్ర మా! చందనదాసా! సాధూ!

శ్లో. క్షేమ యుగ నరకాగాల
రక్షణమున శిబి ... చెలి రక్షయము సంబ్రమ్

దత్తం ... సాధ్యం చనలే
... మిత్రులతో యశస్వి నిలకన్.

(ప్రకాశము) భద్రా! పొమ్ము పొమ్ము ... త్వరగా
విష్ణుదాసుని నగ్ని ప్రవేశమునుండి వారింపుము. నేను
గూడ చందనదాసుని మరణము నుండి విడిపించెదను

పురు : ఏ యుక్తిచే ~~...~~ ప్రాణమునే నీవు చందన
దాసుని విడిపింతువు?

రాక్ష = (ఖడ్గము దూసి) ఇదే పురుషైక మిత్రమై
నయీ ఖడ్గము చే తప్ప చూడుము

మ- కర ... దివెలలోరదప్రమాణాంబులై సంగ్రామకర్మై
కర సఖ్యంబును బొందిసంగరమునందు ... మిత్రమై
మక్కి.

పురు = నీలనీరదపాళి నెలకొన్నని ...
సాటి లేని రూపంబు సంతరించు.
కరములో సఖ్యం ... సంగారవు

షష్ఠాంకము.

~~సన్నివేశము~~

రణములలో తన్మైనగలిగిన వృత్తి,

సత్త్వావళి శయ్యయను చే ~~[illegible]~~ రవి ~~[illegible]~~ శయునఁ

~~బయలు దేరుఁ దనసైన్యము~~ [illegible] పి.

సంగ్రామ తలపును.

నెడి పృత్కేయు,

నిరవాగ్రుల వట్టున

శౌర్యసారంబును శత్రువులోటె చెన్నె

విశదంబుగాఁజూపి విక్రమించు,

నాదు కరవాల [illegible] బి. మాదిలింబు.

[illegible] నుడె ఆయు

కన్నవన్ని పృథ్వీశ అనుమతంగి.

సాహసము నర్పుఁ [illegible] సాటి నెయ్య!

ప్రియ = అన్నా! [illegible] దానముచే

సూచింప బడ్డ [illegible] విశదముగా పరిపాల

న [illegible] నన్ను సరిగా గుర్తింపు [illegible]

లను నేర్చినా. నా భాగ్యం చే [illegible] ~~[illegible]~~

సుకృతం [illegible] యుద్ధమైన [illegible]

[illegible] (సైనికులపై

బడును)

[illegible]

ముద్రారాక్ష(సము) ...

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష = తెమ్ము తెమ్ము; ఇప్పుడు నాలకారణము వలన

విష్ణుదాసునకు, రాక్షసుడు చందనదాసుని (...

నుండి విడిపించుకున్నవాడని తెలుపుము (అని

("నీలనీరదపాళి" యని చదువుచు ఖడ్గమును దూసి

పరిక్రమించును)

పురు = ఇంత సాహసం దేనికో స్వామీ గొంతు ... (తెలుపు)

హెంచండి.

రాక్ష = నేను ఏమి ఆత్మ విక్రయమైనను ... మిత్ర

విపత్తి తొలగుటకు నాయొక్క దుర్గ ... [illegible]

ద్దే ఆయుధమైన ఖడ్గార్పణ రాక్షసుడు వాడినదే.

పురు = (సంతోషముతో అతని పాదములపై బడును)

అత్యద్భుతం. నా భాగ్యం పండిపోయాను, ఆ మహాత్ము

ధులను ప్రవేశించండి. ఇక్కడ ... విశేష లాభమున్నది,

మనుష్యచంద్రుడు చూస్తే తెలుసును ... శకటదాసు

వధ్యస్థానానికి గొనిపోబడి నానా బాధింపబడ్డాడు.

ఆ చోటు వధ్యస్థానమునుండి ఎవడో ~~...~~ నవాడు

దాసుని రక్షించేటి కార్యానికి దేనిని

చేయకూడదు. ... చూస్తే కొంతవరకు

పు వీ ఎలా

ఈ (ప్రమాదమెందుకో జరిగిందని గోవిందదాసు పై తి)

జ్ఞాలించి నవోపాధ్యాయుని ఘాతక జనార్దన వధ మూలాన్

జల్లా క్షా డ. ఏది మొదలు ఘాతకులు. ఎవ్వడైనా

కొత్త వాడు ఆ యుద్ధాన్ని ధరించినవాడు వుండగానే

వెనుక గావే కనిపిస్తే ఆ ప్రమత్తులై తమ జోలి రాని

వాడు కొంటూ వ[illegible]స్తున్న వాడిన పొంచి వున్న ఏంత

మొనరిస్తున్నారు. కాబట్టి ఇట్టి ఘోరాల్ని వాడులు

శస్త్రాస్త్రాలపై వెళ్లినట్లైతే మోదదాసు వధ

జరిగి పోతుంది!

యింకా అర్వేరాల్ జరిగి పోతుంది! [illegible] నీటి

రాత్రి = (ఆసనలో) ఏమో! ఈ మారాక్స వధేమి నీటి

[illegible] యుద్ధ పద్య మూ. ఎల్లిన.

గూర్ఖ మొదళ్ళి ద్ధ [illegible]

చం: శకలంబు నాదుస స్థితికి శత్రుల సమ్మతిం బంపయుద్ధ [illegible]

~~[illegible] ధినే ఈకే సంహరించ~~ సంహరింపనే.

నకట వధాధి కారులకు ~~[illegible]~~ (శు)ద్ధి తి శయంబున సంహరింపనే.

మతెల్లర కృతఘ్నులగు వారు (జ్యోతి)

యు: కే: గ్రాతకంబుగా దిది మతెల్లర కృతఘ్నులగు వారు నిశ్చయ మెంచి [illegible]

తిరమత నొందె నామన [illegible] లయనిశ్చయ

(ప్రబంధము)

ఉ: ఘాతకులనే వధించెమను [illegible] న(స్య) [illegible] పట్ రాదిట్

[illegible] విగణింపగనెప్పటికో ప్రతిం ~~[illegible]~~

[illegible]

[illegible]

ముద్రారాక్షసము.

[illegible]

(ఇం[illegible] [illegible])

షష్ఠాంకము.

సప్తమాంకము -

(చండాలుఁడు ప్రవేశించును)

చండా = తొలగండి తొలగండి - పోండి పోండి.

కం- పలమున నసువుల బాధ్యను,
కలిమిని రక్షింపనొనఁగఁ గ్రాహ్యంచినవాల్,
బలిశమగు రాజ్ఞ్యైతవు
తలపోయని తూరమందె తలుఁగుడుఁ గుమారల్.

మత్తింగా.

కం.. పురుషునకు పత్నిన్ సేసి బెనిన్.
బరగను యోగంబు లేక మర్త్యంబె నిన్.
నరపతులకి త్రికాలమెంచిన
ధరణీపలవంశమ్ము దగ్గరయువాడె.

అయ్యబాబా! [illegible]వి ఏలియాంపూరున వీరవతలెవే యా
రాజాపత్నికారిత్రిన చండవదాసుని చూడరండి,
పెళ్ళాం బిడ్డ లతోర వద్దన్నప్పా నాదికి దీసుకుపోబడె
తునర్ధి ది. ప్రాణ్యులారా! ఏ[illegible]వంతు న్యాయా,
ఇతనికి వివాహాలిరంయూంవేదా 6 [illegible] సయా,
తేకేం. రాత్రి సుని గృహాంబు నాన్న సపుత్రం బిలే.
ఉంది. తు తోమంటున్నారయా[illegible]! శరణాగత
[illegible]లవడ. ఇవాలయాగా లాన్నె
[illegible]

[illegible]

మొదటి రాత్రే సమయు

ఇట్లాంటి (ఏ) వాక్యం చెయ్యాడనా, అయితే ఆలో[illegible]

శుభగడియన తర్కించండి. మీకు ప్రపంచ (ప్ర) యోగావిషా[illegible]

కలవాలనవస్సే ఉంటుంది?

(లాయవాలు రెండు చేతులు నిపేంటు వద్దనివే పడా అల్లెన్ని

శూలాలును మోచిప్పి చెప్పుకోని ఖాండువు, కుమారుల్ని వెంట

తప్పు చూడగా (ఖాండవ దాను అతిశయింపను.

బంధ:- (క్లిటెలర్) జె. జె. సంతోషం చారిత్ర చెంగాయ్ లవులతో

నమూనంటే వాళ్లు కూడా తొంగలు చూదిన మరకాం

తేలిగు అయిన్నదంటే ఆ యుద్ధ[illegible] రాజులు కాక

నముసారం. అయినా కుర్ర వాంఛలుకై ప్రేమ పాని

వానా తొలివేసి నాయనని వేడి మోదు వేసేరు. ఇంతే కద

నా.

తే. చా స్త్ర జ్ఞ యుము న మాంస వీ ఖురయిదీ.

గద్దె రేపు యుము నిరోధంబు గాలునట్టి.

సాధు మృగములు బంధించి సంహరింప

శాస్త్రములు ఏల మా గృహం నిపులుగున.

(ఆలోచనను బాబి) స్త్రీ యు పురుష ఎలా విప్పు దాసా ఏమి

~~[illegible]~~ (తుప్పు[illegible]) రం మాడా తెలియుత్త? అయినా తెలుగు

వర్తుస మయుంటే వచ్చు నిలవడే మనుష్యులుగాదా

మాలా మూర్ఖులు. (క్లిటెలర్) వేడి నా కెలు

సత్య గుణాన్వితా

మంత్రులు వీరు కన్న ఆధారమే న్న తెలంగులు గాని స్థావరాలె

వట్టే నిమూలం వినిడి యయివాహిత్తిచదరాయామృత్త కృ[illegible]

జామృత్తు న[illegible]ద్ధ శివ్వనద్యు[illegible]తే నన్న సూగులూలా

మాగ్నే యియునిచ్చిరి.

చంద: ఓ స్వామీ! పరం ధనదాసా; పతన నర్థ నానే [illegible]

వృ. ఇంకేరంబునాన్ని వదలు.

చంద: ప్రియురాలా! కొలువులంటే ఒలేసూడ తలలూయు

ఇంత వెంటరావాలని కిలిగాడు.

కుటుం. (కన్నీటితో) ఆత్మదిదిచెంతరానికే గాదు

వ. ఆలికోసామీ గదాంబు యిలుపదెలింది.

చంద: లోకేశ్వర! మహారాజం తలుచనివాతిప్పదే

రాత్రి. కృ[illegible] తీరువాలున గాదు కాత్మన

దుర్భింతాలాయా.

కుటుం: ఆర్యా! ఇట్లైతే కలుబుడ్డాలిప్పుడు లింగిపో

నక్షత్రాలంగాడు.

చంద: ఏయితే నీతి ఫుడమిబెయ్యవలెననా.

కుటుం: చర్త పాదాల ననుసరించుటే కర్తవ్యాలు

[illegible]రాయిలి.

మూడవ రాక్షసము.

చంద = పిచ్చిదానా! మంచిపనికి ప్రతిఫలం చూపవే దేవి

~~పిల్లవానికి~~ లోకవ్యవహారం తెలియంగనిమ్ము

పిల్లవానికి తల్లి శిక్ష ఉండవలసి ఉంటుంది.

మయుం = (ప్రసన్నుడై) వేదశాస్త్రములకు శిష్యుడవుగా.

పుత్రా! కడసారి తండ్రిగారి పాదాలకు నమస్

కరించు -

పుత్రు = (పాదములకుమ్రొక్కి) లెండి! తండ్రి నేను

నీ వద్దకు వచ్చే దారిని చెప్పు -

చంద = కుమారా! బ్రాహ్మణుడితో నీ దేశాంతర నివసించి

బ్రతుకు.

చండా = ఏ మయ్యా! చందవదాసా. మూలం పోతున్న

ది. సంసిద్ధంగా ఉంది.

చంద = (ప్రియురాలా! ఎందుకే ఏడుస్తావు. సృష్టికర్త

తో నవారి దుఃఖం తప్పించుకొన్న దేవతలు కలిస్తారు

లేక, మిత్రులందరూ నాకెప్పుడు వినాశమౌగాక యిక

భూమిలోనవారందరు వెళ్ళనగారు. నాపైన సంతోషింప

దగ్గ సమాధానం చెప్పావేందుకు.

సత్ర గూండాటాయి.

మొదటివాడు: ఓరేయ్ బిల్వపత్రా! చందనదాసు పట్టు
కోరా! పరిజనం వాళ్లే పోతారు.

రెండవవాడు: ఓరేయ్. వజ్రలోముడా ఇదుగో పట్టు
కొంటున్నానురా.

చంద: అయ్యా! కొంచెము ఉండు పిల్లవాక్కి ఏమనయినా
చెప్పకు, ~~పు~~ (పుత్రుని తేరపారా చూచి)
కుమారా! మా తరవత్సం రాక్షసుని వల్లే వచ్చింది. నాన మిత్ర
వాక్యాన్నే అనేటట్లు చెప్పున్నాను.

పుత్రు: తండ్రీ! దీన్ని చెప్పవలెనా! మన కులధర్మం
గదా. (ఏపాదములపై (పడును)

చండా: ఓరేయ్ దీనిని పట్టుకోరా

కంటం: అన్నా! రక్షింపు రక్షింపు.

(తెరలోనిగి పోని ప్రవేశించి)

రాక్ష: శ్రీమతీ! భయపడవలదు. ఘాతుకులారా!
చందనదాసుని (చంపుట) కు విడువుడు
చందనదాసుని ఎటు సేవింప ~~[illegible]~~.

శ్రే: స్వామి! ముఖలంబెట్లు పట్టుసేవింప ~~[illegible]~~
[illegible] కమును బలిసిన నా కర్తవ్య
[illegible]

మహారాష్ట్రీనము.

మిత్రుల నాశంబు సేయు వానఁ బెంపగ
యరుదెంచి నిష్టగా నలుగి నెవఁడో.
పరికించె నెవ్వఁడు, బంధునాశంబున,
దుండగపై వాన్ని పగిది నెవ్వఁ(
దిసుకురాలవాడైననూ వసనంబుగానక,
స్వస్థుఁడై జీవింపఁజాలడయుండె.
ఖాత్రిత్వ యెల్లర
(దురిత్వ వంబులనెల్ల (బడ ~~మిడిబ్బ~~ గ్యాని
~~[illegible]~~,
సేవ నింపొనరించు నెవని దేవా
మిపుడు వధియింపఁగా మాకు నిష్ట ~~మాయెను~~ మాయెం
నట్టెనా మెడ లైవృఁక్షే యాదరమున,
దండధరులుల్కదుల్చేగు దారిగాగ
గతులు మన్నిట్టి యారత్న వద్దన్నమాల.

వరద: (కన్నీటితో (మూసి) ఓ మాన్యా! ఏమిది?

శాస్త్రి: నీ సుచారిత్రములోని యొక నాటకభాగమును
కరించుట మాత్రమే గదా యిది.

వరద = మంత్రీశ్వరా! పడిన ప్రయాసనంతా పుర్తి
చేస్తున్నని చెనే మి[illegible]చెరాలు నంచే యాపుద్ధక్కు

సత్రరాంతలు.

శ్లో: మిత్రులా, మందు ప్రయోగములతో ఊపిర్లే తప్పవు (వి

నది ఆ[illegible] దూరంవలదు. ఖచ్చితముగా!

ముందస్తుగా సమాధానాల సరుకు విరివిగా.

వస్తు) = ఏమీ.

శ్లో:

శా: హేమంత మెప్పుడో దుష్టమేఘాలనే వండిట్లు నృపులన్ యార

~~[illegible]~~ దాత

నానక్ జాతి విశిష్టైశ్వర్యమ్మున్ మిగిలె ధన్యుండైన సత్కీర్తిన

మ్మున నా~~[illegible]~~ మున్ సుగుణము లన్నా యందు రామున్నాడె

వ్యాపించట్టి విరోధి మీద తానే వైరంబు విదేశమ్మ తిన్.

(ప్రథ: 2 శి బాలక పితరాణి వి సంపద దానులు ఉత్తమాని

యాజ్ఞ స్నానం చే ట్ట్రాకెండు కొద్ది సేవ్పాండు. నేను

బాలు(ు) మాత్స్య శ్లోకసుడు ఉట్టు పట్టాడు వివా

దాసునికి నివేది సత్తైనా.

ద్వితీ: 2 8 క. ను) ఉమునుదాపేవి. బాంధవదానులు

(లేని భార్యాపుత్రులతో(గూడిన

వెడలిపోతను)

(తృతీ: 6మా లక్ష్మీదానాలు (శ్లోకసు లోగూడి నడచు)

ఇంకను దారిద్ర్య తులలో ఎక్కడైనా నీ సందేహము

[illegible] తృణధర [illegible] అనే భాగా లుడిగాను [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

~~[illegible]~~కులు, తిష్ఠాగమనమునైన ఆర్యచాణ~~[illegible]~~క్య

నమునివేదింపుగాక.

రాక్ష = (చదువు) ఇది కూడ వినవలసియున్నది.

చంద = ఆర్య~~[illegible]~~నీతి విజ్ఞానబద్ధ బుద్ధి శ్రీచంద్రగుప్తుడైన

మౌర్య రాక్షసుడు పట్టుబడ్డాడని.

(పిదప ఖననికాంతల తెరలరుద్రము~~[illegible]~~లను ఎత్తి

పాత్రముగని పెంచుచున్న వాతావరణము ప్రవేశించారు.

చాణ = ఇదా చెప్పుతాను చెప్పుతాను.

మ. ఏటాయమౌర్యుడు మందుమన్నాశిచే వసిష్ఠుతం ముసంగల్పి

పికనెవ్వాడిఃకఃబానసంహారులనావెన్ ~~[illegible]~~
గాలినెవ్వాడను

బైకచేల్చైన ~~[illegible]~~ అఖదానవాసి తన ఉపాసింపుం బునామిసే

ప్రకటంబొనర్చెదయం తరాత్మ నమునెవ్వాడేచెతాస్త్ర
లన్.

చంద = నీతి ~~[illegible]~~మునినిపుణానైన బుద్ధిగల

ఆర్యుడే.

చాణ = ~~[illegible]~~ముళ్ళు వాయువాడు. నందకులవిద్వేషి చైత్ర

నదైవముని చెప్పుతాను.

సప్త రాగాలు.

రాగ్ఞీ = (అఠాణా) శ్రీ దురాత్ముల్లను; వావ ముతాత్ముల్లను

పైన వేంకటేశ్వరుడు.

ప. మనుజులారా సాగరము వ[illegible] మరిపోయడట్టి

శాస్త్రములు తెల్పు నెన్నెది జగతి నిండగను.

తెలియుండిన
తాని మాటల్లు ప్రపంచ తనవీని

గానములను నేను కర్ణంబు నినయుకుంటె.

రాగ: (బాహుపర్ణములు(దువాలు) ఆహా! మంటడ

బాలా ~~[illegible]~~ కాన్సుండు. దేవుతాత్ము

యవాత్మ

నిశ్చలత.

ప. రాజ్య కర్త శ్రీనివాసుడగణి నారాయణ

దీర్ఘ ఇగాగతరాంబుల దీనామరాంబు

నాడు మదియాయాను వృషలు స్వనా మిపాలు

గాసప్తార్క, బడైయౌ నవటుండు మారెంబు

(తెరమకోటి బోలదా, గొబు సమాధి రాబి, ఆలా లోరా

రసా! విష్ణుగు ప్రాంత నునేను నవు సంబంధము పాన్న

రను.

రాగ = (స్వగతము). ఎవరు అన్నదను విశేషణముపుర

మాయలు (ప్రాణము) విష్ణుగుప్తుడా! మందల

లఙ్గ రాయు దూషితుండైన నమ్మించదగదు.

ముద్రా రాక్షసము.

చాణ: రాక్షసామాత్యా! మీరు వందనీయులు గదా.

ఇంతవరకు నేనే [illegible] బడిన వాడను [illegible] ద్రవ్యము కుడనెడి

రాజ్య ప్రయత్నము [illegible]. ఈ రెండు వసనము, సముద్రార్థ

కుడనెడి రాజ్యప్రయత్నము. పాపము శకటదాసు [illegible]

సునకు లక్షలు యాపండగనే యగా [illegible]

[illegible] [illegible] తెలు నావే [illegible]

యును [illegible] [illegible] బడి [illegible] నది.

శకటదాసుని గూర్చి వినవలె

రాక్ష: భాగ్యవశమున శకటదాసుని గూర్చి వినవలె

కావలసినది లంఘింపబడినది.

ఇది సంక్షేపముగా చెప్పు మాటలు

చాణ: పెనేలు. ఇది సంక్షేపముగా చెప్పు మాటలు

చా: భృత్యుల్ భద్రభట మొదలున్ [illegible] తనవారు [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

గతన్ [illegible] భావన [illegible] ప్రాణము [illegible]

దు:ఖపాత్రతో [illegible] [illegible]

సత్యం [illegible] [illegible] [illegible].

(అని సగము [illegible] [illegible] [illegible]).

వృషలుతో సంధానము [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(అనలే)

రాక్ష: ఇప్పుడు నాకేమి గతి? సరే చూచెదను.

(అంతట [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible])

సప్తమాంకము.

రాజు :- (స్వగతము) ఆయుద్ధమువేళయందగనే ముక్కు

యుక్తి నవరసబల [illegible] బలమెంచి ఖచితముగ నిలిచి పెద్ద

పడబూరెని.

తే. ఫలము (బా) పించి విధి యోగమునలము చేసె

పతనమును జెందె మూర్ఖ బుద్ధిభావమునబోవె.

ప[illegible]లతను జెంది

నానా[illegible]మువంబు జైత

మన లాస్యములను నాశనమొనరింపగ.

దూరదయ నవ్వితం బాధి (ఋషి లు) బోలగానడు.

[illegible] నాక.

సీ. నెమ్మది (జింత లేక యుండిన నాదు (బతికి నమకె

మనకుక్

నెమ్మది గల్గిట్టు శ్రీకులు నిత్యము నెవ్వని కారుణ్యత (త్రవా

దివ్య వేదాగమ సార నిత్య నవోదయ దారమున వారా

[illegible] నాకు నాదు భూతిని తను పూంగణవాన్ని సు

[illegible] గాని సర్వము.

(బాహ్యముగ సభాపతించి) ఆ రాన్! మాకు గుప్త (డు

నమకమారింపుమయని (డు,

వీకుసరాజ్యసప్తమసంపన్నమైన నవి, పూజ్యుడైన కొరదే.

మాటా: వీకుసరాజ్య [illegible]

యమూత్స మామును నవాడనాటక రాత్రమము.

(స్వగతము) ఇలయని సంహారము:

రాజు: [illegible]

కలుపు (బడి నది

మూడవ రాక్షసము.

ప్రవేశి = (ఆశ్చర్యమున ప్రవేశించి) ఇదే యమాత్యరాక్షసు

సుఖముగ నాశ్రయించినాఁడు. ఆతనికి నమస్కరించెదను

రాజు = (రాక్షసుని సమీపించి) ఆర్యా! చంద్రగుప్తుఁడు

నమస్కరించుచున్నాఁడు.

రాక్షసు = (చూచి తలలో) ఓహో చంద్రగుప్తుఁడా!

తేజోయుతుఁడు.

తే. బాలుఁడయ్యును [illegible]

దయుఁడైనట్టి [illegible]

మహేలయాధాత్రిపత్యంబు నందినాఁడు.

[illegible] యనిపించెను.

(ప్రకాశము) రాజా! విజయము నొందుము.

రాజు = ఆర్యా!

తే. [illegible] నా [illegible] యుండఁబడియె.

నను [illegible] నెల్లి [illegible]

[illegible] గురువు [illegible]

సకల [illegible] చాణక్యుఁడు [illegible]

రాక్షసు = (తనలో) [illegible]

[illegible] నను గ [illegible]

కాక. చంద్రగుప్తుని [illegible]

సప్తమాంకము.

నాయందున్న మాత్సర్యము వీపరీతముగా [illegible]

జేయుచున్నది. సర్వవిధముల [illegible]

యౌవనపు [illegible] [illegible] [illegible].

చం: పాలసుండు [illegible] నరపాలుడు [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] సుమా. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

హరి: రాజ్ఞీ సాధ్వీ! [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] వచ్చునా?

సందే [illegible]?

రాజ్ఞి: విప్రపుత్రా! [illegible] [illegible]

హరి: రాజ్ఞీ సాధ్వీ! [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] సందేహము. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible].

రాజ్ఞి: విప్రపుత్రా! [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible].

హరి: రాజ్ఞీ సా! నేను [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

G- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

ముద్రారాక్షసము

బుద్ధిలేక తానన, నేస్తులను కూర్చుకొనియున్న విశ్వాసఘాతుక ప్రసంగతిక

శేఖరుని లోకరక్షకులను వించె నావాప్పు ~~[illegible]~~

కులములు చెప్పలేని శత్రువయిన గ్రి వెంటపడ

చంద్రగుప్తుడా నేను. [illegible] విత మయితేదా.

రాక్షసు = (లేచినాడు)

సీ. నందరాజున్నల యందున్న ఋణమారి

సందడింపక నాకు చెందదిందదు.

సందడింపక నాకు చెందె నిందల

వైనను దక్కెర ~~[illegible]~~ కబుమాన వేసాత

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ వనయిన రవికా స్వర్ణ పడ్డల.

మను నేను తెచ్చి పిచ్చి నా పాద పంకజమె

కూకటి వేళ్ళతో కూలంపోలేదె

(చి) యింత యనుస్ట్ని వారిభయము చేసాను

మ మన్నించే వేగ్ర పాలు ముదలన

నిన్ను సంధుకునే తప్పు దామె.

నెమ్మదే యింటి యెది ఉనికి

కడు విచారంబు ~~[illegible]~~ గాఢ్ఛగతులు.

విధికి ~~[illegible]~~

చైతము ~~[illegible]~~ లాంగకేతనతలు ముంచు

(ప్రవేశము) విష్ణుగుప్త! సర్వకార్య సహాయుడనైన

తెలిసిన మిత్రుస్నేహాలు నను నేలరాయు. స ఆ పేము

యిదే సన్నిధ్యానముడనే ఆనిని.

సప్తమాంకము.

బాహు: (సంతసముతో) ఆహా! ఆహా! రోహిణీరాజ్ఞీ
సువిశేషములగు కొదువ లేదు లేవి. భాగ్యాధికు(రాల)వి.

రాజు: (ఆశ్చర్య)పడి మది చంద్ర గుప్తునిమి మహారాజ నీ(వు
న్నది.

పురు: ఆర్యులు ఇచ్చిన మొదలగానే. ఇదే భద్రభటుడు
సురాసురాదులను కట్టి బద్ధులను చేయుటకు
మోయు కేతువు దర్శించుచున్నాడు. చిన్న విన్న
తమన్నాడు ఆర్యుండే ప్రమాణం.

బాహు: భద్రా! రోహిణీరాజ్ఞీ సునకు నిచ్చె కొంత ముదముగనే.
ఇప్పుడు ఆడే ఎంతటిగి ఇదియన్న గలదా.

రాజ్ఞీ: (లేచి) నన్ను దాసిని చేసి, కైకేయి ల్యాంచి
మువన్న వంశము లోని మహారాజు నాకై లేదు అనుచున్నాడు
గలిదేమి? (ప్రకాశము) రాజా! చంద్రగుప్తా!
నా కేటికి చిన్నవాడు మీరు లేనివాడు
కేవలము కాలది వాలయు మమ్ములను తెలుపు కేడ నుండను
తెలిపియే యున్నది; వానృవన తనివి తీరునాటు
శ్రీంపచు బడుచుగాక.

(రాజు బాహు కన్యని ముఖము నవ నిరీక్షించుచుండును)

బాహు: రోహిణీరాజ్ఞీ సుని (తథముప) రాయసుబుద్ధి నింపు
వలసి యున్నది. (ప్రయత్నముతో) భద్రా! నా వారవ
మగా భద్రుడే ప్రయాణములకు
తక రాజ్ఞీ మననిని విన్న

ముద్రారాక్షసము

చంద్రగుప్త దేవుడు [illegible] నాలుగవ [illegible]. పవిత్రమైన

రా[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

కూడ [illegible] .. [illegible] ప్రతిష్ఠింపబడగా

[illegible] [illegible] చెప్పుము.

పురో = ఆర్యా! ఆజ్ఞాపించినట్లే (లోనికి వెడలిపోవును)

చాణ = భద్రా! ఉండుండుము. [illegible]

[illegible] చెప్పవలసియున్నది. [illegible]

[illegible] చంద్రగుప్తుడు [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible], [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible].

సర్వ[illegible] చంద్రగుప్త [illegible].

పునీత ప్రతిష్ఠ సంపూర్ణ [illegible]

~~[illegible]~~

తిరుగని [illegible] బంధించెదను గాక,

పురో: ఆర్యా! ఆజ్ఞాపించినట్లే. (లోనికి వెడలిపోవును),

చాణ = రాజా! చంద్రగుప్తా! [illegible]! రాక్షసా! [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] చెప్పు[illegible]

సత్రశాంతులు

శాస్త్రి

ఇంతకాలికి నాకీ ప్రియమైనయ్యా!

తే. వైర ఉప్పెనలుగా వచ్చె రాజ్ఞి సామా తప్పులేదే

శ్రీవత్స నామ) ఈ చెంతనలు (బాగా కదిగలదే.

నందావెళ్ళి ల వాడగాలి నాంది పటలి.

ఉన్నతనంతె ను బ్రతుకై నడమగోడి వ!

రాజ్ఞ = ఠెల్లె నము నిదిలోయు (గాక భరతవాక్యంబు?

మున్ను ఏ యోధు మగ్గ యుగ బహుపలు యాదవరావు రావైదడి

వెన్నునికో ఝున్న పై నిలిచి వెన్నెల ~~నడు~~ వైష్ణ్వ రాజ్యకావ్వె

స్త్రీన్నతనాంది యేవిధ్యానికై బుగ్గపొంగె ~~నుసు చె నమ్మ నన~~

పన్న చౌక్ష బంధ్యాలకు హానికి (దిలం బనపావాలకే ఉత్క

... సమర్పణము

ఉ. ఒక సామాన్య మా ...

దివ్వెపై నెనెపై వెలింగె ... మెట్టె

సువమున కాంతి యయాం ...

వ వటా నీ సరివత్సర పరులు ... లాభ్యవాగ

తే. పృచ్ఛలనే మరచేసిలో పూర్వ్యమందు(

బుద్ధి నసుగాంచ(గల్గరి పూర్ణ పురుషుడ(

(ఘ)కటయు శుద్ధైన వేంకటరామయార్య(

దలముకో వాళమాంబయు నద్రు లవగ. 2

తే. దేవి .సీమ యనెడి పూర్వదిశను నందు.

నుదయు వెలిగె పూసయ్య దుర్గలవేళ(

దెల్లమాగాణి వెలిగించు దినకరుండు

కీర్తులకు(బుట్టు మండలి కృష్ణరావు. 3

బిరుదుల రద్దు చేసి

తే. రాజ్యతంత్రంబు

నడపనేర్చిన యాంధ్ర మాన్యుండితండు.

ఉన్నతోన్నత పదవుల నున్న(గాని.

భోగలాలస చెందక యోగి యితడు. 4

[illegible] గారు [illegible] గౌరవ మహా పండిత
[illegible] ముచ్చటైనాంటి దో
[illegible] వందమేలా వాలా
[illegible] సాంద్ర తేజ పూరిత

క. ఎందరు గారు మంత్రివరులెందరు పోవరు వారు నీవలెన్
గ్రంథుగ నాట్యగోష్ఠులను గమ్రత విద్వత భాసదస్సు లెన్నం
పొందెదు నాంధ్ర సత్కవుల [illegible] ను తత్త్వ కీర్తన్ ఖరిపించి యాగల్ప
సందడి చేసితే తెలుగు బాలని [illegible] దిద్దితే పెను గేటి

కృతి నాథా భవదీయ కీర్తిలత పాకెన్ దేశ దేశాలలో
నుతికై లచెంత్రి నీ చరిత్రములు వన్నెచ్చెంబు దిగ్దేశముల్
సతతమ్ బాహువులలో నిమారితాలలో సద్బంధు మిత్రాళిలో
శతవర్షంబులు భామినిపై మునుగు విశ్వప్రీతి సంధిల్లగన్. 15.

కరదు ముఖ్
శా. నీ కృత్యంబుల మూలమున్ విమల గాంధీ సూత్ర సిద్ధాంతముల్
పాకెన్ లోక హితైక తత్త్వరతిచే నెల్లన్ సమస్తోలంబు తో
నీ కర్త్వ నీవు తెలుంగు వాణికి మహామోఘ్య నీ సదా భూషముల్
నాకున్ నమ్మిన విన్నదానం కృతి కాన్వర త్రిమానెంచితన్ 8

కృతి కన్న! భవదీయ పుణ్యములు పెరిగెన్నెట కేరళ గాం
బతి యుచ్చైన్ మహానాలయమూర్తి. గుణ సంపదలొప్ప సాయి
ధీ
14

యుయుడాగా వివధ శ్రీ యుండు ఖన మా నష్ట గద్వారా యుంచ నీ

చయుగా దారవిలాసముఖ బగుటి తెం బృచ్చిన చేము లాటంప్య వా

తేజినదాదిగాగ (ఖ వళంచెదుద నట(ఖ శ్రీ హొత్రైన వా

రాన్యవర గాంబు నెరిచె నడ యూడుయు వెన్న వృష వళ్ళ గా శశ్ర

పూబిపులచె నే యున పూనిక వేలత (దెలుంగు మాహిలా

నాశెను నిలిత్తన సీ సూతనము నోఖలు నినున్న నమాచ్యు (ఖాందగన్న 9

తెలుగు సఖల మాగా వించి దిగ్గి గరలత

దేశములయందు (దవ కీర్తి తే ఖరిల్లు.

వాంఛ వాతకె నా కొయుట్నల పూల(

ఋష్టాఖసె యుంగ నే ఖనమృకాష్ట (దీలదయ. 5

6 రచే యుల తెల ఆ నూకా ర

దరశపమయిఛి వెంము ధై రాన్నపదళ్ళె

గరువంచె యు(గ నిమాన ఘుస.

మరుమగనే ఖూ షంణాం ఖులాభ్యస్తులా. 10

శ్రీ యుమాలత్వ నియర్థాంగి యులఘు మాలత.

వృన్నె ములపాలన, శ్వర లో కోన్నతంబు

లను మదర(ఖు లకు వోలు వైన సుగ

ఖావమునకు నెలవు ఏ ఖావ లౌల నన్ను. 11

పుండరీకనయనుని మకరందరసము
ఊటల వెలయించు మాటల తోడ
ప్రసన్న గంభీరమై సత్యార్థములతోని
పూర్ణాబ్జమై వెలయించు మానసంబు.

ఈ ఉప్పగల సత్యబాలంబు నడుమని
మేలిమి కొర వడి శిలగలిగెను.
వడబంధురవిశ్రాంతమున నతిక్రొత్త పల్లి
కావాలనేము తావిన యున్నయుంబు.

ఇట్టి మహాత్వంబులకు నాటుపట్టుగాక
పతిశ్వర్త తన్నిటి దీప్తైన మార్గమయునంగ
వృద్ధి వినాశ్ర చెలంగుల చేరుగని
కొమ్ము సరియెవ్వరు? ప్రభావ తన్మోహకరము. 12

తల్లిదండ్రుల జీవనముల వెళ్ళదాళ్ళ
తనయు ముందుర సుతులు బుద్ధప్రసాదు
నవల సత్యప్రసాదును ననుగుగూడు
లన్నిపూర్ణాయురేవతి యనెడివారు. 13

~~[illegible]~~ శ్రీ తన్నీరు.
శ్రీ రామమూర్తి గారు.

వర్తమానకాలమున ధర్మకర్తలుగానున్న ధర్మకర్తల వంశస్థులు.

ప్రధాన ధర్మకర్తలు.

శ్రీ వేంకటదాసస్వామి వారి కుమారులు.

1 పండిత శ్రీ మొవ్వ శ్రీనివాస పెరుమాళ్లు గారు

2 ,, ,, వేంకటాచలపతి. ,,

3 కవిభట్టారక ,, దాశరథి సూరి. ,,

4 శ్రీ మొవ్వ రామప్రసాదు. ,,

---

5 పద్మాల శేషయ్యగారి దత్తపుత్రుడు.
,, గోపాలకృష్ణయ్యగారు.

6 పద్మాల శ్రీరాములు గారి దత్తపుత్రుడు.
,, వేంకటకృష్ణయ్యగారు.

7 ,, లక్ష్మన్నగారి శ్రీరాములుగారి కుమారుడు
,, పద్మాల సుబ్బారావుగారు.

8. ,, పద్మాల వేంకటేశ్వర్లుగారు

9 తన్నీరు శ్రీ రామమూర్తి గారి
రాజమహేంద్ర ప్ర

ప్రార్థనలు ఇంత వృద్ధము వరకు జనవాహిని
కొంచు ముందు గానుగ్ సేను. నా టతి వైభవము(ఇూ)ఇ
నవారి కామధురస్వరలతులు ఇరస్త్రా! యుగాని లాపినవి.
ఇల్లా! సర్వ మికు మూరుతే కొలుంటు యులే క
1984 సంవత్సరము నందు (శ్రీ) యామయుమాల
మానవము నీవు విశ్వ యాగము నగా నిందు కృతి
కృతజ్ఞు వై. రి. మిగిలిన యజ్ఞ (శ్రీశ్వ) వము లాన్ సర్వ
ఇవెల యింది నము ఇరవంటు వము నుండి యూంగ్
నీ యాలయము ఇుళ్లి ముందు పెరి నారాయణ వాట
కు.సుబ్బ హాస్యంట పము నవేయుంచిరి. దానికి
నేను ఇదితో లయాత్స వములు ఇర్పాటియిన్ను.

* ఓమ్ శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః
సర్వేజనా సుఖినో భవంతు.

(ప్రభవ సంవత్సరము/1987
శాసనకాలము: ... త్రైకర ...
శాసనకర్త శ్రీయుత ...న గారు.
...రామలుగారు.
...న్నగారి(శ్రీ)రామలుగా...
...ంకటేశ్వర్లు...

శాసన

ప్రధాన ధర్మకర్తల వంశవృక్షము,

మెట్లవ్వ వెంకట దాసస్వామి వారు.

రాధమ్మ.

శ్రీనివాస పెరుమాళ్లు బాలమ్మ. | వెంకటాచలపతి. శ్రీమన్నమ్మ | దాశరథి సూరి. * సర్వమ్మ | రామప్రసాదు. వెంకాయమ్మ | రామబ్రహ్మం. వెంకటకృష్ణమ్మ. | [illegible]

వృషాద్రిపతి M.A. | కృష్ణప్రసాదు. | యతిరాజ సంపత్కుమారుడు. | జనార్దన స్వామి M.A.

సరోజినాథుడు. B.A B.Ed | శాంతిప్రసాదమ్మ | ఇందిరాదేవి.

[illegible] వెంకట నరసింహాచార్యులు M.A. | [illegible] రంగనాయకులు | [illegible] వెంకటేశ్వర

[illegible] లయన కొండ [illegible]

[illegible] రాఘవులు గారు.

„ [illegible] రాఘవులు గా

„ వెన్నెలన్నగారి త్రి రాఘవులు

„ పద్మావల వెంకటేశ్వర్లు

[illegible]

గారును ~~[illegible]~~ [illegible]

పద్మాల కొమ్మిన్న గారి శ్రీరాములుగారును.

శ్రీకృష్ణ పాష్టాది దేవాలయ భారము శాశ్వత

ముగా వహించుటకు నంగీకరించి ~~యాల~~ యాలయము

నకు ధర్మకర్తలుగానుండిరి. అనంతరకాలమున

వేంకటదాస స్వామివారి పెద్దకుమార్తె శ్రీమతి రామ

బాపమ్మ భర్తయు, శ్రీ పద్మాల శంభయ్యగారి దత్త

కుమారుడునైన శ్రీ వెంకటేశ్వర్లుగారును,

వేంకటదాసస్వామివారి రెండవకుమార్తె శ్రీమతి లా

మి భర్త పెదవలి పాడెము వాస్తవ్యులు శ్రీ తన్నీ

శ్రీరామమూర్తిగారును, దేవాలయ భారము లు

శాశ్వతముగా వహించుటకు సన్నద్ధులై ధర్మ

కర్తలైరి. ఆలయ నిర్మాతలు.

ప్రతిష్ఠాతలు.

ప్రధాన ధర్మకర్తలు.

మహర్షి శ్రీ వెలువల్లి వేంకటదాస స్వామివారు

మిగిలిన ధర్మకర్తలు.

పద్మాల శేషయ్యగారు.

,, శ్రీరాములుగారు.

,, కొమ్మిన్నగారి శ్రీరాములుగ

,, పద్మాల వెంకటేశ్వర్లు

నందన	కృతికర్త	పూడివాడ
వసంతము	కవిభట్టారక మొవ్వ దాశరథిసూరి	రేపల్లె తాలూకా

శ్రీవేణు గోపాల సేవాశ్రమాధిపతులు, తర్క వేదాంత "కవిభట్టారక"
శ్రీ మొవ్వ దాశరథి సూరి "విష్ణుదాసు" గారు.
పూడివాడ. ది. 30-8-1998

మహర్షి వేంకట దాస స్వామి గారు